

FLACARA

REVISTĂ SOCIAL-POLITICĂ
ȘI LITERAR-ARTISTICĂ

Nr. 5 (102)

1 martie 1957

Doș Marcu Popa e
în leatul celor care
în '907 au ridicat
marșurile pentru ca ge-
nerația nepoților lor
să nu mai cunoască
amea... (pagina 20)

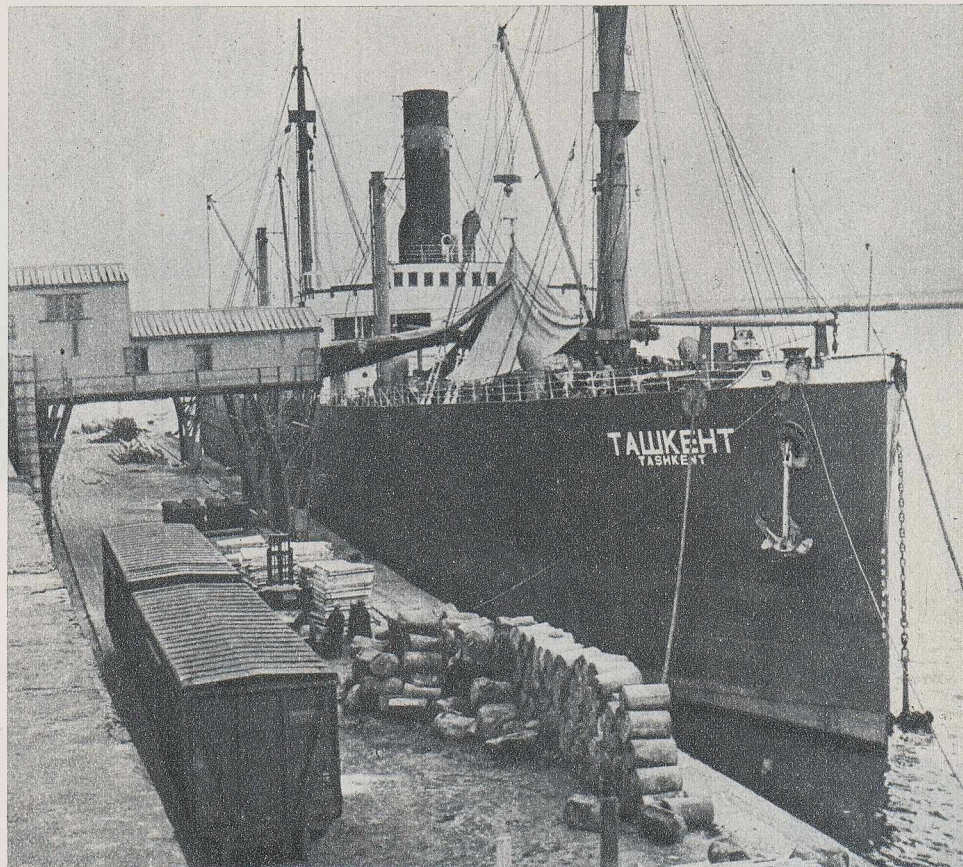
Divagări utile

EGIPT

*Egipt... revărsare a Nilului de aur...**Tebă a incestelor...**Memnon al aurorei...**Și sfînxul deorant...**Caravane pe lângă piramide**De pelerini și beduini...**Labirint, obeliscuri,**Temple în nemărginire,**Mumi în taina veacurilor,**Descifrări pe cartuse**Cu înoinși și înoingători...**Serpi cu puteri de magie,**Secrete ale oremurilor,**Piramide, diadema libertății**Sclipească pe virfurile voastre,**— Zîmbet peste pustiri...**Ecouri vechi, de-acolo,**Din țara hieroglifelor,**Civilizație înspre viitor,**— Martirii libertății**Vă apăra...**Egipt, revărsare, a Nilului de aur...*

Cu titlul de „fapt senzațional”, presa reacționară engleză publică știri și fotografii în legătură cu „cea mai mare vinătoare de oameni”, organizată în Cipru de trupele britanice. Este vorba de operațiuni poliștice de tip gestapo pentru descoperirea și arestarea curajoșilor patrioți insulari, care și-au organizat puternice puncte de rezistență în munții Trudos. În fotografie, un soldat englez pregătește dinamitarea unui adăpost subteran depistat în cursul „vinătorii de oameni”.

La Cairo se desfășoară procesul unui grup de spioni englezi. Pe banca acuzaților se află James Swinburn, manager al unei agenții de presă, John Stanley de la o companie de asigurări, Charles Pittuck de la firma „Marconi” și businessman-ul James Zarb. După cum se vede toți oameni de afaceri. Se pare însă că și de astă dată, e vorba mai curînd de afaceri necurate...

În timp ce vasele de război ale Angliei și Franței bombardau fără cruțare orașe și sate lipsite de apărare, în porturile sovietice continuau pregătirile în vederea trimiterii de noi transporturi de cereale pentru Egipt. Acum cînd pîrjolul a încetat în zona Canalului de Suez, spre porturile egiptene se îndreaptă altele solii ale ajutorului sovietic. În fotografie: vasul „Tașkent”, care face cursă regulată între Novorosiisk și Alexandria, este încărcat cu cereale pentru poporul egiptean.

Mareșalul Uniunii Sovietice G. K. Jukov, ministrul apărării al U.R.S.S., și-a încheiat vizita în India, unde i s-a făcut o primire de căldă prietenie. În fotografie: Mareșalul Jukov (în dreapta), purtînd tradiționala ghirlandă de flori, oferită de gazdele indiene, pe aeroportul Palam din New Delhi.

De câteva săptămâni, specialiștii ai armatei britanice efectuează săpături în regiunea Bermansay (Anglia) pentru a dezgropa proiectile vechi neexplodate. S-ar putea considera această un fapt divers, dacă bombele căutate n-ar fi de proveniență germană (au fost lansate în timpul celui de-al doilea război mondial), iar teritoriul în care au fost azviruite n-ar fi fost englez. Se pare însă că unii englezi suspuși au uitat aceasta...

Fotografie de E. IAROVICI

Cu câteva secunde înainte de a decola de pe aerodromul militar din Seul, avionul „Bataan” C.54, aparținând forțelor militare aeriene ale S.U.A., a fost cuprins de flăcări. Generalul I.D. White, comandantul armatei a 8-a americane din Extremul Orient, și soția sa, abia au putut să se salveze împreună cu alți pasageri.

REBUSIȘTI,

vi se pregătește o surpriză:
în curînd va apăre o revistă de cuvinte încrucișate și jocuri distractive.

FANTASTICUL

de Constanța COPOI
Fotografii de M. IVAN

S-a deschis expoziția sovietică „Folosirea energiei atomice în scopuri pașnice” și, vorbind despre dînsa, un confrate a scris în ziarul de seară: „am intrat pentru o oră în domeniul fantasticului”. Mi-aș permite să-l corectez; aș spune: am intrat pentru o oră în domeniul... fantasticului real. Pare paradoxal și literaturizat. Dar celor care au vizitat expoziția nu li se pare așa.

Fantasticele valori teoretice, mișgălite decenii în abstract de către savanți și doar intuite de către oamenii cu preocupări obișnuite, au fost materializate și puse la îndemîna omului, în cea mai autentică accepție a cuvîntului.

DEFECTOSCOP gama pentru industria metalurgică. Aparatul dispune de un container (vas cu pereți de plumb) care conține izotopi radioactivi. În momentul în care aparatul e pus în funcțiune, izotopii sînt transportați în camera de iradiere. Piesa metalică de studiat se așază în fața acesteia. Radiațiile gama emise de izotopi trec prin piesă și cad asupra unui film pe care îl impresionează. În felul acesta gamagrama indică exact defectele de structură ale piesei respective.

IMBRĂCĂMINTE pneumatică de protecție din materie plastică cu glugă din sticlă organică, utilizată de personalul ce execută diverse operații în mediu contaminat cu substanțe radioactive.

APARATUL ACESTA este un radiograf. Cu ajutorul lui se poate determina viteza circulației sîngelui, se poate studia modul de funcționare al sistemului circulator, se pot pune diagnosticuri sigure și rapide în bolile acestui sistem.

REAL

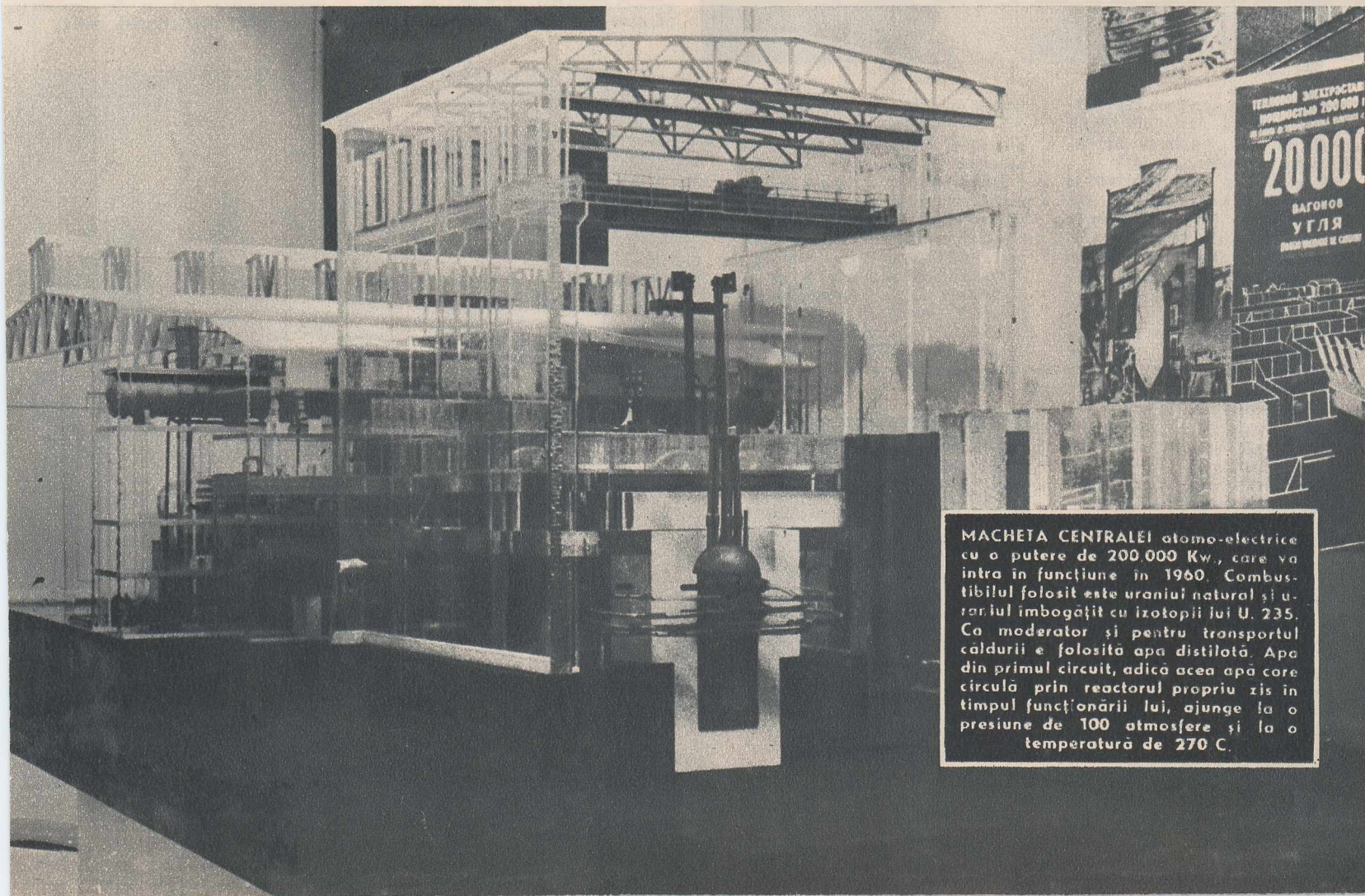
Primii mari maestri ai lumii au fost, și în această direcție, oamenii sovietici.

Amintiți-vă momentul dării în funcțiune a primei centrale atomo-electrice. A fost momentul supremei îndrăzneții a omului în ofensiva pașnică pornită în vederea punerii energiei nucleare în slujba vieții. Știința atomică sovietică a pus pe rând în slujba vieții cele mai nebănuite mijloace. Am citit și am auzit cu toții despre unele din ele. Astăzi expoziția ne dă puțința cunoașterii lor nemijlocite.

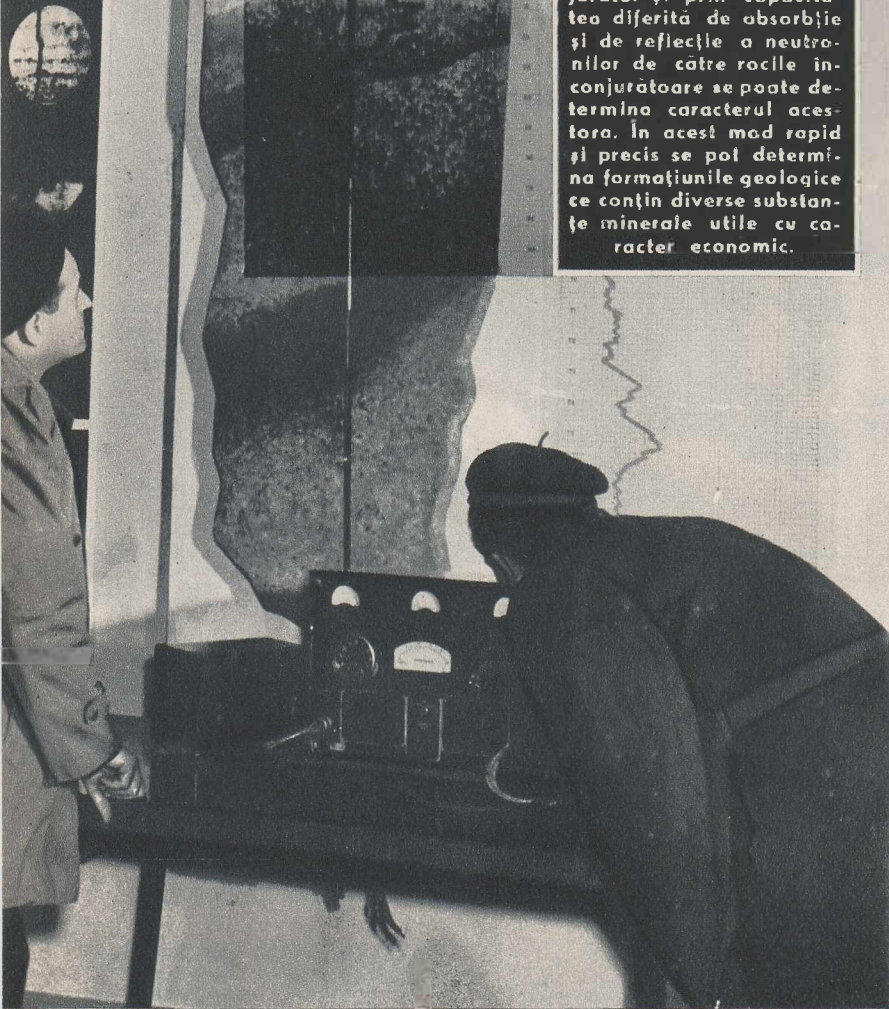
Am spus „expoziție” și mi se pare că-i impropriu. Când mă gândesc la dînsa îmi reprezintă o întreagă lume. Lumea noastră pămîntească de mîine, în care azi pășesc cu emoția primilor oameni în Eden. Am în jurul meu aparate și mașini, panouri și machete. Mai ieri chiuleam de la orele de fizică, în timp ce profesoara vorbea despre atom; mi se părea o

UN DISPOZITIV de numărare a obiectelor de pe o bandă rulantă. În momentul în care prin fața unei surse radioactive a dispozitivului trece un obiect, acesta constituie un ecran pentru radiațiile emise de sursă, pe care le apăsă asupra sa, astfel încît contorul de înregistrare al aparatului nu mai înregistrează nimic. După cum în mod alternativ, prin fața sursei radioactive trece sau nu trece un obiect, aparatul de înregistrare funcționează sau nu, numărînd obiectele.

MACHETA CENTRALEI atomo-electrice cu o putere de 200.000 Kw., care va intra în funcțiune în 1960. Combustibilul folosit este uraniu natural și uraniu îmbogățit cu izotopii lui U. 235. Ca moderator și pentru transportul căldurii e folosită apa distilată. Apa din primul circuit, adică cea apă care circulă prin reactorul propriu zis în timpul funcționării lui, ajunge la o presiune de 100 atmosfere și la o temperatură de 270 C.

IATA O MACHETA reprezentând o instalație pentru efectuarea de măsurători radiometrice în puțurile de foraj. De sus este coborât în puțul de foraj un tub carotier, prevăzut în interior cu o sursă de neutroni. Prin emiteria de neutroni în mediul inconjurător și prin capacitatea diferită de absorbție și de reflecție a neutronilor de către rocile inconjurătoare se poate determina caracterul acestora. În acest mod rapid și precis se pot determina formațiunile geologice ce conțin diverse substanțe minerale utile cu caracter economic.

cuvinte secția tehnică a expoziției. Aparate, dispozitive și mașini pentru cercetarea procesului de elaborare a fontei, de fabricare a oțelului, de măsurare a uniformității fibrelor textile și pentru multe alte munci grele sau operații de precizie — te opresc îndelung și-ți cer în întregime interesul.

M-am chinat împreună cu fotoreporterul nostru să prindem cât mai clar pe pelicula fotografică o frumoasă machetă confecționată din materie plastică destul de... antifotogenică, prin structură. Macheta reprezintă un reactor nuclear cu o putere de 2.000 kw. După fel de fel de încercări de unghiuri, am cerut colegului meu o nouă refotografiere. Și atunci, cu un simț practic de... nedisprețuit, mi-a spus: „În fond, de ce să mai insistăm, ca să scoatem o poză slabă, care nu corespunde realității? După câte știu, o să avem și noi nu peste multă vreme, la Institutul de Fizică Nucleară, un asemenea reactor. O să-l pozăm în... carne și oase...”

Un reactor nuclear în... „carne și oase”, în țara noastră! Vă dați seama? Ar fi de neconceput fără ajutorul sovietic.

Cred că nu imaginație îți trebuie, ci simțul unei corecte puneri la proporții, ca să-ți poți da seama de imensitatea, de grandiozitatea reală a tuturor instalațiilor energetice pe care expoziția le prezintă numai prin machete și panouri. Iată-o pe „Prima în lume”, așa cum i-a rămas numele centralei atomo-electrice de 5000 kw.; iată centrala atomo-electrică de 200.000 kw., care va intra în funcțiune în 1960; iată schema spărgătorului de gheață atomic... Spuneți-mi: nu e fantastic acest real, această existență sau construire în aievea?

Vorbesc despre real din punctul de vedere al utilizării energiei atomice, dar privesc unilateral acest real. Îl privesc prin unghiul acestei expoziții care îmi dă seninătatea lucrurilor pașnice, gospo-

dărește construite, pentru viața mea, a ta, a generațiilor de după noi. Dar contemporaneitatea mai cunoaște și un alt real: pregătirea războiului atomic. E ultima formulă imperialistă, ultima formulă înainte de deces și cu atât mai demențială. Noi tipuri de bombe atomice, de lunuri atomice... Iată direcția spre care este îndreptată inventivitatea imperialiștilor în știința și tehnica nucleară.

Dar să revin la realul pașnic. La expoziția sovietică am vizitat și lumea agriculturii și biologiei. Rămăsese pînă nu de mult aceeași ancestrală lume de vegetale și ființe mișcătoare care trăiau și mureau sub semnul multor secrete. Energia atomică a revoluționat această lume. Au fost atacate și se atacă semnele de întrebare. Care sînt căile și viteza de circulație în plante a substanțelor nutritive? Ce se petrece cu fosforul din organismul unei vaci în timpul gestației? ș.a.m.d.

Sînt întrebări ale căror răspunsuri se vor întoarce la brazdă și o vor face mai rodnică; sînt răspunsuri pe care se va clădi biologia viitorului, acea biologie a soluțiilor de laborator care vor eclipsa și cele mai vitale opere ale naturii.

...Mă întreb cum și-au imaginat medicii timpurilor trecute terapia și investigația clinică a zilelor noastre. Cu oricîtă știință în gândire, i-ar fi fost cuiva greu, imposibil, să-și reprezinte cazuri diagnosticate și tratate cu ajutorul... energiei atomice. Și iată aici siluetele acestor metalice albe — cele mai diverse aparate medicale — a căror apropiere îți dă o securitate intimă, un fel de bravare temeinică a bolilor, și o siguranță a putinței lor de prevenire. Aparat pentru studierea vitezei circulației sîngelui, pentru tratarea cancerului, fotografiile reprezentînd utilizarea izotopilor radioactivi... Cîte a mai scornit mintea omenească... Cît e de fantastic totul, prin faptul că-i real!

tume interesantă dar prea îndepărtată. Și iată-mă azi — nu după prea mulți ani — printre autentice creații atomice...

Aici e partea introductivă a expoziției. Un curs sinoptic de fizică nucleară, iată arhitectura nucleului, reacțiile nucleare sub acțiunea neutronilor... E o familiarizare de un gen cu totul nou; ceva care te uimește și te pasionează deopotrivă.

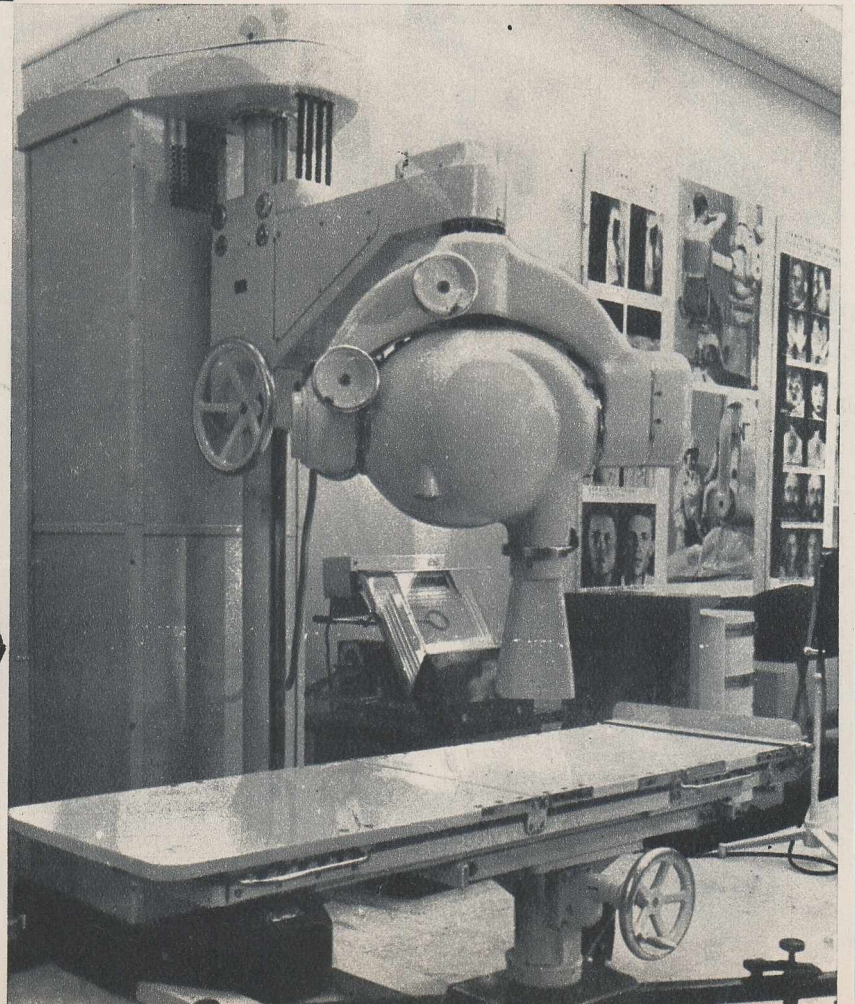
Mergi mai departe. Secția geologie. Ți-ai imaginat vreodată cum arată uraniul? Poate că într-o noapte, după ce ai citit o povestire științifico-fantastică, ai visat că ai descoperit tu însuși un zăcămint de uraniu... Dar cum era minereul? Răspunde... Ți-e greu? Ei bine, iată-l aici¹⁾, în poziție subțiratică, zgîrcite, pe zeci de bucăți de rocă, și mai ales iată-l colo, la adăpostul sticlei și sub iradierea mută a razelor. Are o culoare verzuie, tainică, de o luminiscentă rece, vecină cu irealul. Și, totuși, e real, aici, în fața ta; și tu îl privești emoționat de imensa semnificație pe care o ascunde...

În jurul tău sînt aparate fel de fel. Cu ajutorul celui de colo se protejează din avion zăcămin-

tele; cu celălalt, din automobil... Ce mai poate oare ascunde pămîntul cînd omul are forța atomică în mîna sa?

Ideea aceasta capătă o materializare, aș spune patetică, în ce privește tehnica. Patetismul creației, începînd de la acel proces atît de caracteristic minții omenești, al iscodirii, pînă la adaptarea teoriei la desăvîrșirea practică. Ingeniozitatea și diversitatea, care-ți sugerează în final optimistul simțămînt al infinitului posibil — iată în cîteva

APARATUL „Gut-Co-400” de gamaterapie. El este destinat tratării cancerelor profunde. Drept sursă de radiație servește cobaltul radioactiv. Comanda aparatului se face la distanță; el se deconectează automat în momentul în care se termină ședința. Personalul de deservire se află în altă încăpere; legătura bilaterală între bolnav și medic este asigurată printr-un dispozitiv automat de convorbire.

1) Sub forma unei combinații.

O nouă premieră: C

de Traian STOICA

Se instalase, pînă nu de mult, judecata că în genul operei muzicale intervențiile innoitoare își aveau cel mai puțin rostul. De aici, o mulțime de neajunsuri. Reprezentarea pe scenă a unei opere nu mai întrunea componentele multiple ale unui spectacol, ci era doar simulacrul acestuia. Tehnica scenică era derizorie, iar afirmarea calităților teatrale, totuși necesare și reprezentării operei, lua proporțiile unei crezii. Desfășurarea scenică a operei își avea formele ei prestabile; statuarele atitudinii ale protagoniștilor, de exemplu, excludeau firescul plasticului uman și făceau necomunicabilă trăirea personajelor. Devenind o demonstrație a soliștilor — care trebuiau neapărat să-și debiteze aria, imobil, cu fața la public — opera își pierduse, în ciuda atîtor valoroși cîntăreți, din capacitatea ei de a trece dincolo de scenă.

În ultimii ani, eforturile teatrelor noastre de operă se îndreaptă spre o reprezentare cît mai complexă a operei, în așa fel ca nici una din caracteristicile unui spectacol să nu lipsească. Recenta reluare pe scena Teatrului de Operă și Balet al R.P.R. a capodoperei lui G. Bizet, „Carmen”, se înscrie pe linia acestor binevenite eforturi. Elementele noi aduse de regie și interpreți, de conducerea muzicală și coregrafia, de costume și decoruri, fac ca această populară și melodioasă creație muzicală să capete o mai mare și proaspătă strălucire. Multe din trăsăturile unui valoros spectacol s-au făcut evidente în noua reluare.

Meritul regizorului Jean Rînzescu constă în aceea că a știut să imprime o clară concepție regizorală întregului spectacol. Regia a scos la iveală, cu mijloace realiste și, în deosebi, cu știința mișcării maselor pe scenă, caracterul profund uman al operei, manifestat în setea de viață liberă, neîn-cătușată a eroinei principale, în acțiunile pline de pasiune ale brigadierului, în viața mulțimii care participă la tensiunea dramatică a conflictului. Din activitatea de pînă acum a regizorului Jean Rînzescu, se desprinde ca o dominantă a meșteșugului său preocuparea pentru plastica spectacolului. În „Carmen” această preocupare și-a găsit din plin aplicarea. Aici gestul, atitudinea, mișcarea, sînt esențiale pentru exteriorizarea unor temperamente dotate cu imense rezervoare de energie și vitalitate; pentru a nu cădea în exhibiționism, regia, în conclucrarea ei cu interpreții, trebuia să găsească corespondența perfectă și firească dintre vigoarea unei muzici de o directă expresivitate și comportarea personajelor pe care această muzică le sugerează. Din acest punct de vedere, munca regizorului cu interpreții a dat bune rezultate. De pildă, jocul celor două deținătoare ale rolului frumoasei gitane de la cele două spectacole de premieră, Zenaida Palli și Elena Cernei, atestă fructuoasa conclucrare a regizorului cu artistul. Ritmica plastică a acestor interprete, conformă cu varietatea stărilor sufletești ale personajului, grația savantă și totuși grațioasă a gestului, au conturat o Carmen fremătînd de viață, gata să rupă orice zăgaz ce i-ar sta în calea deplinei independențe și libertăți. Îndrăznim a spune că interpretarea celor două protagoniste a păstrat

ceva din originara energie și duritate a personajului, așa cum se află în nuvela lui Prosper Mérimée, Carmen apărînd în libretul operei mai sentimentalizată. (În operă, de exemplu, Carmen iubește pînă la capăt pe Escamillo din care cauză este ucisă de Don José, în nuvelă ea însă renunță la înfocatul toreador, pentru a-și păstra deplina independență). Ceea ce trebuie de asemenea remarcat este evoluția precisă și activ participăntă a mulțimii la acțiunea dramei. Scenele de masă, bine conduse, conferă figurației atributele unui adevărat personaj. Cu o singură excepție. Spre finalul actului patru mulțimea e inutil

Sîntem obligați să cerem scuze cititorilor noștri pentru felul slab în care este ilustrată această pagină. Vina nu este însă a redacției. Ca și la alte spectacole, conducerea Teatrului de Operă și Balet din București nu ne dă sprijinul necesar pentru a realiza din timp și în bune condiții fotografiile la care cititorii noștri au dreptul.

și obositor de agitată. Și pentru că sîntem la regie, am observat o rezolvare stîngace în finalul operei. Rămînerea pe scenă a eroinei, după ce ea află că viața îi e primejduită de Don José care se află în apropiere, nu e justificată. Mai ales că aceasta ar fi putut să intre în arenă pentru a scăpa de urmăritor. În locul deplasarilor inutile de-a lungul scenei, regia trebuie să imprime personajului o altă

Zenaida Palli interpretînd rolul Carmen din opera cu același nume.

comportare din care să reiasă clar intenția gitanei de a brava primejdia situației.

Energică, dar nu lipsită de nuanțe, conducerea muzicală a lui Egizio Massini a corespuns intenției dirijorului de a sugera exuberanța primelor două acte, precum și dramatismul ultimelor două, intenție mărturisită într-un interviu publicat de un cotidian nu cu mult timp înaintea premierei. De asemenea introducerea unui ritm viu muzical adecvat partiturii și conținutului operei, a constituit un element nou în realizarea premierei.

Vocal, unii dintre interpreți nu au fost pe măsura exigențelor cerute de spectacol. Astfel, posibilitățile tenorului Nicolae Șerbănescu au fost complet depășite de complexitatea rolului lui Don José, fapt care a umbrat succesul celei de a doua premiere. În interpretarea aceluiași rol, Garbis Zobjian a dispus de mijloace vocale corespunzătoare, mai ales în scenele de dramatism, cu rezerva unor intonații nejuste pe alocuri. În rolul lui Escamillo, excelentul bariton Nicolae Herlea nu a ac-

centuat totuși cu forța necesară, temperamental și vocal, vigoarea personajului. Dintre interpreții toreadorului, Mihail Arnăutu, cu vocea sa deopotrivă de caldă și virilă, deține înțietatea. Experiența artistică și fermitatea vocii Corneliiei Gavrilăscu au subliniat cu căldură aria și duetul Micăelei. A surprins, în același rol, tînăra soprană Maria Șindilăru, prin dicțiunea ei clară și firească, prin naturalețea emisiunii vocale. Cu prilejul acestei premiere s-au relevat cîteva valoroase elemente tinere. Notăm: Vera Rudeanu, Matilda Onofrei, Valentin Loghin.

Tumulțuosul temperament al plinei de viață Carmen a fost sugerat cu forță de deosebita bogăție a vocii Zenaidă Palli, atît în registrul grav, cît și în cel acut, precum și de senzualitatea timbrului ei. În aria cârților Zenaida Palli a fost de-a dreptul tulburătoare. Artistă însă trebuie să facă eforturi pentru obținerea unei dicții clare peste tot locul și a permanenței preciziei a intonației. Nestingherită de prestigiul calităților vocale excepționale ale Zanaidei Palli, tînăra mezzosoprană Elena Cernei s-a relevat, în același rol, printr-o voce caldă, calitativă, o frazarea muzicală îngrijită, o dicție inteligibilă.

Momentele coregrafice, sub conducerea lui Stere Popescu, au intensificat ritmul spectacolului, integrîndu-se organic în acțiune. Decorurile realizate de Th. Kiriacoff-Suruceanu au contribuit la crearea unei atmosfere pitorești, fără fals exotism. S-a remarcat și, pe drept cuvînt, coloritul plăcut al spectacolului. A contribuit la aceasta costumele armonios colorate. Dar trebuie subliniat și efectul unor lumini de un multiplu și nuanțat colorit care au mărit picturalitatea spectacolului și, mai mult chiar, au contribuit la crearea unui cadru psihologic.

În noua ei reprezentare scenică opera „Carmen”, remediîndu-se cele cîteva deficiențe, are asigurate virtuțile necesare încîntării și emoționării viitorilor ei spectatori.

A R M E N

LA RĂSCRUCE de DRUMURI

de Constantin CHIRIȚĂ

Trunchiul de lemn din locul acela își întinde brațele spre cele patru puncte cardinale. Patru drumuri se întretaie acolo. Drumul spre nord duce la Vaslui, cel sudic la Birlad, cel estic la Fălcu, cel vestic la Bogdana. Cel mai apropiat sat e la vreo trei kilometri.

Cunosc răscrucea aceasta din cea mai fragedă copilărie. Aici, veneam vara la scădat, apoi la mîncat harbuji, apoi la fript păpușoi și la cules struguri. Plecam în cîrd din oraș, ne agățam cu rîndul de coada vreunei căruțe, iar la podul de piatră ne dădeam jos. Acolo era un izvor rece, chiar pe malul gîrlei, sub pod, un izvor pe care nu-l stăpînea nimeni. Adică era al tuturor și în primul rînd al nostru, al puștilor mereu însetați. În dreapta podului era locul lui „moș Nicu”, ceea ce în limbajul nostru însemna harbuji, ghiol de scaldă și pește. Pentru că moș Nicu era un bătrînel de treabă, avea și el o droaie de nepoți și pentru un salut adresat cu cucernicie era în stare să-ți lase tot locul în „pază”. Noi îi știam meteahna și-l exploataam cu cea mai desăvîrșită naivitate. Din „săru-mîna, moș Nicule” nu-l mai scoteam. E drept că și el ne mai folosea din cînd în cînd. Ba ne trimitea să-l aducem un șip de apă de la izvor (asta era un fel de convenție ca să nu-l afle nevastă-sa) pentru că în fapt ne duceam cu doi, trei harbuji la o cramă din apropiere și aduceam în schimb vin. Ba ne trimitea după țigări în sat, ceea

ce pentru pașii noștri mărunți însemna o distanță groaznică. Și locul lui, pe care gîrlea săpase trei ghiduri, continua să rămînă împărăția noastră.

În cealaltă parte a podului era locul lui Petrini, sau mai degrabă locul și gospodăria lui. Adică o căsuță cu vreo două odăi, un chiler, un coșar și vreo cîteva hectare de pămînt. Omul se aciuse acolo din tinerețe și în aproape 20 de ani de muncă reușise să-și înjghebeze gospodăria mai sus descrisă. Moș Ion și mama Tinca, adică Petrini și nevastă-sa, căci odrasle nu aveau, ne strecuraseră în sufletele noastre de copii, teama. De unde așa? Poate pentru că nu-i vedeam pe amîndoi decît încruntați, poate din cauza gardului des de sîrmă ghimpată cu care-și înconjuraseră gospodăria și cei cîteva pruni și cîteva butuci de vie terasă, poate din cauza celor vreo trei-patru cîini, mereu flămînzi și mereu arțăgoși, sau mai degrabă din cauză că bogățiile acelea atît de rîvnite de noi, prunii și poama, erau absolut invulnerabile. Dădeam noi uneori țircoale pe acolo, prin preajma gardului de sîrmă, dar imediat cîinii și apoi vocea mamei Tinca ne topa curajul și ne muia genunchii. Nici unul, nici chiar băieții lui Cerbu, care erau recunoscuți de noi toți ca cei mai mari meșteri la culesul poamelor fără știrea stăpînilor, nu se puteau lăuda cu captura vreunui ciorchine sau vreunei prune din gospodăria lui Petrini. Iar de cerut, nu știu de ce, ne era la toți teamă să cerem.

(Verbul „a cumpăra fructe” nu era cunoscut în cîrdurile noastre).

Ce știam noi pe atunci? Poamele, grînele, culorile verii ne luau ochii. Noi îl credeam pe Petrini bogat și zgîrcit, îi jinduim poamele și-l porecleam între noi „mațe negre”. Pentru noi, ograda în care lătrau cîinii în loc să țipe copiii nu era o ogradă neprietenosă. Cu aceste amintiri despre răscrucea de la podul de piatră, ne-am despărțit cîndva de copilărie.

...Și-am revenit în locul acesta după douăzeci de ani. Pe moș Nicu nu l-am mai găsit pe locul din dreapta podului. Cu cîteva ani în urmă i-a murit nevasta. La cei 75 de ani ai lui nu i-a mai rămas altă putere decît să-și jăluiască fără încetare răposata. La vremea copilăriei, văzindu-l cum se ferește de ea, noi credeam că n-o prea iubește...

Gospodăria lui Petrini, în schimb, parcă s-a statornicit definitiv la răscruce. A rămas acolo, așa cum o cunoșteam: poate gardul de sîrmă pare mai mic și acareturile mai mărunte. Dar aceasta din cauză c-am crescut și noi între timp și vedem totul la alte proporții. În curte tot vreo trei, patru cîini, la fel de arțăgoși ca pe vremea copilăriei. Alte ființe nu s-au mai pripășit pe acolo. Tot moș Ion și mama Tinca, acum amîndoi în jurul lui 70 de ani, stăpînesc, grijesc și deretică gospodăria. Le-am ghicit cu ușurință trăsăturile vechi sub masca bătrîneții și-am început discuția ca un musafir rătăcit prin locuri necunoscute, într-o zi friguroasă de iarnă și dornic de căldura unei sobe și a unui pahar de vin roșu. Amîndoi bătrînii aveau căutături încrunțate, neprietenos, erau zgîrciți la vorbă și păreau copleșiți de treburi gospodărești. Dar afară era frig, era viscol, și, oricum, în Moldova, un oaspete, mai ales un orașean, trebuie poftit în casă și întreținut.

La început am schimbat cîteva cuvinte despre vreme, apoi despre recoltă, am dat cîte-o dușcă de vin pe gît, am aprins cîte-o țigară, iar am început să ne mai dăm cu părerea despre una și alta și să ne plîngem de ger. Bătrînul n-a uitat să-mi spună, imediat ce l-am servit cu prima țigară, că kilul de vin costă 6 lei, dar că-i vin curat, fără potlogării și șmecherii orașenești.

Stăteam într-o încăpere mică, întunecoasă, cu lut pe jos, cu o sobă mică de tablă, dintre acelea care nu se pot hrăni decît cu vreascuri. Pe gemuleț se vedea o parte din curte, prin care alergau uneori zgribulite cîteva orătănii, se vedea casa cochetă și bine întreținută, un hambar pe cale de terminare, un grăjdulet care probabil adăpostea o vită și, lîngă el, adăpostul unui porc mare: o gospodărie. Fără ve-te m-am simțit obsedat de un gînd: cui o să-i rămînă toate acestea? Cu multă prudență și cu multe ocolșuri, pentru a nu înfrîna gâzdele, am pus la urmă întrebarea. Oamenii m-au înțeles, dar nu s-au grăbit să răspundă. Într-un tîrziu, femeia, căci ea părea capul gospodăriei, s-a sinchisit:

— S-o găsi pînă la urmă vreun nepot, căci sînt și din ăștia care dau buzna cînd află totul de-a gata. Dar chiar dacă nu s-o găsi, noi ne-am făcut datoria, am muncit toată viața...

M-am ferit să-i întreb ce-o să

facă atunci cînd o să-i părăsească puterile, căci din nefericire vine și această vreme în viața omului. M-am ferit iarăși, de teamă să nu-i înfrînez. M-am gîndit că, la urma urmei, oamenii aceștia și-au realizat o mică autarhie, care le-a permis să-și trăiască viața fără să aibă nevoie de nimeni. Le-am înfățișat gîndul. Bătrînul mi-a răspuns pe îndelete, căutînd, parcă, din cînd în cînd, din ochi, aprobarea nevastă-si. De cîteva ori a ieșit afară să adune maldărele de hlujeni pe care viscolul le împrăstia, dar cum se întorcea, își continua spusele din locul la care se oprise. L-am ascultat tot timpul cu ochii fixați la trunchiul de lemn care se vedea departe prin fereastră și care indica o răscruce de drumuri.

— Acu' vreo douăzeci de ani, niște copii care se zbenguiau vara pe aici pe la pod, ne dăduseră porecla de „mațe negre”. De ce, doamne, iaca nici pîn-acum n-am aflat; dar ei or fi știut poate de ce. Noi, cînd ne-am luat, în tinerețea noastră, eram amîndoi înspăimîntați de răutatea omenească și ne-am gîndit să ne facem gospodărie aici, departe de oameni, să n-avem nevoie de nimeni, întocmai cum spuneai adineauri dumneata. Dacă am fi umblat după cîștig am fi zidit aici, la răscruce, o circumă ori un han. Iți dai și dumneata seama că ne-am fi îmbogățit. Am vrut să nu ne ajungă răutățile oamenilor. Și-am pornit. Nu așa, tinerește, nesăbuit, că eram, oricum, oameni în toată firea, am pornit hotărîți, ce mai!... Cu toată îndărătnicia...

Ei, dar totul se făcea cu bani și banii te puneau în legătură cu oamenii. Și parcă era făcut. Fiecare căuta să te juipoaie. Și ne-au jupuit că nu știm de cum ne-a mai rămas pînă la urmă cbelea pe noi. Ne-am înglodat în datorii pînă la gît...

De ce?... Păi, cîmpul nu trebuia semănat? Casa nu trebuia făcută? Gospodăria nu trebuia de bine, de rău, înjghebată? Credite, împrumuturi, dobîndă. Crezi dumneata că noi am știut ce-seamnă oul sau găina? Astea le vindea ziua nevastă-mea la țîrg ca să facem rost de bani. Eu mă duceam noaptea cu sîta la gîrlă ca să prind pește, porcușori și zvirloge din acelea cît degetul — ca să mîncăm ziua. Uneori mai trăgeam și cu vologul...

Și ne-am dat noi seama că fără chiverniseală și zgîrcenie n-o scoatem la capăt. Asta mai degrabă am simțit-o, n-am descoperit-o cine știe cum și prin cine știe ce sfaturi și chibzuală. Am simțit-o. Așa am ajuns oameni răi. Strîngeam ban cu ban și alungam copiii din preajma casei cînd culegeau poamele. Că pe urmă ne-a intrat totul în obișnuință...

Ba, ca să-ți spun drept, ajunseserăm bolnavi. Se întimpla că venea cîte unul însetat și necerea o cană de apă de la fîntînă. Ni se părea și asta o povară, sau de, ne ridicam în slăvi c-am făcut o faptă bună. Îi ceream să ne facă moliftă. Și, s-o ia dracul de viață, dacă măcar ne-am fi ghiftuit noi din toată această calcie, dac-am fi făcut-o măcar pentru niscaiva moștenitori; dar nici cu aceștia nu ne-a hărăzit Dumnezeu. Cînd puteam s-avem copii, ne-am ferit noi, gîndindu-ne la grijile pe care ni le-ar aduce venirea lor pe lume. Mereu, mereu amînam datoria asta

către viață și prost am făcut, pentru că ne-au prins bătrânețile singuri. Alceva e când știi că ai pe cineva de-al tău, oricât dede departe ar fi el...

Cum îți spuneam, toată agonișeala o dădeam pe datorii. Dacă ne-a trebuit casă? Dar pînă la urmă am scăpat. Am achitat ultimul franc.

Era într-o vineri spre seară. M-am întors acasă. I-am spus nevastă. Ea s-a uitat la mine. Și apoi ne-am uitat amîndoi la gospodărie. Ea a început să plîngă. Și-am început și eu. Adevărat, eram de acum liberi și stăpîni pe avutul nostru. Dar eram bătrîni. Și nu aveam nici o odraslă în băta-tură. Ce amar de jale am trăit noi zilele acelea! Și ne-am gîndit să ne dezghiocăm stratele acelea de frică față de oameni, și, de, să creștem o ființă pe lîngă noi.

Și-am găsit noi un băiețandru în care ne-am pus nădejdi. L-am adus pe lîngă casa noastră, dar după un timp a fugit, luînd tot ce se putea lua mai ușor din casă. Nici nu l-am mai căutat măcar pentru răsplată; l-am lăsat în

plata domnului. Iar nouă, de, ne trecuse și ultima poftă de a mai da mîna cu vecinii. Unii chiar ajunseseră să ne spună: „Mă, la voi și hoților li-i frică să vină“.

N-am vrut să mai avem de-a face cu nimeni. Nu ne duceam la sat sau la oraș cu lunile. Și oaspeți, poate din an în paște dacă venea vreunul. N-aveam decît un gînd: să ne păzim ca ochii din cap ce-am agonisit, că prea mare preț am dat pentru asta. Așa am înfruntat vremurile. Nu ne păsa de ce spuneau oamenii despre noi. Sau ziceam în sinea noastră: ce să ne pese nouă? Să-și vadă mai bine de treburile lor. Ajunseseră copiii să ne zică „mațe negre“.

Cu bucuria n-am dat mîna niciodată. Spune și dumneata: cînd să ne mai bucurăm și să ne mai veselim, dacă toată ziua, iarna și vara, ne speteam muncind? Adevărul adevărat e că nici nu aveam timp pentru așa ceva.

La început ne-am rătoit și la oamenii care ne vorbeau despre prefacerile acestea noi. Dar încetul cu încetul am început să-i înțelegem. Am văzut noi pînă la

urmă, că erau lucruri tare drepte în spusele lor. Iac-așa ne-am dus viața la răscrucea asta de drumuri.

Omul vorbise pe îndelete, parcă a nepăsare, și tocmai în această nepăsare am simțit toată durerea lui. Mi se părea că am în față un om pe trupul căruia se experimentaseră toate torturile și chinurile, încît devenise acum imun la toate acestea. O familie în care odihna, veselia, liniștea nu pătrunseseră niciodată. Simțeam că mă înecă tristețea. Și care era, la urma urmei, vina acestor oameni? De ce ispășiseră atît?

— Acu' sîntem și noi bătrîni — reluă moșul parcă mai vesel. Dar nu dintre aceia care o fac pe bătrîni ca să se pună la adăpost. Sîntem bătrîni cu adevărat. Cît ne-or mai ține puterile? Baba spune că nu-mai pînă la moarte. Să dea dumnezeu să fie așa. Dar de la anul începem și noi să ne odihnim, ba am putea chiar să mai și petrecem olecuță.

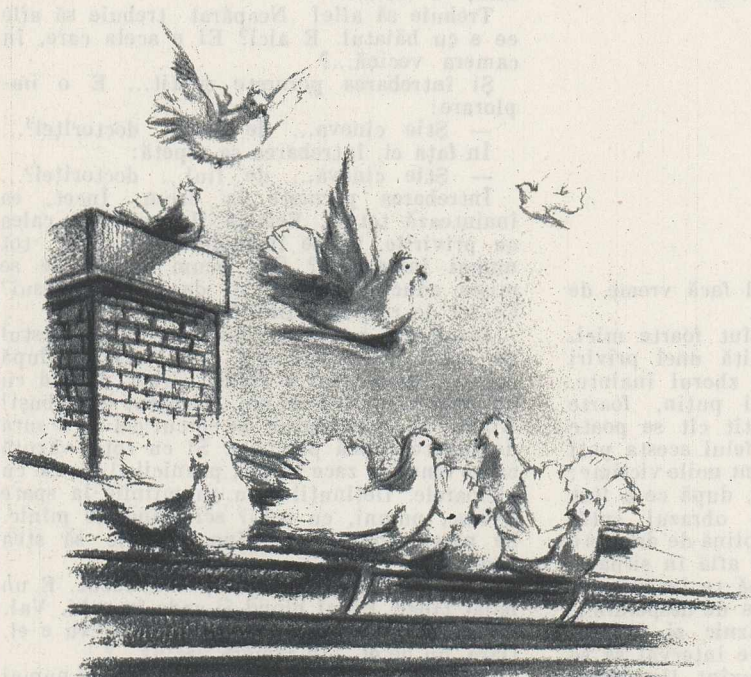
Eram nedumerit. Dar moșul nu m-a lăsat mult timp în starea aceasta.

— Ne-am strîns și noi vreo cîțiva

de aici, într-o întovărășire. Cam mititică, ea. Dar nici chiar așa. De cîțiva ani ne gîndim s-o facem. Ne-am uitat în dreapta, în stînga, și am văzut că se muncește mai puțin și mai cu spor cînd nu mai ești singur. Cum s-ar zice, încercăm și noi acum la bătrînețe un alt drum. Ce să-i faci? Dacă în tinerețe nimeni nu s-a gîndit la așa ceva... Iaca, așa am ajuns ca să nu mai fim singuri.

...N-ar fi fost mai bine ca în loc de răscrucea asta care arăta patru drumuri și care duceau toate în tot atîtea locuri bîntuite de jale și de răutate omenească, să fi arătat unul singur: „mergeți pe drumul acesta ca să dați de dreptate“? N-am fi ajuns ca să se ferească copiii de noi!

Mă uitam pe fereastră. Nepăsător, trunchiul de lemn își întindea brațele drepte spre cele patru puncte cardinale. Dar adevărata răscruce de drumuri o aflasem în încăperea aceasta joasă, cu lut pe jos, cu sobă mică de tablă și cu o fereastră mică prin care se vedea furia viscolului prea timpuriu.

Nicolae TĂUTU

MĂRȚIȘOARE

MĂiestrie

Alțiia ani în taină cloplii în stihuri floarea,
Din viață i-am dat viață, din ochi i-am dat lumină,
Și am stropit cu lacrimi urcușu-l și culoarea,
Dar n-am cuprins în tomuri o singură stamină!

Da-n dimineața asta caisul din ogradă,
Ce nu-l băgam în seamă, mi-ntinse sub fereastră
Atîtea flori în ramuri cîți fulgi moi de zăpadă
Aduc pe aripi berze din liniștea albastră!

Mi-am îngropat în floarea-i înfierbîntata frunte,
Înțelegînd ce meșter e-această primăvară,
Tot ce-am rîvnit o viață, cu fîmplele cărunte,
Ea le-implinise, simplu, în pomii, doar într-o seară!

PLOILE

Ploi de primăvară, ploi, îmi vîrsați pe-a casei tablă
De demult, bani mărunței, din copilărie salbă;
Stropi ce-au fost odată cer, stropi ce-au fost pe sus lumină,
Bat la geamuri cum băteau nuclei noștri din grădină!

Ploi de primăvară, ploi, vă deschid suflet și ușă,
Să poftiți din amintire cu scîlpirea jucăușă,
Și cînd luna va pătrunde, vă simți iar roi de albine
Care-și caută de veacuri fagurii în vers la mine!

Înima-mi năvalnic prinde ca un stup întreg să bată:
Voi culege în poeme mierea ei adevărată?
Nimeni nu-l ca să-mi răspundă! Zumzule doar vechiul roi...
Și în suflet și pe casă, ploi, de primăvară ploi!...

ALBUMUL

Am răsfolit albumul aflat în casa veche...
Trei fete-n malacovuri... o butcă demodată...
Sub flori de lămîișă o fînă ră pereche,
Și-un rest de lasomie de-un vîac întreg presată!

Trei cîini și el, stăpînul, crunt și-n fotografie,
Cu mîna inelată stringînd la șold crăvașa,
Și un rubin cît oul, cu rana-i purpurie,
Îi murdărea cu sînge și crucea și cămașa!

Un ofițer, cu fruntea îngustă și de lapte,
Zimbea din decorații; un act de confirmare:
„Brav, s-a distins în lupta din nouă sute șapte...“
„Și am deschis fereastra. Afară era soare...“

MĂRȚIȘORUL

De creanga-n care tata, cîndva îmi aninase
Un mărțișor de ață, îți prind acuma eu
Alt mărțișor, Despina, din fire de mătase,
Să altoim natura cu-al nostru vis, mereu...

Aceleași mărțișoare copiilor tăi, mîine,
Să legi de-aceeași creangă, cînd eu voi fi pămînt,
Să faci un nod mai mare s-ajungă pîn'la mine,
Cum flutur eu spre tafa această fundă-n vînt!

Din clipa ceea pomul li-o fi ca un părinie,
Își vor iubi pămîntul de mil de ori mai mult,
Că-n seva primăverii și sîngele fierbinte
L-or auzi în muguri cum eu, plecat, l-ascult...

MESAJ

de CROSZ Irén

Ilustrație de Adriana MIHĂILESCU

Terburi proaspete se încovoiau fericite sub pozoaba picăturilor de rouă. Din nou străbuna minune a renașterii pămîntului te înmărmurea, te covârșea, te uimea. De jur împrejur, dealurile, și cîmpul ascuns în poala lor, și ogoarele, și rîul care susura undeva departe, umplînd întreaga vale cu un sunet abia auzit — toate, toate propovăduiau această minune. Soarele molcom și boarea ușoară ca o respirație mîngîiau dragăstos tot ce era viu ori neînsuflețit.

În mijlocul văii, acolo unde trebuia să bată inima primăverii, acolo... pămîntul bătorit, pămîntul neroditor purta o uriașă pată de un sur murdar. Ca niște opreliști se înălțau stîlpii gardului: pînă aci! Nici un pas mai departe! Sirma ghimpată mușca răni dureroase din trupul înșoritei primăverii. Curtea golașă, mare cît o piață, era încadrată de barăci scunde, cu acoperișuri sure și plate. În loc de ciripit de păsări, văzduhul răsuna aci de sunetul monoton și trist al pașilor:

— Hîrști — hîrști, hîrști — hîrști...

Îmbrăcați în straie ponosite, cu fețe pe care se întipărise suferința, bărbați și femei mergeau în cerc, cu mîinile la spate, cu capetele aplecate: erau prizonierii lagărului de cercetări. Înconjurați de paznici cu armele pregătite să tragă, mergeau mereu în cerc, la distanțe egale, cu pași egali. Paznicii supravegheau nu numai distanța dintre deținuți — pîneau și capetele lor plecate și privirile cu care se putea trimite un mesaj, o încurajare; le pîneau fiecare tresărire a feței și zîmbetul care nu putea fi asemănat cu nimic altceva, dar care putea totuși să dea o fărîmă de liniște unui alt om din cercul acesta. Le păzeau oftatul care-și căuta loc să scape printre buze și — cu privirile lor dure — le înecau în gîtlej sunetul silabei ce nu ajungea pînă la buze.

Abia un minut trecuse de cînd prizonierii fuseseră scoși „la plimbare” — și ei se tîrau în cerc ca și cum ar fi făcut acest lucru de-o

veșnicie și ar mai trebui să-l facă vreme de altă veșnicie de-acum înainte.

Distanțele dintre paznici sînt foarte mici, totuși suficiente ca să permită unei priviri — uneia singure — să-și ia zborul înainte, apoi într-o parte — numai puțin, foarte puțin — apoi în spate — atît cît se poate fără să elințești din cap. În felul acesta poți afla de soarta celorlalți: cine sînt noile victime; cine mai are putere să umble, după ce a fost la interogatoriu; ce răspunde obrazul cutăruia sau cutăruia la privirea plină de dragoste și grijă care-l caută; cine se află în situație critică; cine mai e în stare să te înconjoare, cînd ai început să fii cuprins de desperare...

E mică distanța între paznic și paznic, e totuși destul de mare, ca pe interval să se poată rosti — prudent — un cuvînt. Un singur cuvîntel. După paznicul următor — al doilea cuvînt, apoi al treilea...

— Tovarășe!... cum merge?... te doare?... tare?...

— Mulțumesc... mai pot...

— Curaj!... Scăpăm noi... o dată...

Paznicii nu știu cine a pus întrebarea, nici cine a răspuns și de la cine vine încurajarea. Nici nu aud cuvîntele — le bănuiesc numai — dar strigătul lor șfichiue:

— Gura!!!

Din nou tăcere. Nu se aude decît zgomotul monoton al pașilor cadentați.

Plimbarea durează puțin. Numai puține întrebări — cele mai importante — au răgazul să se perinde, șoptit, în lungul cercului.

— Ce e... cu Bela?

— Ce e... cu Bela?

— Ce e... cu Bela?

Întrebarea șoptită trece de la om la om, pînă cînd întîlneste undeva răspunsul. Apoi, acesta continuă drumul, mai departe, înainte în cerc, pînă se întoarce de unde a plecat.

— Bela e... pe moarte... n-a vorbit...

— Bela e... pe moarte... n-a vorbit...

— Bela e... pe moarte... n-a vorbit...

— Gura!

— Gura!!

Porunca răsună din toate părțile. Paznicii se zgîlesc la fețele deținuților. Încodese să priceapă care o fi pricina că adineauri unul dintre ei zîmbise. Iar acum, cu toții și-au plecat capetele adînc, mai adînc decît li se poruncise. Zadarnică-i orice opreliște: ăștia cugetă!

O femeie blondă din șirul care merge în cerc e poate și mai tristă decît ceilalți. Se gîndește la Bela, care e tînar, simpatic și bun. Curajos. Prieten cu băiatul ei. E pe moarte, dar nici acum nu vorbește. Și băiatul ei?... Cu el ce s-a întîmplat, oare?... Cît e de greu să-ți miști picioarele! Inima protestează împotriva ostentelii. Pompează agale sîngele, iar picioarele se tîrșie grele ca de plumb, pe nisipul sur.

Femeia cea blondă e frămîntată de un singur gînd: băiatul. Într-adevăr, el să fi fost? El să fi fost în camera de alături? Țipătul lui îl auzise?

Pe femeia blondă n-o bate, n-o schingiuiește nimeni. E poate respectul pentru diploma ei. Căci, printre atîția muncitori, ea e singurul om cu școală. Medic!... Nu, pe ea n-o bate. Pe seama ei au născocit un chin mult mai neîndurător decît bătaia. Ei i se pun numai întrebări! Iar dacă nu răspunde... din camera cealaltă se aude Țipătul; e vaietul unui tînar, iar și iar, prelung și sfîșietor, de nesupportat... De sub părul blond al femeii și-o iește sudoarea, obrații îi pălesc, buzele-i sînt vinete, din ochi îi pornesc lacrimile și se prăbușește leșinată, fără să scoată un cuvînt... O readuce în simțiri o găleată de apă și totul începe de la început: întrebarea, tăcerea, vaietul și leșinul... O, cît de greu e să trăiești așa! Să trăiești?! Să exiști!...

Grupul deținuților își continuă mersul în cerc, la infinit.

Trebuie să afle! Neapărat trebuie să afle ce e cu băiatul. E aici? El e acela care, în camera vecină...?

Și întrebarea pornește șoptit... E o implorare:

— Știe cineva... de fiul... doctoriței?...

În fața ei, întrebarea se repetă:

— Știe cineva... de fiul... doctoriței?...

Întrebarea pornește la drum. Încet, ea înaintează totuși. Femeia îi urmărește calea cu privirile. Și se întreabă: o fi încă tot numai întrebarea? Sau acum buzele ce se mișcă aduc răspunsul? Și dacă e răspunsul? Ce fel de răspuns? Da? Nu?

Întrebarea s-a oprit! Cineva n-a fost destul de atent. Paznicul n-a mai strigat, după obicei: „gura!”, ci a ridicat arma, lovind cu patul ei spinarea unui om. Bărbatul se prăbuși! Rîndul se opri locului! Și cercul cel cu o sută de capete ridică privirile. Și cu toții văzură că pe omul ce zace pe jos, paznicii îl loveau cu picioarele. Deținuții stău cu mîinile la spate strînse, pumni, cu ochii scînteind de mînie. Se naște zvon de suspine: trebuie să stea nemișcați!

Paznicii îl ridică de jos pe cel căzut. E un băiat tînar. Părul blond îi cade în ochi. Vai, o clipă a crezut că e fiul ei. Nu. Nu e el. Oare, nu pe el... în camera vecină...?

O îngrozește conștiința că — fie și numai pentru o clipă — gîndul acesta a făcut-o să simtă ușurare. Dumnezeu mare! Într-atîta te abrutizezi aici, păzit de fiare?! Și dacă nu-i feciorul ei, ci un altul?!... Atunci e mai bine? E mai ușor?...

Răsună din nou porunca:

— Dă-i drumul! Mișcă!

Și, din nou, cercul se pune în mișcare.

— Hîrști, hîrști, hîrști...

Dar oare și întrebarea își continuă drumul? Oare va veni răspuns? Au să riște oamenii și pe mai departe, au să accepte oare sacrificiul? De dragul unei mame îngrijorate?...

Femeia așteaptă și așteaptă. Timpul devine nesfîrșit. Nici nu mai știe dacă-i aievea că a pornit întrebarea. Dacă-i aievea că l-a auzit pe cel din față, repetînd-o. Ori i s-a părut numai?

Acți, în lagăr, instinctele se ascult dimpreună cu auzul și văzul. Auzi și vezi lucruri pe care, în realitate, nu ai avut cum să le vezi și să le auzi — și ele s-au întîmplat totuși întocmai cum ți s-a părut că le vezi și le auzi. Poate că totul n-a fost decît un sunet vag, o umbră pală; ele prind însă viață și se împlinesc în

simțiri, în gânduri, luând proporții și devenind certitudini cărora le dă viață imaginația.

De pildă acum. Știe, știe sigur că al doilea din spate a șoptit ceva. Se întoarce întrebarea! Nu deslușea cuvintele, dar cadența era aceeași, ca și ritmul. Întrebarea, se întoarce întrebarea! Așadar, nu-i aici băiatul ei, nu-i!

Dar ce-i asta? Ar trebui să vorbească cel din urma ei; cel din rândul din spate ar trebui să-și trimită acum șoapta înainte. Și-i tăcere. Tăcere. Se aude numai hârșăitul pașilor.

Poate a întârziat doar un interval. Poate n-a avut ocazie... Trecuseră de-acum și de al doilea și de al treilea paznic; două ocazii erau pierdute. Să i se fi părut doar? Sau, poate, de data aceasta mesajul nu se transmite mai departe? O, ce are să fie dacă rămâne fără răspuns?

Acum... acum au trecut pe lângă gardianul următor... De tare ce-și încordează atenția, își aude singele vijind în urechi. Nu va auzi șoapta celui din spate... dacă acesta va vorbi. Apoi... apoi o aude totuși.

— Știe cineva... de fiul... doctoriței?... S-a întors întrebarea. Întrebarea s-a întors! Nimeni nu știe de el. Nu-i aici! Nu l-au arestat!

Ce bucurie, ce fericire o cuprinde acum! E ca și când și-ar fi născut din nou băiatul. Trăiește! Afară! Liber! Nu-l schingiuaie nimeni! Razele soarelui, care dăduseră numai lumină până acum, au devenit dintr-o dată calde, strălucitoare, scinteietoare. Văzduhul se umple de miresme de câmp și femeii i se pare că aude vuietul primăvărat în riului ce curge în depărtare. Frumoasă, minunată e primăvara! Feciorul ei liber! Nu pe el îl schingiuesc!

Vai! Din nou gândul acesta monstruos: ru pe el... pe altul... Oare pe cine? Și, pentru ce? L-or fi interogând pentru altceva? Și pe ea au făcut-o numai să creadă că din pricina ei?... Se întorsese întrebarea. Întrebarea cea scumpă. Nimeni nu l-a văzut. Nu-i aici... Dar... poate nu știu oamenii de el — și-atît!? Dacă l-au adus noaptea, pe ascuns? Ca nimeni să nu afle... Dacă totuși el e cel schingiuit? Dacă și în obrazul lui, desfigurat de chinuri, tot așa cad șuvițele blonde, cum îi cădeau celui de adineauri? Dacă și pe iubitele lui buze de copil se prelinge sânge?... Sânge!

Nu! Nu-i adevărat că e primăvară! Nu-i strălucitor soarele. Și nu-i cald... Rîul e atît de departe!... Nimeni, nimeni nu i-a trimis vreo știre despre băiatul ei. Nici alte știri n-au sosit de afară. Nici o știre, de la nimeni. Nici nu mai există nimic pe lumea asta — doar gardul acesta de sîrmă ghimpată, barăcile sure și cercul acesta imens și-ntrînsul oamenii aduși la schingiuire, oamenii care se pregătesc de moarte... Numai gardienii, armele și porunca: — Gura! Dă-i drumul! Mișcă!

Și, osteniți de moarte, pașii se tîrîie mai departe, se tîrîie. În curînd se isprăvește plimbarea. Au să-i înghesuie din nou în barăci. Pe paiele murdărite de singele lor încheat. Pe paiele care put îngrozitor de puroiul rănilor neîngrijite. Unde nu se aud decît suspine și vaier. Pe urmă, iar interogatorii... Nu! Așa nu se poate trăi! Îți vine să te întinzi pe pămîntul ăsta sur și bătătorit, să lași cercul să se miște mai departe, să rabzi să ți se calce trupul în picioare și, deasupra ta, să hîrșăie veșnic pașii: — Hîrști, hîrști. hîrști, hîrști...

Plîngea. Nu voia, dar plînsul îi izbucni pe buze. Un singur hohot, scurt și moenit, dar tot îl auziră.

Gardianul se și răstise: — Gura! — Și-n față, și-n spate, cei din cerc o auziră. Unul e un muncitor tînăr — celălalt, un om în vîrstă. Are și el copii... Femeia auzi șoapta venită din spate: — Tovarășă... nu-i voic... curaj... Scăpăm. Sigur scăpăm!

În celălalt capăt al văii, la poala dealului se stîrniră acum niște sunete ciudate. La început se auzi numai un fel de pufăit. De bună seamă, gardienii n-au băgat încă de seamă; numai ei au auzit. Ascultau încordați. Da: trenul! Au să vadă iar — fie chiar și așa, de la distanță — au să vadă că alții, oameni fără de griji și necazuri, miraculoși locuitori ai unei alte lumi, își pot permite să călătorească. Viața nu s-a oprit locului!

Poate nimănui nu-i mai trece prin gînd că ei sînt aci.

Dar poate că și trenul e doar o plămăuire a închipuirii. O, nici nu există așa ceva. De mult de tot, înainte de a fi ajuns ei aici... Căci de-atunci, nimic nu mai există pe lume, numai gard de sîrmă ghimpată, cazne și plimbarea în cerc...

Și, totuși, în hîrșăitul neîntrerupt și uniform se deslușea acum un sunet nou, ascuțit, un șuierat prelung și tăios. Apoi încă unul. Strident și vesel, plin de ritm și melodic: sirena locomotivei. Și iar, și iar, fără încetare.

Privirile ostente, furioase sau triste se schimbă pe dată, umplîndu-se de curiozitate. Pînă acum, oamenii se priviseră numai unii pe alții în interiorul cercului. Acum, privirile se îndreptară în afară. Către poala verde a dealului, în lungul căreia acceleratul gonia șuierînd întruna. Văzul oamenilor se ascuțise; chiar de la depărtarea aceasta mare, ei vedeau limpede că, în tot lungul trenului, ferestrele sînt ticsite de oameni: călătorii s-au bulucit cu toții, clăie peste grămadă, la ferestre, și privesc încoace, în direcția lagărului... Iar locomotiva șuieră întruna. Dar ia te uită colo, în față pe locomotivă!... Cineva stă pe scara locomotivei, aplecat mult în afară, și în mîna îi flutură ceva... un steguleț... un mic drapel roșu de ceferist... un drapel roșu!...

Gardienii cu armele pregătite să tragă, gardienii care iscodeau gîndurile și trăsăturile feței deținuților, își dădură deodată seama ce se petrece: ăstia zîmbesc! Zîmbesc! Și au ridicat capetele!

— Nu te mai zgii! Nu te mai zgii! Gura! — prinseră a striga cu toții, de îndată ce observară și ei locomotiva. Dar șuierăturile, ce nu mai conteneau, le înăbușiră cu totul urelele.

Iar deținuții mișcau mai iute. Făcură ocolul cercului, mai repede ca de obicei. Pașii lor hîrșăiau mai vesel și mai puțin zgomotos.

Repede, repede, să mai poată vedea o dată și încă o dată trenul care gonia departe, loco-

motiva, ceferistul care le făcea semne, micul drapel roșu care flăia în vînt, pe care de fapt nici nu-l văd, pe care îl bănuiesc numai. E neîndoielnic însă că niciun drapel nu poate avea o culoare roșie mai aprinsă decît acesta...

Obrajii palizi ai femeii blonde se rumeniră: tot nu ne-au uitat, așadar! Trenurile circulă; ceferiștii, mecanicii, le poartă pe drumurile lor; fochiștii hrănesc cazanele cu cărbune, ei fac aburul din care se naște șuierul sirenei de locomotivă; ei sînt aceia care vestesc primăvara...

— Nu te mai zgii! Nu te mai zgii! Gura!! Trenul nu se mai vedea; numai șuierul i se mai auzea fără încetare, dar tot mai îndepărtat și tot mai șters. Gardienii nici nu-l mai auzeau; spăimoasa lor furie începuse a se molcomi. Dar cercul, ai cărui pași hîrșăiau acum foarte încet, cu multă grijă, cercul mai auzea și acum că locomotiva șuieră neîncetat și oamenii știau că pretutindeni pe perechile de șine întinse în nesfîrșit, gonesc astfel de locomotive zgloabii de primăvară. Și fiecare își are mecanicul și fochistul său...

Zîmbeau oamenii... Femeia cea blondă își aminti că adineauri proletarul cel bătrîn, omul acesta drag și bun, îi dăduse curaj. Mesajul lui trebuie trimis mai departe, trebuie să facă ocolul cercului încă înainte de a se isprăvi timpul de plimbare. încă înainte de a fi vîrșiți în barăci. La asta se gîndea femeia și adăugă și mesajul de adineauri, venit din trenul care trecuse în goană: — Curaj... Scăpăm... sigur scăpăm... vom învinge!...

Și cuvintele treceau din gură-n gură: — Scăpăm... vom învinge...

Nicăieri în uriașa vale înflorită, verde, plină de ciripit de păsări, primăvara nu era atît de proaspătă, de senină și de victorioasă, ca aci, pe bucata asta de pămînt bătătorită și sură, aci în mijlocul văii rotunde, în dosul gardului de sîrmă al lagărului în care pulsa inima primăverii.

în romînește de Gelu PERIAN
(Din revista „Utunk” nr. 44)

ANII GREI de Radu BOUREANU

Anii grei, goana anilor au despărțit palmele strînse,
Zile și nopți au jucat partida de șah a așteptării.
Norii călătorind au șters privirile plîns
Care pîndeau prin geamuri semnul întrebării.

Îi știi pe cei despărțiți pentru totdeauna,
Tinere trupuri, tinere gure, tinere inimi?
Prin depărtările pe care le devastează luna
Ei vin să ridice pleoapele dimineții,

Să privească memoria noastră-n albastră odaie,
Să se culce o clipă în tiparele vieții;
Printre arborii de fum ai uitării
Îți ținește prezența lor ca o văpale.

CEAȚA de Aurel RĂU

Aruncase,
ca un vâl de mister
substanța ei densă, cenușie.

Nimeni nu știa ce se-ntimplă la cîțiva pași
și trei zile a stat așa în gerul lui decembrie.

Dar cînd s-a retras
de-a lungul străzilor
toți pomii erau înfloriți.

ONOMASTICA

de Ian DUBROYSKY
scriitor din R. Cehoslovacă

Era onomastica nevastă-mi, Irina. I-am luat o poșetă nylon albă, i-am urât toate cele bune și cu asta m-am socotit achitat de orice obligație. Irina însă părea a fi cu totul de altă părere. S-a uitat la cadou, a oftat adînc și, murmurînd un „mersi” abia perceptibil, a dispărut în bucătărie.

Se vede treaba că n-am prea nimerit-o. Ce să-i faci, n-am încotro! Din veniturile unui funcționar de bancă, acum, după douăzeci de ani de căsătorie, se putea oare aștepta la un colier de perle sau la cercei cu briliante?

Între timp își făcu apariția și fiică-mea. Întrebă, nerăbdătoare unde se află mama și scoase repede din poșetă câteva fleacuri învelite în foiță roz și legate cu panglicuță: un buchetel mic-mititel de lăcrămioare și o broșă, ultima nouă, de asemenea cit se poate de simplă. Totul la un loc nu valora nici măcar jumătate din valoarea poșetei nylon, care mă costase una sută șasezeci și cinci de coroane în cap. Eram tare curios să văd ce o să zică nevasta mea de data aceasta.

După cîțva timp Irina se întoarse în cameră. Helenka sări numaidecît în picioare și porni în întîmpinarea ei, rostînd un discurs după toate legile artei. În încheiere o sărută pe amîndoi obrazii, îi înmînă cadourile și exclamă plină de admirație:

— Vai mamă, ce splendid arăți!

Abia acum observai și eu schimbarea. Soția mea își schimbase pieptănătura: tot părul era strîns într-un nod grecesc. Purta cizmulițe albe, noi-nouțe, iar sub șortul din material plastic îmbrăcase cea mai frumoasă rochie a ei, albastră, cu un uriaș guler alb.

Helenka o luă de umeri și o duse la oglinda mare, exclamînd:

— Ia te uită cum arăt eu lîngă tine! Curată cenușareasă!

Și zău dacă exagera!

Irina se împurpură, murmură ceva despre exagerări și, nerăbdătoare, se apucă să despacheteze darurile. Mirosi lăcrămioarele cu o încîntare vădită și cercetă broșa cu atîta admirație, de parcă ar fi ținut în mînă cel puțin pudriera reginei Moab. Își sărută fiica, așeză buchetul într-o vază și se repezi din nou în bucătărie.

Helenka se așeză lîngă mine și începu un adevărat interogatoriu:

— Tu ce i-ai dat, tată?

— Eu? O poșetă de nylon!

— Oh, cred că s-a bucurat foarte mult, nu-i așa?

— Sper că da.

Probabil că nu păream prea convins, deoarece întrebările începură să vină potop: dacă am felicitat-o frumos, dacă i-am admirat noua pieptănătură și dacă nu cumva și astăzi m-am apucat, ca de obicei, să citesc numaidecît ziarul?

Bilanțul a fost deplorabil. Cadoul avea într-adevăr un ambalaj obișnuit, deoarece uitasem să cer în prăvălie să mi se împacheteze în mod special. De felicitat, bineînțeles, am felicitat-o! Cum?... Păi, așa cum se obișnuiește. Coafura?... Nu, nici n-am băgat de seamă.

Helenka ascultă încruntată, își scutură de câteva ori capul și oftă adînc la sfîrșit. (Din compătimire pentru sărmana maică-sa). Pe urmă scoase din portofel două bilete și mi le vîri în mînă. Erau bilete de intrare la reprezentarea de azi a teatrului „Smetana”. Pentru opera „Traviata”.

— Tu, bineînțeles, nu te-ai gîndit la așa ceva. Mi-am închipuit-o și de aceea am avut grijă să iau eu bilete. Le dai mamei ca și cînd le-ai fi luat tu, mă înțelegeți?... Și știi acum de ce tocmai la „Traviata” și nu la cîrc sau în altă parte?

— Păi... fiindcă opera e ceva mai decent decît cîrcul...

Ea dădu din mînă resemnată:

— Ești un caz pierdut... Fiindcă acum douăzeci de ani, cam pe vremea asta, tu și mama v-ați cunoscut la operă, la „Traviata”. Acum îți amintești?

— Da! (Dar nu-mi aminteam de loc.)

Ne-am așezat la masă. Irina discuta tot timpul numai cu fata, în vreme ce mie mi se adresa doar din cînd în cînd, politicos, întrebîndu-mă dacă îmi place mîncarea.

La cafea simții o lovitură discretă sub masă, semnul Helenkăi ca să scot biletele. Le căutai prin buzunar, spunînd cu voce nesigură:

— Am făcut rost de două bilete de teatru pentru azi. Irinka, vrei să mergem?

Ea își sorbi cafeaua, fără să mă privească măcar. Își ridică numai sprîncenele, plină de mirare.

— Și știi la ce spectacol? adăugai. La „Traviata”!

Abia acum mă privi atentă, fără să scoată un cuvînt. Nici nu era nevoie. În ochii ei era atîta căldură și recunoștință, încît mă simții copleșit de un sentiment ciudat, ca atunci cînd aș fi înșelat un copil sau un orb.

Întrebă șoptit:

— Ți-ai adus aminte?

Eu îi evitam privirea și mă uitam la Helenka. Și ochii acesteia spuneau foarte limpede: „Poți să minți, rămîne între noi!”

— Ca și cînd ar fi fost ieri, Irinka...

Ea se întoarse spre față:

— Știi ce îți doresc eu ție, Helenka? Ca după 20 de ani de căsătorie să ai parte de o surpriză la fel de frumoasă cum am eu astăzi.

Și mă privi plină de mîndrie...

ECATERINA CIMPEANU OPREȘTE O MAȘINĂ

Prin zornăitul uniform, înundat de domnește în hală

răzbate deodată o fluierătură ascuțită. De îndată apoi, vocea unei femei comandă scurt:

— Opriți mașina! Au apărut pete pe carton!

În câteva clipe zecile de valțuri, de cilindri, de prese, încremenesc într-o muțenie desăvîrșită. Înarmați cu unelte, un grup de meșteri se apropie pentru a cerceta și raporta grabnic defectul livit. Mașina aceasta imensă și complicată, cea mai mare mașină a fabricii de hîrtie din Piatra-Neamț, și fără îndoială printre cele mai mari din țară, a trebuit să se supună fără scîncet ordinului dat de stăpîna sa, tovarășa Ecaterina Cîmpeanu.

Disciplinată și prcmți, în fața aceleiași comenzi, s-au apropiat și mecanicii amînțiți.

Se vor întreba poate unii: De ce atîta zel în povestirea unui fapt atît de simplu. O femeie oprește o mașină... Ei și? Sute și mii de alte femei muncitoare din țara noastră conduc și execută lucrări din cele mai importante cu mașini complicate pe care le mînuiau înaintea numai bărbații.

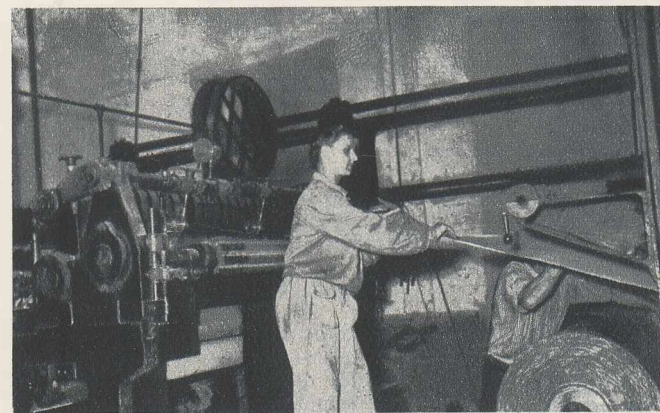
E adevărat. Cu toate acestea, comanda Ecaterinei Cîmpeanu reprezintă totuși un eveniment. În primul rînd nu e vorba de o mașină obișnuită, ci de un adevărat colos metalic, avînd o înălțime de trei metri și o lungime de 80 de metri (un minut și jumătate pentru a-i ajunge de la un capăt la altul), iar în al doilea rînd Ecaterina Cîmpeanu este prima femeie care a îmbrățișat această meserie de cînd există fabrica de hîrtie din Piatra-Neamț.

Acum douăzeci de ani Ecaterina Cîmpeanu sosea pentru prima dată la fabrica de hîrtie din Piatra. Era o țărăncuță

sfluoasă și neștiutoare, învățată doar să țeară și să albească rufe. Să joace în horă sau să pregătească prînzul celor de acasă. În fabrică se deosebeau, în mare, două feluri de munci: cea calificată de la mașini, pe care o executau numai bărbații, și cea necalificată—sortarea și cîntărirea hîrtilor—dusă numai de femei.

Ecaterina Cîmpeanu a fost așezată la un capăt al mașinii de carton. Era locul unde cartonul finit ieșea din mașină sub formă de coli mari. Tînăra le lua cu mîna, le așeza pe cîntar. Atît. Douăzeci de ani de zile a făcut numai această mișcare. Dincolo de ea, pe o lungime de 80 de metri, se întindea în continuare mașina. Treceau ani întregi fără ca să meargă o singură dată pînă la capătul ei. Ani de zile a privit mașina dintr-un singur loc, fără să cunoască sau să întrebe ce se petrecea în spatele acestei mișcare. Dincolo de ea, pe o lungime de 80 de metri, se întindea în continuare mașina. Treceau ani întregi fără ca să meargă o singură dată pînă la capătul ei. Ani de zile a privit mașina dintr-un singur loc, fără să cunoască sau să întrebe ce se petrecea în spatele acestei mișcare.

...Ei bine, mi-ar trebui pagini întregi pentru a povesti pe îndelete uriașul salt pe care l-a făcut tovarășa

S-a rupt cartonul la calandru. Elena Cîmpeanu este prezentă și restabilește mersul normal al mașinii.

venirii bombardierelor americane. Conducătorii noștri ne-au spus numai că vor sosi câteva avioane de transport și acelea doar pentru scurtă vreme. Dar când cerul s-a întunecat deodată și un huruit prea binecunoscut a umplut văzduhul, ne-am dat seama, chiar și fără a ne ridica ochii, că am fost trădați: erau bombardiere, bombardierele mari, de ultimul tip, ce împinziseră cerul cu aroganța lor macabră.

Așa au venit americanii în East-England; într-o zi, pe neașteptate și mai ales pe nepoftite. În 24 de ore înfățișarea ținutului s-a schimbat, ca și cum din înalțuri s-ar fi semănat peste noi germeii unei molimi.

Oriunde te-ai fi dus în orașele noastre dădeai de soldați americani, acești nelipsiți pierde-vără, hoinărind impertinent pe străzi, în cămășile și pantalonii lor kaki, cu bonetele așezate în fel și chip pe capetele proaspăt rase. Acești copilandri, crescuți prea repede și subnutriți, cu înfățișarea lor trușă, cu fălcile veșnic clefând guma de mestecat, aveau aerul că sînt mereu în căutarea sînelui matern ce le-ar fi fost refuzat. Dar priviți-i cu luare aminte; priviți-le ochii șterși, inexpressivi, și veți vedea cât de departe merge decăderea la care capitalismul monopolist e în stare să aducă o ființă omenească. Dacă-s singuri, sînt parcă speriați, uluiți, căutînd întruna să-și salveze amorul propriu prin fanfaronade naive, etalîndu-și musculatura în fața unor copii sau îmbătîndu-se. Mai ales îmbătîndu-se. Acești G. I. americani beau cu desperare, nu ca să-și satisfacă cumva gustul și nu de plăcere, ci așa, pur și simplu ca să se îmbete cât mai repede cu putință, ca să poată evada din coșmarul fricii, din haosul moral în care se zbat. Și cînd sînt beți, apar în toată lamentabila lor goliciune interioară. Niște ființe ce pot numai să se fălească și să mintă, să caute să se convingă pe ei înșiși că sînt mai presus de frica ce-i urmărește și de sentimentul că sînt sclavi ai mașinilor și ai filozofiei lor mașiniste.

Într-o noapte, nu mult după ce sosiseră, cîțiva americani au intrat într-o circumă în orașelul Chalston și i-au cerut proprietarului, Mr. Brazier, să-i ducă îndărăt la tabără în mașina lui. Acesta i-a refuzat și le-a cerut să părăsască localul. Americanii s-au repezit asupra lui, l-au lovit în față și în coaste, pînă ce omul și-a pierdut cunoștința. A stat trei luni în spital și a ieșit de acolo infirm pe viață. Nici autoritățile britanice și, firește, nici cele americane, n-au făcut cea mai palidă încercare de a descoperi pe bandiți și de a-i pedepsi. În noaptea următoare, însă, opt soldați americani au fost culeși fără cunoștință din mijlocul străzii. Și de atunci, de cum se lasă întunericul, nici un american nu mai poate fi văzut pe străzile orașului.

Poporul englez se decide greu să lupte, dar sînt lucruri pe care el nu le poate răbda, iar cînd, în sfîrșit, pornește la luptă, nu se oprește pînă ce nu-și înfrînge dușmanul. În East-England s-au petrecut o seamă de ciocniri serioase, unele dintre ele antrenînd un număr mare

de oameni și soldîndu-se cu răniri grave, dar și cu izgonirea yankeilor din multe orașe ale East-England-ului. Acum se numără pe degete orașele din acest ținut în care americanii mai îndrăznesc să-și facă apariția. Și atunci cînd se încumetă totuși să vină, ei umblă în grupuri mari, ca să se simtă mai feriiți de un atac din partea populației.

Recent, într-o duminică după-amiază, un grup mare de militari americani s-au aventurat în orașul Sudburg. După ce au băut zdravăn, ocupanții au început să se dedea la ieșiri jignitoare la adresa englezilor. Nu se știe cum, vestea s-a răspîndit numai decît în tot orașul și, cît ai clipi din ochi, s-a strîns în jurul lor o mulțime de cîteva sute de oameni. Se poate deduce ce a urmat. Fapt este că pînă la urmă yankeii gălăgioși au fost luați pe sus și scoși din oraș, fiind lăsați să-și găsească singuri drumul înapoi spre tabără, dîndu-li-se totodată să priceapă că ar fi mai cuminte pentru ei să nu se mai arate vreodată prin părțile acelea.

Deosebit de porniți împotriva prezenței americanilor în Marea Britanie s-au dovedit a fi mulți dintre soldații britanici întorși din Coreea. Cunoșcînd din proprie experiență nu numai scopurile adevărate ale acestui război, dar și revoltătoarea purtare a trupelor americane, soldații noștri au știut să-și manifeste deschis ostilitatea față de ocupanți. Conflictul dintre trupele britanice și cele americane a devenit atît de ascuțit, mai ales în East-England, și a scos în evidență atît de limpede ura britanicilor față de politica americană, încît guvernul englez s-a văzut nevoit să ia măsuri severe pentru a opri difuzarea prin presă a oricăror amănunte cu privire la acest conflict.

În general, după cum se vede, situația trupelor americane în Marea Britanie e departe de a fi dintre cele mai fericite. Populația nu se ostenește de loc să-și ascundă dezgustul și ura pe care i-o provoacă prezența celor 100.000 de americani pe teritoriul Angliei insulare. În multe restaurante, cafenele și baruri, proprietarii își manifestă față de refuzul de a-i servi pe americani. Un prieten al meu, care ține o circumă într-unul din satele din apropiere, face excepție de la această regulă. El îi servește și-i întîmpină cu bucurie pe americanii de culoare, dintre care se găsesc puțini la noi în țară, și care, spre deosebire de compatrioții lor albi, sînt în marea lor majoritate foarte prietenoși și inteligenți. Englezii își calcă obiceiul, pentru a arăta simpatie și prietenie acestor frați ai noștri, cuvințioși la vorbă și în purtări, spre marea furie a americanilor albi. „Nu bea cu negrii”, spuse într-o zi, sculînd pe podea, un american care intrase într-o circumă, în timp ce noi vorbeam liniștiți la o masă. „N-ai să bei aici de loc, fu răspunsul, pentru că nu vei fi servit! Dar înainte de a pleca, fă bine și curăță murdăria pe care ai făcut-o”. Și, oricît nu i-ar fi venit la socoteală, americanul fu nevoit să se supună.

Într-un oraș din centrul Angliei, cetățenii și-au alcătuit o miliție proprie, care patrulează noaptea pe străzi ca să vadă dacă nu cumva

vreun soldățoi american șade la pîndă ca să acosteze fete engleze. Atît de frecvente au devenit cazurile de viol, încît, în multe zone din apropierea taberelor americane, nici o femeie nu mai îndrăznește să iasă din casă după ce se lasă întunericul. Efectiv, mii de fete sînt oficial date dispărute și în fiecare săptămînă se descoperă în jurul taberelor americane cadavre de femei strangulate sau omorîte în bătaie după ce au fost violate. Rar se întîmplă însă ca făptuitorii acestor crime să fie descoperiți. Atunci cînd este vorba de crima unui militar yankeu, autoritățile americane mușmalizează totul și-i fac scăpați. Multe tinere englezoaice, corupte de americani și de literatura lor care predică violența, perversitatea sexuală și sadismul, sînt „cazate” chiar în taberele militare americane, transformate în cea mai josnică specie de case de toleranță. Dar aici puterea poliției britanice încetează.

Ceea ce atîță la culme minia englezilor este faptul că militarii americani cantonați în țara noastră nu pot fi trași la răspundere în fața legilor engleze. De cînd li s-a dat frîu liber acestor băiețoi sălbatici, necopți la minte și lipsiți de scrupule, ei își permit să treacă în zgomotul asurzitor al autocamioanelor grele în plină viteză pe străduțele înguste ale orașelor engleze, provocînd zilnic tot felul de accidente de circulație, de pe urma cărora mor zeci și zeci de oameni. Cei ce cad victime felului zănat și iresponsabil al șoferilor americani de a-și conduce vehiculele, nu se pot adresa nici unui tribunal britanic ca să-și afle dreptatea. Cel mult, dacă țin cu orice preț la judecată, ei pot să intenteze un proces interminabil în fața curților de apel... americane.

Mîndrii locuitorii regiunii East-England au răbdat destul. Americanii au și început să se simtă în taberele lor ca în niște citadele asediate. Nimeni nu acceptă să lucreze pentru ei. Dacă apar într-un local public, doar vreun lingușitor burghez oarecare va sta de vorbă cu ei, sau poate vreo fată nenorocită și fără minte li se va vinde, sedusă de mirajul falsei străluciri a dolarului. Oriunde își aruncă ochii, ei văd lozincă: „Go home, Yank!” și aud asemenea ocări la adresa politicii propriului lor guvern, încît în prostia lor încep să vocifereze, numîndu-i pe toți englezii „roșii blestemați”.

Dacă asta ar fi măcar adevărat! Și totuși nimic nu trezește mai mult spirit de revoltă, decît însăși purtarea americanilor care învață încet și dureros că există ceva mai mare și mai puternic decît bomba atomică și anume hotărîrea unui popor străvechi și înțelept de a-și păstra cerul nepătat de umbra aripilor morții și de a-și elibera pămîntul pentru a putea produce pașnic bunu ile care fac viața luminoasă și îmbelșugată. Și dacă americanii nu vor trage învățăminte din această lecție, vor simți pe propria lor piele că poporul care a rezistat normanzilor sub Hereward cel Treaz, nu a uitat arta de a-i face cotropitorului său o viață insuportabilă și că minia acestui popor, atît de greu de trezit, este tot atît de greu de potolit cînt izbucnește.

Carnet extern

PRO-MEMORIA

Ziarul „Die Deutsche Soldaten Zeitung”, organ al cercurilor revanșarde vest-germane, a publicat o hartă, asemănătoare hărților editate în timpul lui Hitler. Pe această hartă sînt scoase în relief regiunile vestice ale Poloniei, regiunea Kalinigrad, Alsacia și Lorena, Schleswigul de nord și alte teritorii care — după părerea ziarului — trebuie „restituite” Germaniei.

Există o hartă a imperiului german pe care istoria nu prea îndepărtată a semănat-o cu gropi și morminte, în care armia lui Hitler și-a îngropat trufia și speran-

țele de cucerire a lumii. Harta aceasta, ale cărei frunții din cruci cu zvastici se-ntinde de la Stalingrad și Caucaz pînă în nordul Africii și porțile Parisului, trecînd prin Berlin, ne este încă vie în memorie.

Ne permitem s-o reamintim cu toată căldura și sinceritatea, domnilor de la „Deutsche Soldaten Zeitung”.

M.A.

„MINIMUM NECESAR” DE DRAGOSTE

Consiliul comunal al orașelului Bamberg (R.F. Germană) a adoptat acum cî-

teva luni, în unanimitate, o rezoluție pe care a adus-o la cunoștința guvernului federal și comandantului american al garnizoanei. Stabilind, printre altele, că soldații americani nu vor mai fi admiși la strandul local, că poliția motorizată locală va patrula de la lăsarea întunericului pentru a apăra viața și avutul cetățenilor, că se vor retrage brevețele acelor circumari care vor vinde alcool soldaților americani în stare de ebrietate etc. etc., rezoluția conchide că relațiile oficialităților din Bamberg cu autoritățile americane vor fi limitate la „minimum necesar”.

Ca să înțelegem mai bine cum apreciază autoritățile din Bamberg acest „minimum necesar” trebuie să precizăm

că în sus-amintitele rezoluții se cerea... retragerea trupelor americane din orașel. Pe scurt: cu cît veți fi mai departe, cu atît vă vom iubi mai tare; iar dacă rămîneți la noi, mulțumiți-vă și cu „minimum necesar”...

E. D.

FAPTE...

Americanii n-au cunoscut războiul pe teritoriul lor, din timpul războiului de secesiune. După 90 de ani, amintirea ultimelor distrugerii provocate de război pe teritoriul Americii a fost înprospătată de două fapte: decesul unuia dintre ultimii membri ai armatei confederale și descoperirea la Chattanooga, a unui obuz ră-

mas neexplodat pe cîmpul de bătaie, aproape un veac.

Se pare că-i mai lesne să vorbești de distrugerii atomice unor oameni care au cunoscut distrugerile orașelor lor doar din relatările bunicilor și din manualele de școală.

★

Dr. Miller, consilier științific al armatei americane, a sugerat ca militarii americani care dețin secrete importante să poarte cu ei „comprimate-sinucigașe”. Ei ar urma să înghită aceste comprimate în cazul că ar avea de suportat un interogatoriu „la dușmani”.

Să-i fi fost sugerată d-ru Miller ideea „comprimatelor sinucigașe” de amintirea sfîrșitului lui Goering?

ÎN BRITANIA OCUPATĂ

— REPORTAJ SCRIS SPECIAL PENTRU „FLACĂRA” —

de Randall SWINGLER
scriitor englez

Întinzându-se ca un pinten către Europa și Scandinavia, East-England (Anglia de răsărit — n.r.) este un ținut înverzit, situat la nord de Tamisa. Vastele sale platouri și cîmpiile cu lanuri ce se ondulează în bătaia vîntului coboară spre țărmul liniștit al mării, acolo unde în vremuri de demult protestanții olandezi și francezii, izgoniți de inchiziție din țara lor, și-au găsit în sfîrșit un adăpost și au făcut popas pe toată viața, îmbogățind regiunea cu meșteșugurile lor caracteristice: țesătoria, construcțiile, pictura și arta decorativă.

Puternici, dornici de independență și isteți sînt oamenii acestor meleaguri. Multe la număr au fost năvălirile care s-au abătut asupra lor, dar invadatorii au venit și s-au dus. Romanii au fost atrași spre aceste ținuturi pentru că ele erau atît de favorabile comerțului și aveau o climă atît de dulce. Ei și-au întocmit aici așezările lor cele mai de seamă din insula britanică. După plecarea romanilor, acum 1500 de ani, pămîntul le-a acoperit urmele. Au venit apoi englii și saxonii, care s-au asimilat cu populația băstinașă. După aceea, danezii care, deși au cîmpit țara, n-au izbutit să înfrîngă independența locuitorilor și, în sfîrșit, normanzii, cărora localnicii le-au rezistat vreme îndelungată. Oamenii din East-England au moștenit cîte ceva de la foștii năvălitori: șiretenia romanilor, încăpățînatul spirit de independență al saxonilor, iscuzința și îndemînarea în meșteșuguri a normanzilor și olandezilor.

Din toată Marea Britanie, East-England este regiunea cea mai bogată și cea mai avansată în ceea ce privește mecanizarea agriculturii. Aici s-au pus bazele celei dintîi organizații a muncitorilor agricoli din țară. Este încă vie amintirea lui Jack Ket, care a condus, în urmă cu aproape 400 de ani, o armată de țărani pentru a cuceri capitala provinciei Norwich. Această amintire înflăcărează și astăzi inimile micilor fermieri, oameni simpli și ageri, care în zilele de tîrg umplu piețele orașelor, iar în timpul serilor deapănă, în cîntece și dansuri, firul de aur al unei neîntinate tradiții de rezistență populară împotriva autorității impuse cu sila. În ultimii 300 de ani foarte puține lucruri, în afară poate de mentalitatea oamenilor, s-au schimbat în unele părți ale regiunii East-England. În cele mai multe locuri, apa se scoate și azi tot din fîntîni, și în prea puține sate s-a introdus electricitatea. Se mai aud și astăzi cele mai vechi cîntece engleze. Iar oamenii continuă să-și facă singuri băuturi în casă, din fructele plantelor locale.

E un popor mîndru, luminat și prietenos, care primește cu inima deschisă pe străinul ce vine cu gînduri bune.

Orizontul larg și cerul nemărginit, pe care norii măreți alcătuiesc arhitecturi fantastice de purpură și aur, a inspirat o întreagă școală de pictori englezi, ca Grome, Constable și Turner, care au găsit în proaspătul și cristalinul aer de mare o întreagă gamă de culori.

Acesta e East-England, o Anglie necunoscută chiar multora dintre englezi fiindcă este situată departe de principalele artere comerciale ce străbat țara de la nord spre sud, departe de întreaga rețea de drumuri ce duc spre Londra.

Dar de curînd s-a abătut asupra acestor liniștite și primitoare meleaguri ultima și cea mai rea invazie. Imensul cer albastru,

Întreaga Anglie cunoaște în aceste zile o puternică recrudescență a valurilor de antiamericanism. Englezii de cele mai diferite categorii își manifestă față de trupele americane ce staționează pe teritoriul britanic, cît și față de americanii cu diverse funcții diplomatice. S-a ajuns chiar pînă acolo încît un grup de deputați englezi au fost nevoiți să prezinte în parlament — la cererea autorităților americane — o rezoluție în care cer luarea de măsuri împotriva acelor englezi ce și manifestă deschis sentimentele lor anti-americane.

Privit prin prisma acestor evenimente tema reportajului lui Randall Swingler, publicat în aceste pagini, este în momentul de față de o deosebită actualitate.

Autorul reportajului, Randall Swingler, este un cunoscut scriitor și poet progresist englez care ne-a vizitat țara în urmă cu cîtiva vreme. Desenul cu chipul lui Randall Swingler a fost lucrat la București de către cunoscutul grafician canadian A. Yanovski, care a vizitat R.P.R. în aceeași perioadă cu scriitorul englez.

pe care Constable și Gainsborough l-au pictat cu atîta gingășie, este acum urîțit și mînjit din zori pînă în noapte de roiriile monstruoase ale avioanelor de război ce poartă pe aripile lor pata infamă a stelei galbene — semnul distinctiv al forțelor aeriene atomice americane. Copiii care dorm în cărucioarele lor prin crînguri în-

florite, se trezesc și țipă, speriați de zgomotul avioanelor americane cu reacție, ce se năpustesc în jos cu muget infernal.

Nu demult au căzut bombe într-un mic orașel de lîngă coastă, distrugînd o școală și trei case și omorînd doi bătrîni care nu apucaseră să se refugieze într-un adăpost. Cu cîteva clipe înainte, școala mai era plină de copii. Lumea știa că bombele au fost lansate de avioane americane, dar oficial nu s-a dat nici un fel de explicație și nu s-au cerut nici un fel de scuze. Iar de atunci încoace, întîmplările de felul acesta s-au înmulțit.

Într-una din zile, în vreme ce o mulțime de copii se jucau pe plaja unui orașel de pe țărmul mării, deodată a țîșnit dintr-un nor, năpustindu-se spre pămînt, un avion cu reacție, cu armele de bord în acțiune. Groaza a cuprins copiii; mulți dintre ei au fost răniți. Nici de data asta n-a urmat vreo explicație, așa cum nu li s-a explicat nimic sutelor de familii engleze care au fost pur și simplu evacuate din casele lor pentru a face loc ofițerilor americani și soțiilor acestora.

Nici un cuvînt nu li s-a spus nici acelor bieți țărani care au trebuit să privească cu ochii înlăcrimați cum tot satul lor era ras de pe fața pămîntului de către buldozerele aduse de americani să lărgească o pistă de decolare pentru monștrii aerului.

Nimănui nu i s-a spus că asta se datorește

Una din numeroasele demonstrații cu caracter antiamerican. Pe pancarta din primul plan se poate citi: „Păstrați Anglia curată”. Și ca să nu mai existe nici o îndoială, mai jos stă scris: „Alungați-i pe americani!”...

Răscoala țăranilor din 1907

PUJINĂ ISTORIE ȘI CEVA MAI MULTĂ GEOGRAFIE

de acad. Cezar PETRESCU

Flămânzi...

Moșia și satul Flămânzi. De-acolo, din localitatea obscur prizărită pe hartă în nordul Moldovei, au izbucnit răscoalele țărănești din anul 1907, pentru a se dezlănțui ca un torent de foc și de lavă vulcanică pe tot cuprinsul țării.

Flămânzi: nume predestinat!

Diagnostic, simbol și strigăt de mobilizare al deznădăjduiților, împinși pînă la ultima limită a răbdării. Răscoala milioanei de robi ai pămîntului fără pămînt; flămânzi de pîine, de mălai, de pămînt, de dreptate, de drept la viață.

Acestea toate împreună, și nume predestinat, și diagnostic, și simbol, și strigăt de mobilizare; acestea nu înseamnă, firește, că pe celelalte domenii stăpînite de prea ghițuții latifundiari ai Romîniei de atunci și că în celelalte sate și cătune cu denumiri mai poetice și mai muzicale, mai bine apropiate de pastorelele lui Teocrit și de pasteurile lui Vasile Alecsandri, clăcașii o duceau cumva mai idilic și că erau mai puțin flămânzi.

Foamea, foamea endemică și elementară a stomacurilor goale, a măruntaielor ghiorînd de inanție, o îndurau aproape fără excepție toate cele cinci milioane cinci sute de mii de țărani—adică nouăzeci la sută din populația țării.

O statistică a vremii stabilește cifra cutremurătoare de 450.000.000 zile de foame anuală și absolută a muncitorilor de pămînt din toată România „eminamente agricolă” în anii de recoltă îmbelșugată. Dînșii arau, semăneau, pliveau, prășeau, secerau, culegeau, treierau, impleau hambarele și cărau grînele la gări și în silozurile porturilor, de unde luau calea strălucită, pentru a se bucura de acest privilegiu: numai 450.000.000 zile de foame, în anii de belșug. Cifra dublată și triplată la 900.000.000 și la 1.350.000.000 zile de foame, în anii cînd oîntuia seceta și cînd veniturile marilor proprietari sau ale odioaselor trusturi de arendași înregistrau oarecare scădere față de prevederile indeobște mult mai optimiste și pe drept cuvînt optimiste.

Căci pentru proprietari și arendași optimismul rămînea întotdeauna justificat, dincolo de capriciile naturii, de surprizele meteorologice, de secete, de ploie, de inundații, de lăcuste, de ciori, de soareci, de paraziți, de toate flăzelele biblice. Pentru toate aveau un leac, o soluție sigură. Toate oscilațiile recoltelor se soldau cu o medie a veniturilor de o minimă variație în timp.

Mai simplu și mai sigur, nici că se poate.

Muncitorii pămîntului fără pămînt, vitele lor de trudă fără nutreț și imășuri, răs-cumpărau cu prisosință pagubele anilor vitregi. Pe foamea lor și pe rezistența lor la foame se bazuia sistemul de exploatare al moșierilor.

De îndată intrau în joc măsluilele învoielilor agricole, cînic măsluite de legiuitori încă de la origine, în spiritul și în interesul claselor stăpînitore, cu toată liota lor de comparși, de slugi politice, de prefecti, de primari, de jandarmi. De îndată proprietarii și arendașii adăugau, în toilul iernii și al lipsurilor, cuvenitul supliment de suprafete și zile de muncă obligatorii, adesea întreprinse și împătrite în registrele de datorii ale clăcașilor, pentru un căuș de mălai muced și o sarcină de coceni putrezi, care să le prelungească existența pînă în toilul sezonelor de muncă pe lanurile boierești, de-a valma, oameni, vite, copii, mame cu pruncii la sîn, unchiași, babe, bunice, toată familia, da! de-a valma oameni și vite, tot animale de muncă, tot vite de jug.

Sistemul de exploatare agricolă într-o „țară eminamente agricolă”, cum se toasta la banchete și se rostia cu emfază în discursuri, prosperitatea acelor întinse domenii cu ale lor superbe castele, conace, parcuri, locuri de agrement și pitorești rezerve de vînătoare, nu cerea doar cine știe ce bătaie de cap, cine știe ce ingeniozitate, chiverniseală, prevedere, inițiativă, cine știe ce investiții sau adaptări la progresele științifice și tehnice ale vremii. Încolo cu ele! Ce puerile și stupide naivități! Sistemul se baza pe un singur principiu, verificat, garantat, legiferat. Se baza pe exploatarea omului și a muncii. Tocmai pe cea mai lucidă și mai feroce exploatare a foamei și a flămînzilor.

Foamea era aliatul principal și fidel al exploataretilor. Instrumentul cel mai sigur al exploataretilor.

Astfel, riscurile agriculturii legate de impreviziunile atmosferice și meteorologice, de ciclurile anilor prea secetoși ori prea ploioși, de

iernile prea lungi și prea spulberate de vifore, de primăverile prea tîrzii și de toamnele brumelor prea timpurii, toate aceste pacoste ale plugăriei apăsau exclusiv asupra mulțimilor trudnice, proletare sau proletarizate. Nu asupra proprietarilor sau arendașilor. Fiindcă toate, în chip automat, despăgubeau proprietarii și arendașii cu anticipație de eventualele surprize ale recoltelor mai slăbuțe, îndatorînd ghotimea clăcașilor pentru o singură iarnă de foamete, cu munci istovitoare, de care nu izbuteau să se plătească nici în șase sau șapte ani, după cum dovedesc înseși mărturiile cărturarilor din stîrpa acelor mari proprietari ca Dinicu Golescu în Muntenia și Vasile Mălinescu în Moldova, ca un Sebastian Moruzi, strănepot de domn, ca un Radu Rosetti, alt strănepot de domnitor, și chiar, ciudătenia ciudătenilor, ca înseși mărturiile lui Mihail Sturza, domnitorul Moldovei și fostul proprietar al imensului domeniu Flămânzi, de unde aveau să izbucnească răscoalele țărănești din 1907, cînd moșia, trecută în mîinile moștenitorilor, intrase în ghearele unui trust arendașesc.

Într-adevăr, iată ce raporta, cu trei sferturi de veac înainte de răscoalele țărănești din 1907, acest domnitor al Moldovei, prințul Mihail Sturza, către ministrul țarist, contele Nesselrode:

„Astăzi numărul boierilor, adică al persoanelor care trăiesc pe socoteala poporului (din Moldova) se ridică la ceva mai mult de opt sute de familii. Se știe că prerogativa de a sustrage de orice corvată în folosul statului un anumit număr de indivizi, sub titlul de scutelnici, breslași și slugi e legat de fiecare titlu de boierie. Prin aceasta, aproape șazecei de mii de familii sînt în serviciul direct și la dispoziția acestor boieri (60.000 familii la dispoziția a 800 familii boierești — n. a.); în vreme ce toată povara dărilor și corvezilor apasă asupra celeilalte jumătăți de țărani sărmani prigo-

niți de tot soiul de abuzuri... Da, e cu totul mizerabilă condiția de viață a țaranului moldovean și muntean; privit ca o creatură care nu are dreptul să existe decît pentru capriciile altora; aproape redus la starea abjectă de brută; abandonat lăcomiei tuturor slujbașilor, de la clerici, de la cei mai înalți funcționari, pînă la cei mai mărungi agenți fiscali; stors în egală măsură de arendaș și de proprietar, și după toate acestea se mai găsesc și unii să acuze acest sărman țaran că e indolent și leneș! Cu oroare mă pun cu gîndul în locul său”.

Precum se știe, domnitorul Moldovei, principele Mihail Sturza, de altfel om de cultură și vrednic orga-

nizator, dar de-o nepotolită lăcomie de bani, nu s-a pus decît cu gîndul în locul sărmanului țaran român. Cu fapta, a agonisit moșii peste moșii, ca să aibă ce lăsa moștenire feluriților urmași, printre care și imensul domeniu Flămânzi, de unde țărani flămânzi și deznădăjduți de corvezi, de robie, de toate prigoanele zugrăvite cu atîta oroare de același principe Mihail Sturza au dat semnalul răscoalelor din anul 1907.

Așa se pregătea și se scria istoria, de către cei cu roluri și răspunderi istorice în viața unui popor! Pe de o parte, foarte nobil, îndurerat și generos, cu vorba. Pe de altă parte, lacom și josnic și mizerabil, cu fapta.

★

Să ne întoarcem deci la desfășurarea răscoalelor țărănești din 1907, pentru a urmări mersul lor pe hartă.

Originea acestor răscoale e mai îndepărtată în timp. S-a acumulat prin stratificări treptate de nedreptăți, de împilări, de uzurpări, de despoieri, de abuzuri succesive și de revolte parțiale, periodice, care au dat prilej la numeroase studii minuțios documentate, atît înainte de 1907, cît mai ales după ce răscoalele au fost înăbușite în sînge. Toate au merit deosebit prin sinceritatea și valoarea documentărilor, chiar dacă majoritatea concluziilor și remediilor

ÎNAINTEA RĂSCOALEI

Împună cu Carol de Hohenzollern, politicienii conservatori și liberali vlăgulau fără milă pe bietul țărăn prins în menghina impozitelor grele și a creșterii prețului de arendare a pământului.

Jesuirea poporului devenise la Hohenzollerni o bănoasă tradiție de familie. Ziarul „PROTESTAREA” din 26 iunie 1906 redă în această caricatură întregul cinism al spoliatorilor regali.

LECȚIE DE ISTORIE NATURALĂ

— Asta e boul românesc. Unterscheidet sich (se distinge) de boul nemțesc pentru că are șapte piei. Eu luat de la el cinci piei. Eu las la voi brin Desmond încă două piei.

Convulsiul nesfârșit de țărani ce „defilează” prin fața regelui și a fruntașilor politici ai vremii (Gh. Gr. Cantacuzino, D.A. Sturdza, P.P. Carp, Take Ionescu Ionel Brătianu) îl salută pe suveran, cu cuvintele: „AVE REX, MORITURI (de foame) TE SALUTANT” (Revista „Furnica” 1906).

erau mai puțin judicioase, prea adesea utopice, vag umanitariste și lipsite de adevărată viziune socială a viitorului. Cum nu le putem nici rezuma, nici discuta în paginile restrinse ale unei reviste, renunțând la recapitularea în timp a pricinilor îndepărtate care au mocnit dezlănțuirea deznădejiilor din 1907, ne vom mărgini măcar la o recapitulare în spațiu a focarelor prin care s-au propagat răscoalele cu o viteză vertiginoasă și a mișcărilor executate de trupele represivului, când soldații au fost siliți să tragă cu gloanțe și cu ghiulele de tun în frații și în părinții lor, ucigând unsprezece mii de țărani în două săptămâni — cu o mie de morți mai mulți decât întregul bilanț al întregii Revoluții Franceze.

De altminteri, urmărind pe hartă, în spațiu, mersul răscoalelor, urmărind caracterul lor din ce în ce mai tumultuos și mai neînduplecat, cum și caracterul din ce în ce mai crud și mai barbar al represaliilor, în chip firesc lectorul va face paralel și o incursiune în timp, îndărăt, spre originea și caracterul împilărilor care au dus victimele la deznădejde. Poate și o incursiune, îndărăt, în tradițiile mai vechi de luptă, pe măsură ce răscoalele au coborât spre șesul Dunării, spre vechiul vad bătătorit al Revoluției de la 1848 și spre Oltenia pandurilor lui Tudor Vladimirescu. O asemenea paralelă n-ar fi lipsită de tîlc.

Într-adevăr, răscoalele din 1907 au izbucnit la mijlocul lui februarie în comuna Flămînzii, mai apoi în comunele Rădeni, Strocești, Vlădeni și Tudora din fostele județe Dorohoi și Botoșani.

Mișcări cu un aspect mai mult demonstrativ, protestatar, revendicînd revizuirea învoielilor agricole, reducerea prețului la ogoarele subarendate de proprietari sau de arendași, reducerea tarifelor de pășunat pe izlazuri, condiții de muncă mai omenoase. Și chiar cînd au atacat conacele moșilor, cînd au alungat pe unii proprietari sau arendași, cu vechilii și contabilii lor, chiar cînd au pătruns în orașe și țîrguri mai mici, demonstrațiile lipsite de violență sîngeroasă se păstrau oarecum într-o limbă legală. Semnalul vărsării de sînge l-au dat comandantii de unități militare, pe s'răzile Botoșanilor. Iar acest semnal, ca prim efect, a ridicat în picioare și satele care s'ateau încă la îndoială, în cele două județe.

De acolo, răscoalele au trecut în comunele din fostul județ Iași, din fostul județ Suceava, din fostul județ Vaslui. Țăranii, tot mai înverșunați, după ce împresoară conacele moșiilor și devas' ează pe alocuri magaziiile pline de grîne, după ce ard pe alocuri conciliile învoielilor agricole din cancelariile boierești și de la primării, încearcă și izbutesc să pătrundă în țîrgurile mici și în unele capitale de județ. Evident, nu fără violențe și ciocniri.

Dar se cuvine subliniat încă o dată.

În toată Moldova, pînă la înăbușirea răscoalelor, n-a căzut nici o victimă din partea marilor stăpînituri de pămînturi, a arendașilor și a gărzilor respective de vechilii, de adminisratori, de contabili, de pîndari. Întotdeauna victimele au fost din partea țărănilor, mulți împușcați în corpore, cu sau fără somații, mai mulți încă executați la rece, fără judecată, pe sprînceană după ordinele prefecturilor și comandamentelor care cereau „mai multă energie” sau după listele de preînși instigatori, dresate de proprietarii și vechilii ce nu puteau pierde prilejul să se descotorosească de sătenii incomozi, prea neîncovoiați de grumaz.

În prima săptămîină a lunii martie răscoalele au cuprins fostele județe Bacău, Fălciu, Neamț, Roman, Tutova.

O coborîre rapidă și irezistibilă pe hartă, pînă la Covurlui, cu un singur episod mai semnificativ, în gara Pașcani, unde muncitorii de la atelierele C.F.R. se încumetă și izbutesc să elibereze țărani în vagoane și puși în lanțuri. Un prim și curajos act de solidaritate, pentru care aveau mai apoi să răspundă în fața justiției.

Pînă aici, așadar, răscoala țărănilor alarmase guvernul și pe marii proprietari; în deosebi prin repeziunea cu care se propagase din județ în județ, de la comună la comună, — nu prin violența actelor. Ba chiar vreo două sau trei zile, stăpînitarii s-au legănat în iluzia unei acalmii, căutînd să însufle mișcării o pecete de antisemitism, fiindcă se întîmpla ca

multe conace și magazine de grîne devastate să aparțină unor prea cunoscute trusturi arendașești. Mistificare ieftină, împrumutată de-a gata de la metodele poliției țariste, care însă n-a prins.

Căci după scurta acalmie aparentă de două-trei zile, răscoalele se întind brusc și în Muntenia, în Teleorman, Vlașca, Rîmnicu-Sărat, Buzău, Prahova, Muscel, Olt și Argeș, ca și în preajma Bucureștilor. De astă dată fără molicinua din Moldova. Cu o îndrîjire nezecită, cu atacuri metodice și cu adevărata lor față de revoltă socială și economică, de-o violență în proporție cu sistemul de exploatare al muncitorilor, mult mai feroce organizat decît cel din Moldova. Nu mai era vorba de demonstrații protestatate, de condici arse sau de hambare devastate. Luptă în toată puterea cuvîntului, pe viață și pe moarte, luptă care răspundea ca un ecou și în Moldova, redeșteptînd în unele părți focarele stinse o clipă.

Schimbarea guvernului și chemarea partidului liberal la cîrma țării, cu misiunea de a înăbuși răscoalele cu orice preț, cu prețul „ororilor inutile” chiar, au schimbat poziția taberelor care se aflau față în față. Armata pe picior de război, cu uriașe desfășurări de trupe, cu hărți ale acestor desfășurări de trupe, a purces a opera ca în țară inamică.

Ordinele comandamentelor sunau precis și implacabil: „Nu comunicați numărul prizonierilor. Numai numărul morților”.

Și pe măsură ce răscoalele s-au întins în Dolj, în Gorj, în Romanai, în Vlcea, în Mehedinți și în Oltenia lui Tudor din Vladimir, pe măsură ce țărani rezistau mai dîrz după datina legendarilor săi panduri, rapoartele numărului de morți, ale satelor rase de pe fața pămîntului cu rafale de artilerie, au potolit tot mai satisfăcător nerăbdarea comandantilor de brigăzi și de divizii, aducînd la loc și inima marilor stăpînituri de pămînturi intrați în panică.

În zece zile de la instalarea la cîrmă a guvernului liberal, lupta a luat sfîrșit. Flămînzii înfrînți, cu capetele plecate, după ce și-au îngropat morții, fură împinși cu baionetele de la spate să-și reia osînda de robi, să are, să samene, să cadă în brînci de istorie pe pămîntul altora.

Muncile primăverii n-asteptau într-o țară eminentamente agricolă.

Iar șeful noului guvern, o dată datorită împlinirii, într-o scenă cu adevărat „duioasă” din parlament, s-a îmbrățișat cu liderul fostului guvern acum în opoziție, primind căldurcase și bine-meritate felicitări pentru „energia și patriotismul cu care salvase existența statului”, covîrșit și lăcrimînd de emoție sub tumultul ovațiilor.

Unsprezece mii de morți... Pe unde se vor mai fi aflînd oare îngropați? Peste cîte morminte nu va fi trecut oare plugul, după o jumătate de veac? Cîți nu s-au contopit oare pen ru totdeauna cu pămîntul de care erau flămînzi și pentru care au luptat? Morți anonimi; morminte anonime.

Dar nu morți uitați. Nu mormin'e uitate.

De cîte ori, de-o jumătate de veac încoace, de cîte ori umbrele lor, invizibile și totuși prezente, sfîșiate de baionete, străpunse de gloanțe, de cîte ori nu s-au alăturat cu pași neauziți de cei care duceau lupta lor mai departe? De cîte ori n-au susținut această luptă, cu blajinele lor mute muștrări, cu învătămîn ele amarelor lor experiențe, cu imensa și invincibila forță morală a martirajului lor de atunci?

Vor fi închis ochii sub ropotul de gloanțe, cu deznădejdea că bătălia lor fusese pierdută pentru totdeauna. Cu amărăciunea că jertfa lor fusese zadarnică. Bătălia pierdută? Jertfă zadarnică? Vină umbrele lor în mijlocul nostru, așa cum le chemăm după o jumătate de veac, să le simțim alături și să le alinăm, deznădejdea de atunci, amarul lor de atunci.

Vină, să privească alături de noi țara cea nouă la care nici n-ar fi cutezat să viseze. Vină, să asculte, alături de noi, bătăia de inimă a tractoarelor, a combinelor, pe întinsul pămînturilor care sînt ale celor ce le muncesc, nu ale trîntorilor care privesc pe alții muncind, din cerdacul conacelor, prin fumul țigării și prin aburul de cafea al siestelor.

N-ar însemna aceasta suprema alinare, de dincolo de moarte și de morminte?

Averescu — ministrul de război liberal — a ordonat ca „trupa ce vine în contact cu o bandă de răzvrătiți să tragă asupra ei pînă la completa ei împrăștiere”.

Alt vinovat de vărsările de sînge din 1907: primul ministru liberal D.A. Sturdza, unul dintre cei mai mari moșieri ai țării. Venind la putere, el își luase ca deviză cuvintele lui P.P. Carp: „întil represiune, apoi vom aviza...”

În primăvara anului 1907, fierberea ce mocnea de ani de zile în satul românesc culminează cu izbucnirea răscoalelor țărănești — la început în nordul Moldovei, apoi, pe rînd, în Muntenia și Oltenia.

1907

Cîteva minute cu un veteran al caricaturii politice

Fără îndoială că pictorul Ary Murnu ar fi povestit mai multe nepoților, la colțul sobei, decît unui gazetar sosit pe nepusă masă să-i scormonească aducerile a-minte. Ar fi evocat atunci pe îndelete, seară după seară, fapte și oameni, ca și cum ar fi desenat cu vîrfurile bastonului, pe nisip, chipuri succesive...

Dar gazetarul a smuls din noianul de amintiri, una: — Ce făceați în 1907? Și alte-le s-au prăvălit după ea, de-a valma.

Amintirile acestea aveau toate forme de oameni schițați suculent în cîteva trăsături — cum se cuvine să fie amintirile cuiva care a gîndit în caricatură peste un sfert de veac.

Gazetarul voia să știe cum se lucra la „Furnica” — revistă de satiră la care Ary

Murnu a colaborat 25 de ani. Povestește Ary Murnu: — „Furnica” (redactată de Nae Țăranu și de Gh. Ranetti) avea un principiu: „contra”! (Democrată, fără nici un crez de partid, revista combătea orice guvern la putere sau în opoziție — în numele democrației) și o lozincă: „dă-i la cap!” (oricărui exponent al vreunei politici antipopulare).

Pamfletul, în vorbe și imagini, se exersa pe un domeniu vast: de la satira antidinastică pînă la calamburul țintind alcovul personajelor zilei (și îndreptat cu predilecție contra „Popeștelui” —

porecla dată de Ranetti directorului ziarului „Universul”, Stelian Popescu, moștenitor al văduvei, al funcției și al averii răposatului Cazavillan).

Desigur, însă, „Furnica” glumea și... serios. Mușuroiul ei devenea atunci vulcan. În 1906, cînd conservatorii i-au închinat lui Vodă Carol expoziția de paradă „40 ani de domnie”, „Furnica” a erupt: un număr întreg, alcătuit din o altă „expoziție” cu aceeași temă, numai că privită din unghiul celălalt, al poporului. Abuzuri criminale și fanfaronade ridicole erau prezen-

te de condeii de desenator al lui Ary Murnu și de textele usturătoare ale lui Gh. Ranetti. În amintirea bătrînului pictor, veteran al caricaturii politice, „Expoziția” trăiește viu. El povestește:

„După apariție m-am pomenit cu Romulus Voinescu, viitor șef al Siguranței și amic al artelor. (Pe atunci, funcționar al poliției.) Venise să-mi exprime plăcerea că nu trebuise să mă ares-teze pentru ispravă. De ce? Am aflat apoi: intervenise Haret. Haret pusese la cale cumpărarea a multe numere din „Furnica” și le răspîndise în taină. S-au găsit mai tîrziu în cantități respec-

tabile în Teleorman și pe lîngă Iași. Haret „populariza” monarhia!... Manevra a fost eficientă pentru liberali, care au venit la putere, în ciuda simpatiei lui Vodă pentru conservatorii lui Cantacuzino-Nababu (cel care trecea oul prin inel).

Dar, mai ales, importantă a fost influența „Expoziției” din „Furnica” asupra spiritelor în care mocnea răscoala. Peste cîteva luni — spune pictorul Ary Murnu — mă aflam la Camera cu Petrescu Găină, confratele desenator, ca să ne „inspirăm”. Am fost de față cînd a năvălit în ședință Pavlică Brățășanu — deputat takist de Teleorman și țintă inepuizabilă a caricaturistilor — plîngînd cu hohote: „voi stați la taclale și țara arde! Din Teleorman pînă aici e foc și pîrjol!”

Începuse 1907.

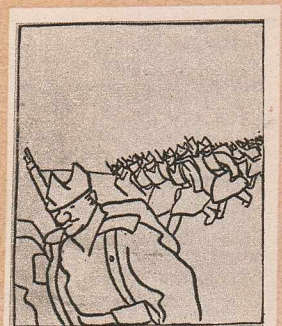
PACIFICAREA

După răscoale, țărani rămîn mai departe săraci și obidiți, pentru că așa-zisele reforme au avut de la bun început caracterul de jumătate de măsură sau nu au intrat niciodată în vigoare. (Caricatură apărută în „România Muncitoare” din 4-11 noiembrie 1907).

După reprimarea răscoalelor, guvernul liberal făcea mare vîlvă în jurul așa-zisului drept de vot al țărănilor. Caricatura apărută în revista „Belgia Orientului” din 1907 demască demagogia guvernamentală, arătînd că de fapt țărani își „exercitau” dreptul de vot în închisori.

Averescu și Sturdza și-au făcut datoria. Isprava lor este redată în chip sugestiv de revista „Furnica” din 1907.

PE URMELE SÎNGEROASE ALE „PACIFICĂRII” DIN 1907

— DOCUMENTAR —

de Coralia FOTINO

cercetător științific la Institutul de Istorie al Academiei R. P. R.

Acumulată de secole în sufletul țărănimii obidite, ura împotriva stăpînitorilor de pămînt irumpe ca un vulcan — în bună măsură și sub influența revoluției ruse din 1905 — în primăvara lui 1907. Din județele Botoșani și Dorohoi, unde izbucnește la început, vîlvătaia răscoalelor se întinde cu repeziciune spre sud, cuprinzînd în numai cîteva zile toată Moldova. La 9 martie se înregistrează primele răscoale din Muntenia, în Teleorman; de aci, ele se propagă cu repeziciune, din județ în județ, pînă-n satele Mehedințiului. Astfel, în mai puțin de o lună, țara toată e un uriaș incendiu.

Țărănimea ridicată la luptă devastează conacele moșierilor și ale arendașilor, incendiază arhivele cuprinzînd împovărătoarele contracte agricole, cere pămînt și, pe alocuri, intră chiar cu plugurile pe moșii, atacă tîrgurile și orașele reședințe de județe. Forme deosebit de violente iau răscoalele din Muntenia și Oltenia.

Guvernul conservator, condus de Gh. Gr. Cantacuzino, luat prin surprindere, este complet derutat. Armata se deplasează cu greu la început; ordinele sînt încă neclare. În fața evenimentelor care se precipită, guvernarea își măturisesc incapacitatea de a „stabilii ordinea” și renunță la conducere. În fața „patriei în primejdie”, conservatorii și liberalii își dau mîna. Guvernul liberal de sub președinția marelui moșier D.A. Sturdza, venit la putere la 13 martie, își asumă sarcina de „onoare” de a înăbuși răscoalele.

Manifestul adresat țărănimii de noul guvern liberal, în numele regelui, nu are alt scop decît să potolească spiritele prin promisiuni vagi cu privire la unele reforme viitoare.

La 14 martie începe „pacificarea”, pusă la cale de Sturdza, de generalul Averescu și Ionel Brătianu — ministru de interne. Ca urmare, în satele Munteniei și ale Olteniei se face auzit glasul tunului. „Restabilirea” liniștii și ordinii a însemnat bombardarea satelor din Vlașca, Dolj, Mehedinți, împușcarea la marginea satelor a sute și mii de țărani, azvîrlirea altora în închisori și cazărmi, unde erau lăsați pradă mizeriei și bolilor epidemice.

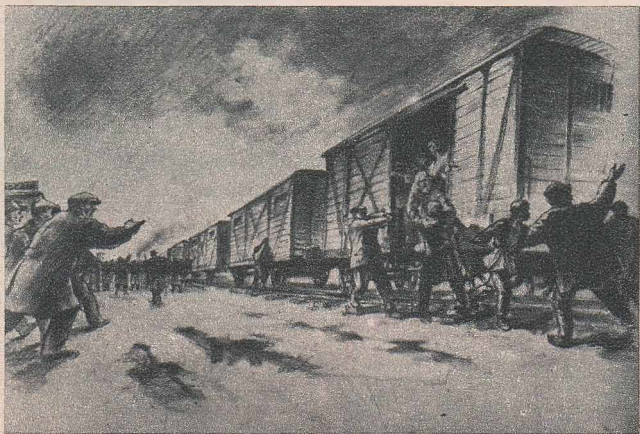
Luptei țărănimii răscolate vin să i se alătore, la Pașcani, Buhuși, Galați, acțiunile spontane ale clasei muncitoare. Totuși, lipsa unui proletariat industrial bine încheșat și a unui partid revoluționar marxist face ca țărănimea să fie lipsită de conducătorul ei firesc, care i-ar fi putut aduce cîștig de cauză.

În fața puternicului aparat represiv al burgheziei și moșierimii, țărănimea neînarmată și izolată în luptă a trebuit să cedeze. În vărsarea de sînge săvîrșită de stăpînitorii vremii, sub firma „pacificării”, au pierit 11.000 de țărani.

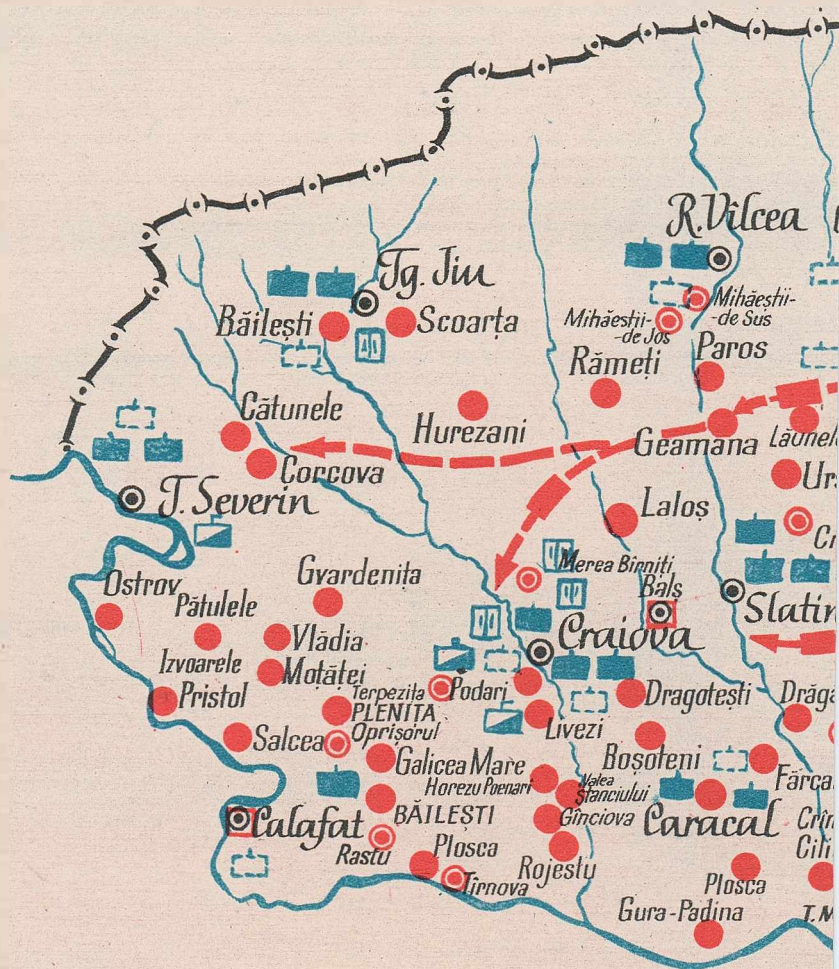
În aceste pagini prezentăm cititorilor, în ordine cronologică, cîteva reproduceri din ziarele și revistele apărute în țară și peste hotare, înainte, în timpul și după vărsările de sînge din 1907.

Zguduitoare mărturii ale vremii, aceste documente acuză și condamna pe inițiatorii și organizatorii odioasei „pacificări” prin foc și sabie, a satului românesc.

Una din acțiunile de solidarizare spontană a muncitorilor cu țărănimea răscolată, a fost aceea din gara Pașcani (tablou aparținînd unui autor necunoscut — Arhivele Institutului de Istorie a Partidului de ne lîngă C. C. al P. M. R.)

...Unul dintre cei 11.000. Fotografie luată lîngă Roșorii de Vede, după împușcarea unui (28 martie 1907) și publicată de revista franceză „L'Illustration”.

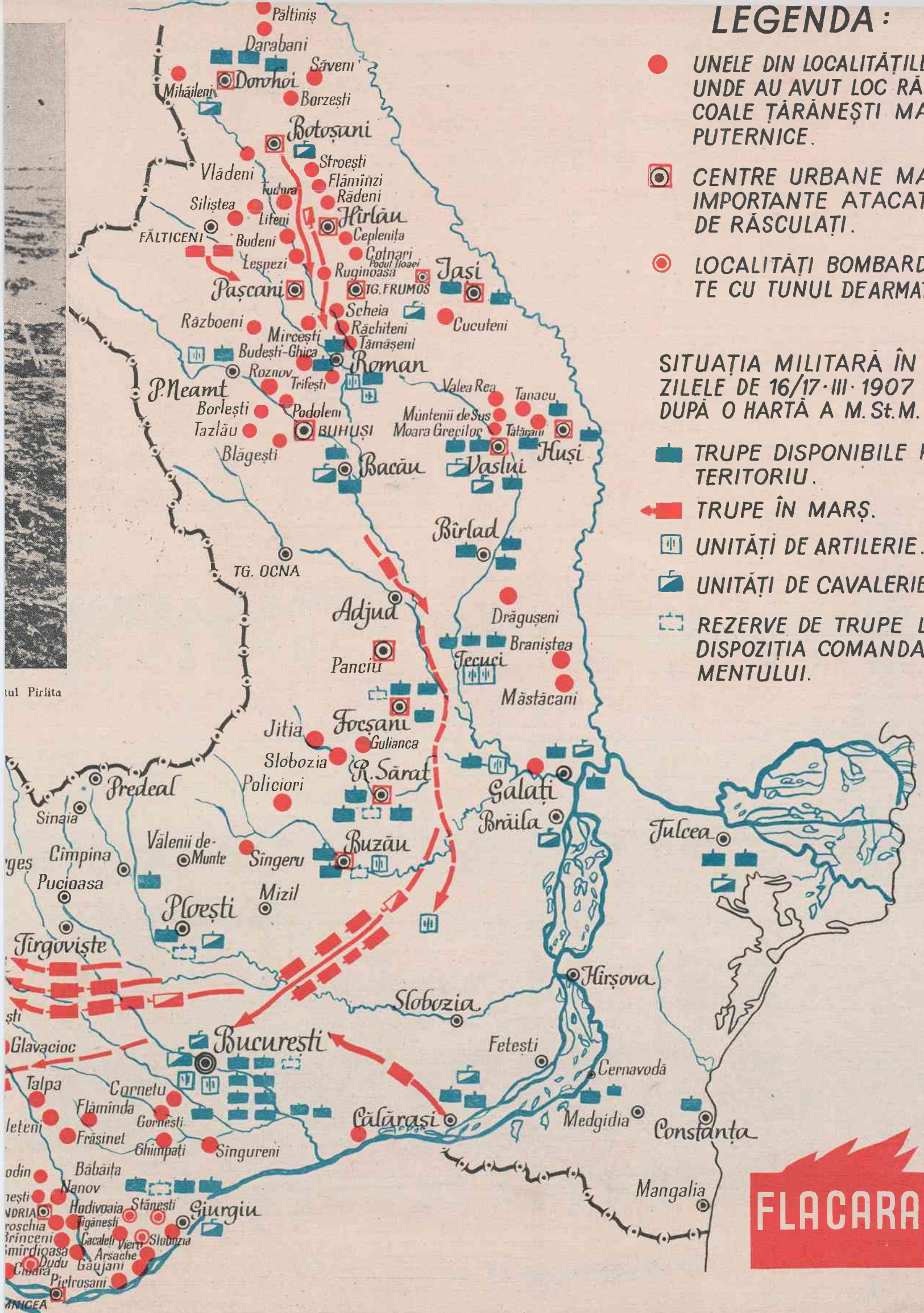

LEGENDA :

- UNELE DIN LOCALITĂȚILE UNDE AU AVUT LOC RĂSCOALE TĂRĂNEȘTI MAI PUTERNICE.
- ⊠ CENTRE URBANE MAI IMPORTANTE ATACATE DE RĂSCULAȚI.
- ⊙ LOCALITĂȚI BOMBARDATE CU TUNUL DE ARMATĂ.

SITUAȚIA MILITARĂ ÎN ZILELE DE 16/17-III-1907
DUPĂ O HARTĂ A M. St. M. :

- TRUPE DISPONIBILE PE TERITORIU.
- ➔ TRUPE ÎN MARȘ.
- ⊞ UNITĂȚI DE ARTILERIE.
- ⊞ UNITĂȚI DE CAVALERIE.
- ⊞ REZERVE DE TRUPE LA DISPOZIȚIA COMANDAMENTULUI.

FLACARA

Octav BĂNCILĂ:
Înainte de 1907
(ulei)

Ștefan LUCHIAN:
Împărțirea porumbului (ulei)

ȘTEFAN GHEORGHIU ÎN 1907

de I. FELEA

Era în primăvara anului 1907. În acel martie 1907, când sîngele curgea în valuri pe drumuri de țară și se prelingea ca un șipot în șanțuri, apărea în „Romînia Muncitoare” (11 martie) un apel „Către concentrați și rezerviști”. În acesta se arăta datoria muncitorilor în momentele cînd moșierii și slugile lor ordonă să se tragă în țărani răsculați: „Să nu tragă niciodată în cei ce sufăr, în tovarășii de muncă, în frați, surori, rude sau părinți”.

Muncitorii îmbrăcați în haină militară erau îndemnați să lumineze pe acei cu care vor intra în vorbă, „că nu trebuie să omoare pe semenii lor”, să le arate care e dușmanul adevărat și să nu uite datoria muncitorului-soldat îndemnat de guvernanți să tragă în frații săi: „Niciodată gloanțele voastre în pieptul țărănilor asupriți!”

Apelul a fost scris de tovarășul Mihai Gh. Bujor, redactor al „Romîniei Muncitoare”, azi deputat în Marea Adunare Națională.

În acea vreme se ridică din mijlocul muncitorimii înaintea din Valea Prahovei o figură care strălucește ca o stea în paginile mișcării noastre muncitorești. Era un bărbat voinic, înalt, cu mîini mari. Cînd vorbea, voia parcă să cuprindă întreaga omenire într-o îmbrățișare frățească. Era Ștefan Gheorghiu.

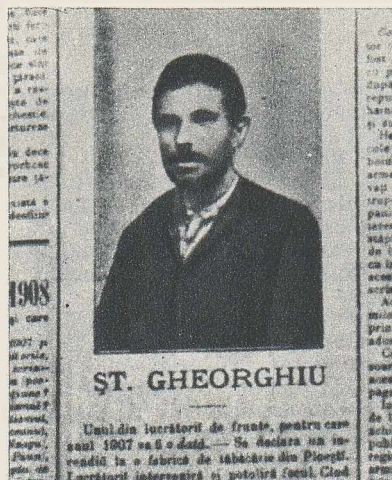
Vechiul militant din Ploești Const. Mănescu — azi deputat în Marea Adunare Națională — își amintește cum a făcut propagandă printre țărani în martie 1907, împreună cu Ștefan Gheorghiu și cu mulți dintre potemkiniiștii care lucrau la sonde. El ne-a povestit că, în acea epocă, la o schelă din Telega a societății petrolifere „Standard Oil”, o sondă a făcut erupție și a luat foc. Incendiul s-a transmis batalului în care lucrau 40-50 de muncitori; 36 de muncitori au ars de vii.

Ștefan Gheorghiu lucra pe atunci la schela „Arde pămînt” din Buștenari, aflată în apropiere. El veni imediat la locul catastrofei și ajută la stingerea focului. Apoi a vorbit țărănilor din Telega și împrejurimi despre crimele pe care le fac capitaliștii străini și autohtoni, în cădrăsie cu autoritățile locale, neluînd nici o măsură de protecție pentru prevenirea dezastrelor.

Și tov. Const. Mănescu își deapănă amintirile: „Țăranii au pus mîna pe directorul englez Hamilton și pe administratori, i-au legat de pomi într-o livadă, i-au mînjit cu țitei, gata să le dea foc. Ștefan Gheorghiu și ceilalți muncitori socialiști au arătat însă că nu aceasta le va îmbunătăți viața lor grea, ci că, dimpotrivă, în urma unor astfel de acte necugetate, traiul lor va deveni și mai negru. Cu toate acestea, după două zile, Ștefan Gheorghiu a fost arestat la Cîmpina, legat cu frînghii și trimis din post în post pînă la Ploești.

... În fața noastră revin alte tablouri de emoționată aducere a-minte:

Ștefan Gheorghiu, împreună cu

Facsimil din ziarul „Romînia muncitoare”, care relatează despre arestarea lui Ștefan Gheorghiu, în urma provocării despre care vorbește articolul de față.

alți muncitori, zace pe un morman de paie în manejul regimentului Prahova. Lîngă el, și mai departe pe toată întinderea maneului, se află țărani răzvrățiți, cu cămeșile rupte, desculți, cu picicarele negre, cu părul răvășit, cu ochii aprinși, așa cum i-a imortalizat, în tablourile sale, Octa Băncilă.

Deodată poarta se deschide cu zăngînit de fierărie. Arestații sînt scoși afară.

Îndreptîndu-se spre cișmeaua din curtea regimentului, Ștefan zărește un bărbat înalt, cu părul ca mătasea porumbului, cu o barbă scurtă și pătrată de aceeași culoare. Fără cămașă, omul stă aplecat sub cișmea și apa curge în şuoaie pe spatele său puternic, pe mușchii contractați. Cînd ridică capul, de pe care se preling boabe de apă, lui Ștefan îi zîmbesc doi ochi verzi, mari.

— Pajaluista, tovarișci. Bune voda...

Ștergîndu-se cu proopul pe spate cu mîna stîngă, voinicul îi întinde mîna dreaptă încă udă.

— Eu sînt Grigori potemkinistul...

Ștefan Gheorghiu ascultă povestea minunată a revoltei de pe vasul Potemkin.

Dar povestea lui Grigori potemkinistul este întreruptă de unsunet detrompetă. Intrase un pluton de soldați care trebuiau să ducă un grup de țărani la tribunal pentru anchetă. Iute, Ștefan se cățărară pe o ulucă și se adresa astfel soldaților: „Fraților! Sînt, ca și voi, fiu al poporului. Azi, cînd frații noștri țărani se ridică în masă ca să-și ceară drepturile, noi nu trebuie să ridicăm armele împotriva lor. Să nu trageți în frații voștri țărani!”

Un plutonier-major cu

fața buhăită, cu ochii ieșiți din orbite, începuse să zbiere: „astupați-i gura nihilistului!” Și Ștefan fu tras jos cu brutalitate și vîrît în carceră. Apoi au început un șir nou de suferințe fizice și morale.

Simplu, cu modestie, Ștefan Gheorghiu își amintește de ele — și de altele din aceeași perioadă — în 1910, cu prilejul unui interviu dat unui corespondent al ziarului „Adevărul”:

„În timpul răscoalelor din 1907, în calitate de concentrat, am fost trimis cu batalionul din care făceam parte în Moldova. Pe cînd mă aflam cu batalionul în comuna Budești-Ghica, jud. Neamț, șeful batalionului din care făceam parte primește o circulară de la ministerul de interne, în care se face cunoscut: „Soldatul concentrat Ștefan Gheorghiu e un primejdios socialist”. În urma acestei circulari, locotenentul Cristovici a fost însărcinat cu facerea unei anchete referitoare la mine. Au fost arestați alți gradații, cît și camarazii mei și, cu toate că nu s-a putut dovedi nimic compromițător în sarcina mea, totuși mi s-au luat armătura și cartușele de război ce le aveam asupra mea și m-au trimis la Piatra-Neamț, de unde, datorită faptului că închisoarea și cazarma erau pline de țărani învinuiți de răzvrătire, m-au trimis la spitalul județean, unde am fost pus sub pază”...

După cîteva zile Ștefan Gheorghiu este trimis la Ploești, dar, neputîndu-i-se imputa nimic, este lăsat liber.

Dar această libertate n-a durat mult.

Muncitorii din Prahova, și mai ales petroliștii, au dat un sprîjin activ țărănilor răsculați. Afîind că în vecinătatea sondelor țărani s-au ridicat cerînd pămînt, un grup de petroliști din Cîmpina au pornit, cu steagul roșu în frunte, să se alăture răsculaților.

Alarmat, prefectul județului Prahova a ordonat arestarea lui Ștefan Gheorghiu. Pretextul a fost ușor găsit: un manifest scris de un sergent concentrat (care a recunoscut de altfel că el e autorul) și atribuit lui Ștefan Gheorghiu.

În închisoare el a fost supus unui regim de distrugere fizică. Izolat într-o celulă umedă, dormea pe cimentul gol, pe care se stropea mereu cu apă... Nu avea voie să citească și nici să țină legătura cu cei din afară. El reuși totuși să păstreze contactul cu muncitorii organizați care nu au încetat să lupte pentru eliberarea sa și a celorlalți arestați.

Despre aceste zile Ștefan Gheorghiu povestește în 1910 reportajului de la „Adevărul”: „... și ca să se vadă la ce regim am fost expus în timpul celor șapte luni de prevenție, țin să spun numai: un prieten mi-a trimis prin sergentul Bonțilă o franzeluță și două perechi de cîrnați pe care le-a predat șefului de post spre a mi le da mie. Pentru faptul ăsta, sergentul Ștefan Bonțilă a fost depus timp de trei luni și tirît în fața Consiliului de război și, deși la Consiliu a fost scos de sub urmărire, el totuși a fost îndepărtat din armată”. („Adevărul” din 23 octombrie 1910).

★

... Aceștia s-au petrecut în anul 1907. În luna martie au început răscoalele țărănești; în aceeași lună s-au dezlănțuit sîngeroasele reprimări ale mișcării țărănești: în luna martie 1907 a început și săltația prigoană împotriva muncitorimii revoluționare din Romînia și a conducătorilor ei neînfricați. De atunci, din luna martie 1907, i s-a tras lui Ștefan Gheorghiu greava koală care l-a răpus mai tîrziu cu șapte ani, în 1914, tot într-o zi de martie!..

„Iată-l pe „tinerelul” de acum 50 de ani: azi profesorul pensionar V. A. Gheorghiu.”

Pînă ce oamenii au descoperit automobilul, drumul de la Tîrgu-Neamț la Piatra, prin dreptul Băl-tăteștilor și peste dealul Balaurului, se făcea cu diligența. Încă și azi, prin partea locului sînt destui oameni care au apucat începutul veacului și o dată cu acesta, și diligența lui Ilie Talangă, surugiul acela scurt și gras, mai cunoscut în regiunea Neamțului decît starețul mănăstirii Bistrița.

Prin aceste locuri, iarna lui 1907 își lua rămas bun de pe la mijlocul lui februarie; zăpada adunată pe șosea începuse să se moaie, apoi să se topească, și astfel căruțele au luat locul săniilor. Și cum drumul se făcuse bun, în acea zi din a doua jumătate a lui februarie, diligența lui Talangă a pornit de dimineață înspre Piatra. Indemnați de chiotele surugiului și de sfîrcurile biciuștii, cei patru telegari duceau în zbor trăsura, trecînd peste podul Ozanei, prin Humulești, și prin primele sate care se înșirau de-a lungul șoselei.

În dimineața aceea, mușterii lui Ilie Talangă se limitau la doi călători, unul tolănit pe pernele de pluș, altul pe capră. Călătorul de pe capra trăsorii, așezat alături de surugiul, era un tinerel, plăcut la Piatra-Neamț pentru a se prezenta la recrutare. Taxa de 50 de bani cît plătise nu-i dădea dreptul de a călători înăuntrul diligenței și, chiar dacă i-ar fi dat voie stăpînul trăsorii, nu i-ar fi permis celălalt călător, un personaj cu vază ce n-ar fi catadixit să-l aibă ca vecin.

Cine era oare acest pasager pretențios? Pentru importanța faptelor care au urmat este bine să facem cunoștință cu el.

Personajul care călătorea tolănit pe pernele de pluș ale diligenței era doctorul Penescu, medic de plasă.

De la Paris, unde-și făcuse studiile, doctorul acesta se înapoia-se în țară cu o diplomă de medic și cu un tic. Plecase sănătos, dar în cei cîțiva ani petrecuți în capitala Franței reușise să elimine din vorbire consoana „r”, devenind astfel un fel de peltic pentru motive de farmec și grație.

Făcut medic de plasă, doctorul Penescu a căpătat al doilea tic: s-a apucat de politică. Venit de la Paris cu idei „avansate” și „liberale” locul său era în partidul

Diligența

lui Ion Brătianu. Și cum politica îi răpea din timp, doctorul de la Paris a găsit soluția: își împărțise activitatea cu vizitiul său. El se ocupa cu politica și Gavrilă, cu medicina.

— Dacă mă caută veun bolnav — spunea el vizitiului — *întea-bă-l ce boală ae și dă-i ti chinine.*

Și astfel, Gavrilă vizitiul avea grijă să împartă chinină și celor bolnavi de stomac, și celor cu picioare rupte, și celor cu plămîni roși de oftică...

Către ceasurile nouă, cînd razele soarelui ajunseră să străpungă norii, diligența coti la stînga înspre satul Crăcoani. Zdruncinăturile drumului prost, clopoței de la oiștile telegarilor, chiotele surugiului, împiedicau pe pasagerul dinăuntru diligenței să afle că, în ceasul acela, pe șosea se întîmplă ceva neobișnuit. Se mirau și surugiul, și tinerelul de pe capră. În fața lor se iviseră mulți oameni, țărani care se-mbulzeau în mijlocul drumului: parcă puneau ceva la cale.

Numai cînd caii s-au lovit de un zid de țărani și cînd frîna pusă de surugiul a oprit brusc diligența, o zdruncinătură puternică l-a trezit și pe boiernașul ațipit sub pledul de lînă tras pînă sub nas.

— Ce s-a întîmplat? s-a interesat bosumflat pasagerul.

— Ce doriți, fraților? a întreat mai departe conducătorul diligenței.

— Umblăm și noi după dreptate! i-au răspuns oamenii.

Surugiul a înțeles situația și, întorcîndu-se către singurul pasager dinăuntru diligenței, îi anunță:

— Cucoane, îi revoluție!

— Nu se poate! a strigat cuco-nul.

Și dînd la o parte pledul de lînă, (dar avînd grijă să-și ridice gulerul de blană de la palton) coborî din diligența și se urcă pe capră unde ținu cel mai mare discurs din cariera sa politică:

— Nu se poate să faceți *evoluție!* Ce, v-a dat voie doamna Isăcescu?! Am să telefonez îndată și va fi vai de voi!

Discursul a fost însă întrerupt de privirile supărate ale țărănilor indignați. „Eroul” nostru a simțit primejdia și a putut doar să mai adauge:

— Știu că *veți* pămînt, și, pentru a-l căpăta, iacă, o să *vobesc* acum la telefon cu *stăpîniea*.

Și cu acestea zise, se-ndreptă spre primărie.

Aici, tînărul de pe capră, martor al întîmplării, folosind cel de al doilea receptor al telefonului asistă la următoarea conversație:

— Alo, *Piata*, dați-mi locuința domnului *pefect!* (cîteva minute de așteptare). Domnul *pefect* Isăcescu?, dați-mi, vă *og* pe doamna! (Alte cîteva secunde de așteptare) Doamna *pefect?* Îmi pare bine că v-am găsit! Aflați că la *Căcoani* oamenii fac *evoluție!*

— Ce e? întrebă vocea dură a doamnei prefect, de la celălalt capăt al firului.

— *Evoluție!*
— Te-am recunoscut, tu ești, Penescule! Cum era oare să nu te recunosc: iar l-ai mîncat pe „r”. N-avea grijă, în județul meu pun eu capăt și evoluției și revoluției: fac eu ordine!

Atîrnînd receptorul de cîrligul telefonului, doctorul de la Paris părăsi incinta primăriei. Apoi, pentru a-și asigura o retragere fără primejdie printre șirurile de țărani, se grăbi să-i vestească:

— N-aveți *ghijă*, o să vi se facă *deptate* și o să vi se dea pămînt!

După aceea, Ilie Talangă a plesnit din bici, caii au smuls diligența din loc și au pornit în galop spre Piatra.

„De fapt, așa s-a mîmplat cum a prezis doctorul peltic, dar treaba aceasta s-a făcut după vreo patruzeci de ani!”

Cuvintele acestea, ca și întreașa întîmplare pe care v-am povestit-o, le-am auzit recent din gura tînărului acela de pe capra diligenței, martorul întîmplării. Tînărul de atunci este acum un respectabil bătrîn, trecut de 70 de ani: profesorul pensionar V. A. Gheorghiu. În ultima jumătate de veac, el a învățat multe generații de tineri să picteze, să sculpteze și să graveze.

La poarta casei sale din Tîrgu-Neamțului, înainte de a-mi lua rămas bun, bătrînul pensionar mi-a făcut o completare:

— Știi, am uitat să-ți mai spun ceva: doctorul acela, Penescu, atît s-a speriat la întîlnirea cu răsculații că din ziua aceea, iar a început să-l readucă pe „r” în vorbire, iar doamnei Isăcescu i s-a ridicat prin '19... un bust la Piatra, în fața unei școli. Lingăii din Piatra socotiseră că merită: de fapt ea era adevăratul prefect de Neamț.

Tare-s curios să știu dacă mai există statuia. Nu cred s-o mai rabde și azi tîrgul, măcar că-i numai din piatră...

F. URSEANU

LA RĂZVAD, ÎN 1907

Primul a căzut Ioniță Sache. Un locotenent cu nume de cneaz — Moruzi — l-a decapitat printr-o singură lovitură de sabie. În fruntea țărănilor răsculați, Ioniță Sache se împotrivi ofițerului și trupei, cu aceeași înverșunare cu care luptase la Grivița în 1877. Uciderea veteranului din războiul independenței a fost urmată în satul Răzvad de lingă Tîrgoviște de o serie nesfîrșită de crime. În mijlocul satului au fost omorîți atunci cei mai buni țărani din comună; alții — sute — au fost răniți.

Prin numărul mare de victime căzute în timpul represiunii burghezo-moșierești din 1907, satul Răzvad s-a înscris în rîndul comunelor eroi.

De atunci a trecut jumătate de veac.

Țara nu și-a uitat eroii. În mijlocul satului, chiar pe locul unde s-a dat lupta între țărani și armata burghezo-moșierească, pe locul unde au fost uciși veteranii de la Grivița, s-a ridicat acum, în anii puterii populare, un monument. Săpate în marmură, faptele mărețe ale țărănilor eroi din comunele Răzvadul de sus și Răzvadul de jos sînt mărturie și pentru prezent și pentru posteritate.

Fotografie de I. VERMONT-Ploești

O delegație a foștilor răsculați depune coroane la monumentul din Răzvad. Sus: textul plăcii comemorative.

ANUL 1907 ÎN LITERATURĂ

de SILVIAN IOSIFESCU

Se vorbește pe drept cuvânt de „literatura lui 1907”, căci în această jumătate de secol tema a revenit adesea și forța ei de a stimula scrisul e departe să se fi stins. Răsunetul mare al temei răspunde și gravității evenimentelor, dar se explică și printr-o trăsătură specifică în dezvoltarea literaturii române. Într-o țară care a păstrat caractere semif feudale pînă aproape de jumătatea acestui secol, lupta țărănimii pentru pămînt, antagonismul dintre țărani pe de o parte, arendași ori boieri pe de alta, a deținut un loc central în folclor și în toate genurile de literatură scrisă.

Cutremurul social din 1907 s-a produs la un an după niște fastuoase serbări jubiliare.

În 1906 monarhia își serba în România patru decenii de guvernare. Au avut loc serbări, s-au ținut discursuri, s-a organizat o expoziție jubiliară. Au fost aduși de la sate țărani înstăriți, dichisiți sărbătorește, care să reprezinte „talpa țării”, fericită sub domnia lui Carol I. În corespondența lui Caragiale și Vlahuță găsim însemnări sarcastice cu privire la serbările jubileului.

Răscoalele au sfîșiat cu violență decorul. Pentru literatură, 1907 a fost un prilej de verificare a conștiințelor. Și trebuie spus că rezultatele acestui examen sînt spre cinstea scriitorilor noștri. Și-au spus atunci cuvîntul, chiar în 1907, sau în anii imediat următori, foarte mulți scriitori, printre care nume notorii, ca și altele mai puțin cunoscute. Ion Luca Caragiale, Mihail Sadoveanu, N. D. Cocea, Spiridon Popescu, ori I. Visarion în proză, George Coșbuc, Alexandru Vlahuță, Panait Cerna, A. Mirea — pseudonim sub care a colaborat St. O. Iosif și Dimitrie Anghel — sînt numai cîțiva dintr-un șir mai lung de nume. Mijloacele și tonurile sînt diverse. Articolul se învecinează cu schița, fabula cu cronică rimată. Dar cu nuanțe în intensitatea tonului, cu o înțelegere variabilă a celor întîmplate, poziția scriitorilor e asemănătoare și simpatia față de răsculați nu caută să se deghizeze.

Cu toată varietatea formelor folosite, este comun, pentru mai toate primele scrieri pe care le-a inspirat răscoala, caracterul lor

publicistic, răspunsul direct dat evenimentelor prin articol, fabulă sau alte forme alegorice cu eficiență imediată. Nuvelele ample, vastele romane sociale, care narează faptele într-un context social mai larg, vor apărea după 1930. E caracteristic că printre aceste prime răsfringeri literare ale anului 1907, capodopera îl constituie un articol — „1907 din primăvară pînă-n toamnă” — datorit, ce-i drept, lui Caragiale. Articolul concretizează intenția scriitorului — așa cum a exprimat-o într-o scrisoare către un prieten — de a-și spune cuvîntul și „ca istoric, nu numai ca simplu comediant”. Pornind de la contrastul dintre beatitudinea jubiliară și realitate, Caragiale analizează pe scurt condițiile intolerabile de muncă ale țărănimii legate, în zdrobitoarea majoritate, de pămînt. Mizeria economică a țărănimii mergea împreună cu ignorarea ei politică, făcută mai ușoară prin sistemul de vot pe colegii. „Imensa clasă a țărănilor nu are, propriu vorbind, nici un reprezentant natural al intereselor ei în Cameră...” La colegiul al treilea țărani votau prin delegați, impuși de administrație din clientela electorală a vreunui dintre cele două mari partide. Cu aceeași duritate Caragiale caracterizează administrația „compusă din două mari armate”. Știind că va fi curînd înlocuită prin rotația rotativă, o astfel de administrație avea ca unic scop să se îmbuibă prin toate mijloacele, utilizînd în special „bacșii și haltrul”. Justiția, aflată la dispoziția guvernului, sau școala, avînd funcția de fabrică de diplome și de funcționari, erau pămîntul vieții politice.

Celelalte poeme, schițe, articole scrise în acești ani s-au legat de unul sau altul dintre aspectele răscoalei. Barbaria represiei a trezit indignarea mai tuturor, chiar dacă sub influența gîndirii poporaniste unii scriitori, ca Spiridon Popescu, au vorbit despre ridicarea țărănilor ca de o „rătăcire”. Dar faptele represiei ardeau ca o rană. Paginile lui Visarion și Spiridon Popescu înregistrează cu minie execuțiile făcute sub formula „fugiți de sub

escortă”, la care soldații trebuiau să tragă mai multe salve, pentru că mîna le tremura. Sînt fapte care s-au imprimat în memoria maselor, au pătruns în folclor. „Dă la mine ce-o scăpa, / Dă la tine n-o scăpa. / Nici pînă în mîini, nici pînă dreptate, / Nici în gaură de șarpe”. Astfel sînt puși să vorbească executorii represiei într-un „Cîntec al revoluției”, auzit de folcloriști de la un țaran din Muntenia.

Maniera alegorică și simbolică a fost foarte folosită în perioada răscoalelor. Au apărut din nou fabule, s-au scris poeme, ba chiar schițe alegorice. Nu din prudență s-a ales calea aceasta ocolită. Metaforele erau străvezii și aluzia la contemporaneitate directă. Modalitatea alegorică a fost folosită pentru posibilitățile ei superioare de expresivitate satirică. În „1907”, Vlahuță a personificat minciuna și adevărul, scoțînd în relief faptul că monarhia nu se poate sprijini decît pe netulburata minciună.

Cu cîteva fabule, publicate tot în 1907, Caragiale și-a completat studiul politic. Cele cîteva versuri din „Mîngiere” dau o replică foarte lapidară goanei după instigatori. Caragiale compara vîntoarea de instigatori cu purtarea babei care a lăsat prea multă vreme fiertura pe foc. Abuzii s-au strîns, fiertura a dat în loc, iar baba indignată înjură pe necurată. „El singur e de vină”. Aceeași idee este exprimată tot printr-o alegorie în schița „Un instigator”, pe care o publică, în 1909, pe atunci tînărul prozator Mihail Sadoveanu. Un bătrîn povestește călătoria unui țaran în iad, unde îi află pe boier și pe logofăt transformați în vite de jug, pentru păcatele lor față de săteni. „Fără îndoielă că avem de-a face cu un adevărat instigator” — sună ironic încheierea schiței — „îmi fac o datorie denunțîndu-l stăpînirii”.

Imaginea vastă a răscoalelor avea să se închege în literatură după un sfert de secol. I-a revenit lui Liviu Rebreanu s-o plasmuiască în 1933. În creația monumentală dar inegală, cu cotituri și

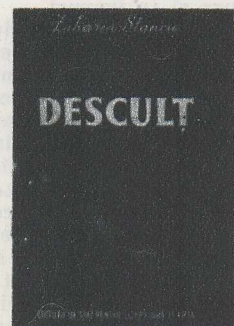
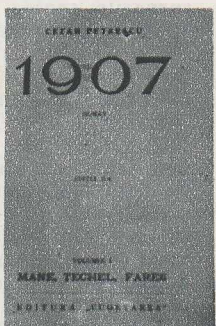

denivelări neașteptate, a lui Rebreanu, romanul „Răscoala” reprezintă un apogeu, contrastînd izbitor cu cîteva cărți care i-au precedat sau care i-au urmat. În „Răscoala”, firul epic încheagă trei momente principale. Tensiunea crescîndă din ajunul răscoalei se desprinde dintr-o acumulare de notații și scene. Mînia se adună în tăcere, exprimată printr-o frîntură de frază, o expresie.

Răscoala izbucnește ca o furtună. Rebreanu accentuează caracterul ei spontan. Țăranii stau ceasuri întregi adunați pe uliță, într-o așteptare mută și amenințătoare. Apoi răscoala se dezlănțuie în virtuți izolate. Dar țărani nu concep răscoala ca o acțiune organizată și continuă, singurul lor gînd fiind să se izoleze de oraș; de aceea ei taie firele de telegraf.

Ultima parte înfățișează represia — sumplită. Țăranii din Amara sînt executați în masă. Peste cadavrele lor, întinse pe uliță, se instaurează „ordinea și liniștea”, cum îl anunță maiorul Tănăsescu pe prefect.

Peste fără de pereche în proza românească este capacitatea lui Rebreanu de a introduce în opera sa masa, de a o descrie în mișcare. Un gînd, un simțămînt, o hotărîre se repercutază, s'răbate din om în om; crește, devine a tuturor.

PRIN SATELE ÎN CARE BOIERII AU ZVÎRLIT ȘRAPNELE ÎN BRAZDE...

Așezările se respiră în evantai. Stăneștii pe aflin-ga, Hudinoala pe dreapta, iar Vieru la mijloc.

De la Giurgiu la Vieru nu sînt mai mult de 12 kilometri. Primăvara pe dezgheț, ori toamna cînd cerul își varsă fără socoteală căldările, nu e bine să te aventurezi pe șosea. Fișia lată destinată carerilor, căruțelor și drumului de pictor se face otova cu

miriștea. Un ocean oleos în care doar „Gazu-“rile și caii înșăuau pot răzbate.

— Pe o astfel de vremuală, cu mazărice ce cădea cîjur de sus și apoi cu ceață — povestește moș Radu Canbera — am sosit cu plutonul întii de la Giurgiu la Stănești. Eram concentrat. Aveam 24 de ani, iar pe călîndar scria: 9 martie 1907.

În Stănești, liniște. Am mas în sat. A doua zi vremea tot urîtă. Căpitanul Mareș vrea să ne pornească.

— Mai stați! — îi imbie boierul arendaș Gogu Ionescu. Am trimis pe administrator să aducă tutun pentru gra-dați.

Dar pînă să vină tutunul, aud un vuleț ca un val ce dă năprasă. Și prin ceața groasă, să te ungi cu ea pe față, văd că se iveau o mulțime de rumîni cu mulerile și copii. Strigau cît puteau: „Vrem pămînt, boierule...! Dă-ne lege nouă la-nvoilei, că ne pier copiii de foame și murim și noi pe lîngă ei!”

Locotenentul Nițulescu se-nfurie și porunci să tragem în carne vie. Căpitanul vru să mai adaste, ca să-l înconjoare pe răsculați. Dar locotenentul smucește pistolul de la cîngătoare și golește un încărcător întreg în oameni. Atît a fost. N-am mai auzit decît gemete și țipete. Și deodată îl văd pe Nițulescu că o șterge în goană din fața noastră și pierе în ceață, fugărit de o ceață de femei și flăcăi. Pînă să ne dezmeticeți, au prins să ardă pătulele, surale și conacul boieresc... Pas' să mai deslușești comenzile în hărmălaia care seamăna ca un zăpor de ape sparte ce se revarsă.

Tîrziu, în noapte, împreună cu sergentul Aristide, l-am găsit pe locotenent. Avea țeasta crăpată de o sapă. Mai trăia. Am scos o ușă de la conac și am pornit cu el spre Giurgiu. Pe drum a murit. Ce-am tras pentru asta...! Cu întreg plutonul am fost condamnați la muncă silnică pe viață. Numai eu știu cîtă sare am tăiat în ocnă, la Tîrșor...

Moș Canbera a făcut. Are ochii umezi. Ar vrea să mai spună ceva, dar îi fac semn moșneagului de alături.

— Aveam pe atunci 19 ani. Alde unchiu și mulți aiții au trecut Dunărea înot ca să nu piară sub focuri.

Cel care vorbește acum e Marcu Popa. Contingent'006. Își trece degetele peste prin părul nins.

Au trimis miniștrii de la București, pe Brateș și Mangalia. Două șalupe militare ca să patruleze pe Dunăre și să-l întorcă pe cel care tălau cu brațele apele spre malul bulgăresc. Și cine nu se supunea la somații era împușcat cu plumbi.

— Mai fii minte, bftule?

— Păi, cum? Tine minte și baba c-avem azi împreună o sută patruzeci și șase de ani pereche.

În fața școlii, s-au strîns cîteva leaturl de revoltăși. Pe lîngă ei au venit cîteva care au auzit de la părinți despre răscoală. Și puțin mai tîrziu s-a făcut o roată dintre cei cărora doar bunicii le puteau spune ce-au văzut acum juma de veac.

Privesc la ei și-i ascult: pe Ion Crăciun, de 62 de ani, cu 4 copii și peste o duzină de nepoți.

„Se urca bătrîna în fitece dimineața pe dealul Stejarului și cu palma stînsînă la ochi cerceta cîmpia spre Dunăre. Acolo, pe unde ar fi trebuit să-i vină feciorul, împușcat după ureche, între mijlocul valurilor.”

Pe Ion P. Puța:

„Veniseră tunarii din Dadtlov și l-au înfîlînit pe Stoica Nebunul, primarul liberal din Stănești. Au întreat ofițerii că încotro sînt Stăneștii și dacă el a arătat cu mina înspre Vieru, s-au pus cu tunurile pe cătun și s-au așezat cu sminteala gurilor de foc peste Stănești și Hudinoala. Ne declarase stăpînirea răzbel pe viață și pe moarte.”

Ion Chirceanu:

„Eram flăcău aproape de recrutare.

După ce șrapnele au dărîmat casele și au sfîrtecat bătrîni, femeile și copiii care n-au apucat să fugă, a venit Stoianescu. Ista era administratorul arendașului Ionescu. Umbra cu doi jandarmi și un logofăt după el, și da foc la casele nepicnîte de tunuri. Da, asta mi-e crucea. Cu ochii mei l-am văzut. Stăteam pitit în pod și voiam să-i sar de gt. Dar m-au cuprins flăcările...”

Sînt cincizeci de ani de atunci. E duminică. Soarele s-a ridicat încă de o suliță peste coama malului bulgăresc și ne trimite potop de raze.

Discuția se țese acum între bătrîni și cei tineri, care, nesățioși, pun întrebări dese și cu repetiție. Răspunsurile sînt dure, grave uneori.

- Nu v-a fost teamă?
- N-aveam ce pierde.
- De ce n-ați tras cu puștile în ei?
- N-aveam decît pumnii și ciomegele.
- Dar erați mulți!

Deocamdată flăcăul cu ochi negri care punea întrebarea nu l-a răspuns nimeni. Părea că aducerile aminte i-au prins în urzeală.

Dar iată că moș Popa își înalță fruntea:

— Așa-l. Eram mulți, nepoate. Mulți, dar singuri... A mai vrut poate careva dintre tinerii utemiști și pionieri să-ntrebe sau să spună ceva, dar vocea crainicei de la stațiunea de radioamplificare izbucni veselă și proaspătă în plinia difuzorului:

— Atențiune! Atențiune! Echipa artistică a șantierului naval din Giurgiu va da reprezentații în comunele...

Iar după o clipă:

— Echipele de muncitori mecanici și sudori plecați pentru repararea uneltor agricole lucrează în comunele...

Astăzi revoltașii de la 1907 și urmașii lor nu mai sînt singuri...

Marla ARSENE

răscoala și represiunea. Împletită cu răscoala, accelerată de ea, se petrece drama sordidă, care împrumută și titlul lucrării. Elena Vorvoreanu își ucide sora, înăbușînd-o cu perna, cu complicitatea tăcută a Elvirei. Toată această zbatere zoologică se petrece cu eforturi de a păstra neclintită masca de distincție. Explicația dintre mamă și fiică are loc la teatru. În fraze șoptite.

Un aspect mai puțin cunoscut și foarte interesant al răscoalelor îl abordează romanul lui V. Em. Galan: „Zorii robilor”. Au existat în 1907 nu numai manifestări de solidaritate ale muncitorimii cu țărani, ci și încercări de a-i organiza pe răsculați. Aceste evenimente constituie nucleul romanului lui Galan. Ele sînt narate cu umor și cu daruri de observator, dar scriitorul comite eroarea de a amplifica faptele, de a le da o greutate specifică disproporțională.

În poezie — nu numai în cea a ultimilor ani, ci în toată poezia scrisă despre 1907 într-o jumătate de secol — desigur că cea mai de seamă realizare e ciclul lui Tudor Arghezi. „1907” adoptă, în mare, tehnica reportajului, alternînd portretele, cu relatarea voit seacă, a schimbului de telegrame oficiale. Momentele răscoalei se reconstituie din aceste imagini caleidoscopice, în care alternează și contrastează nu numai faptele, ci și tonurile, în care pasișia după tonul birocratic e pusă alături de concentrarea motivă a cîntecului popular.

Devenit cronicar al răscoalelor, poetul „Testamentului” se identifică cu eroul popular. Cu ochii acestuia îi descrie și pe boieri, și pe răsculați. Această identificare se înfăptuiește chiar din „Cuvîntul înainte” — „Ajută, Doamne, țara-i în răscoală”. Apare în aforisme crunte, fructul experienței robilor. „Nu căuta dreptatea domnească, frățioare! Ia pe ciocoi ca hreanul și dă-l pe răzătoare”. Cu ochii robilor sînt văzuți marii proprietari, înfățișați în rapacitatea lor cu trăsături hiperbolizate monstruos, ca în sculpturile din catedralele gotice. E Conul Alecu, stăpîn pe cinci județe, pe care le guvernează cu trei înjurături. „E dudula”, fată bătrînă, la care „în loc de fraga gurii-i crestă un buzunar, și-n loc de trup se-ngustă un sac cu osemînte”.

Figurile răsculaților contrastează ca dimensiuni morale, ca forță de caracter. Dezlănțuți, „cei smeriți și blînzi” nu cunosc nici dare înapoi, nici îngenunchiere. Dumitru predică „șfînta răzvrătire” și prevestește cu nemăsurată ură distrugerea conacelor: „Nu mai rămîie piatră pe piatră, grînzi în grînzi! Și cadă și țaria în țandări de oglinzi”. Nevas'a lui Pătru al Catrincii își ajută bărbatul la răfuială: „El ia ciocoiu-n brațe, eu îl ajut și-l gîtui”. Descriind desfășurarea răscoalei, versurile stăruie și asupra forței cu care s-a revărsat ura acumulată, și asupra sponaneității și izolării care a sortit-o eșecului. „Stan căpitanul”, conducătorul răsculaților, nu s-a gîndit nici la țeluri, nici la mijloace.

Trecerea în revistă, în mod fatal sumară, a cîtorva dintre operele pe care le-au inspirat răscoalele din 1907, arată vitalitatea temei în literatura acestor ani, ca o concretizare a conștiinței cetățenești a scriitorilor, a simpatiei lor pentru zbuicimul și aspirațiile populare. Literatura înregistrează memoria maselor și-i dă expresie.

Sobrietatea stilistică și soliditatea compoziției întăresc impresia de perenitate pe care o dă romanul. Cele trei acțiuni — răscoala țărănilor, conflictul conjugal al lui Grigore Iuga, încercările de a parveni ale lui Herdelea — alternează, admirabil echilibrate, accentuîndu-se, una pe alta prin contrast, multiplicînd planurile din care sînt surprinse personajele. Povestirea își păstrează tot timpul plinătatea, dar ritmul ei se schimbă după cele trei momente, dînd impresia de tensiune lent acumulată, de așteptare, în prima parte, ori de izbucnire vertiginoasă într-a doua.

La cîteva ani după „Răscoala”, au apărut cele două volume din romanul „1907” al lui Cezar Petrescu. Romanul excelează în reproducerea atmosferei din România anului 1906-1907, cu scenele de la expoziție, cu descrierea toboganului simbolic, căutat de lumca distinsă. Existența țărănilor este descrisă cu o simpatie lucidă. Dar se resimte în roman tendințe de a disocia răspunderea, de a opune boierimea patriarhală înfă-

țisată cu simpatie, parveniților de la sate — arendașilor.

Era firesc ca după eliberarea țării, după 1944, scriitorii să se întorcă adesea spre unul din're momentele cele mai grave din lupta seculară a țărănimii. O înțelegere mai științifică a faptelor istorice, un plus de informații, au stimulat interesul pentru aceste evenimente.

Au evocat răscoala din 1907 cîteva opere dramatice și mai ales scrieri în proză și în versuri.

În proză, cele dintîi pagini de importanță artistică deosebită despre 1907 le-a scris în acești ani Zaharia Stancu. În „Descult”, scenele răscoalei se desfășoară așa cum s-au imprimat în memoria povestitorului Darie, copilul flămînd de țărani. Ele sînt mărginite toate la perspectiva satului în care se petrece copilăria lui Darie. Ridicarea mai întii lentă a țărănilor e accelerată treptat. Filmul discontinuu al răscoalei, așa cum s-a păstrat în amintirea lui Darie, se intensifică în scenele

sîngeroase ale represiunii; copilul vede convoaiele de țărani înlînțuiți, tîrîndu-se istoviți sub loviturile gradaților; aude bubuind tunurile care trag în sate. Il vede purînd pe anchiul lui, Precup Urban Uțupăr, care cu ultimele puteri își improașcă ura în fața colonelului. Totul are o claritate halucinantă, ca un răspuns al memoriei lui Darie la îndemnul repetat al mamei sale: „Să nu uiți, Darie. Nimic să nu uiți”.

În contrast cu proza lui Stancu, la care și imaginea, și stilul, răs-turnările topice, repetițiile, fac simțită intensitatea lirică, Petru Dumitriu se pas'rează, în „Bijuterii de familie”, la o observație minuțioasă și concentrată, în aparență rece. În locul amintirilor fragmentare ale unui copil, nuvela lui Petru Dumitriu, compusă cu strictete, cuprinde o acțiune transversală în r-un colț de țară în anii răscoalelor. Nuvela folosește tehnica planurilor alternate. Urmărește pe de o parte conflictul pentru avere din sînul unei familii de moșieri, pe de alta frămîntarea țărănilor pen'ru pămînt,

Vești de la Flămânzi

— povestire —

de C. IGNĂTESCU

Ilustrație de Adriana MIHĂILESCU

Imbrăcat cu cojocul întors cu blana în afară și sprijinit cu amândouă palmele pe capătul ciomagului, moș Gore Caraul stătea în mijlocul cancelariei, gheboșat și cu gîtul întins spre vechil. Iși pusese cușma subsuoară și pletele lui sure, date peste cap, abia se mai deosebeau de gulerul cojocului.

În fața lui, vechilul stătea la masa lui cu condici și fuma, slobozind fumul printre mustățile țepoase și învîrtind un petic de hirtie între degetele galbene de tutun: „bonul” de la magazie.

— Văd că ai adus numai două găini și douăzeci de ouă, vorbe el. Apoi atîta nu ajunge nici pentru o jumătate de pogon, moș Gore!

Vorbea domol, frumos, și încerca un fel de zîmbet strîmb. De cîteva zile, de cînd se iscase vestea cu întîmplările de la Flămânzi, arendașul Ionîța Bucur stătea mai mult la Lancea, unde avea gara aproape—pentru un caz de primejdie—iar Paingîn, vechilul, rămas singur la Sireșel, nu cuteza să se mai răstească la țărani.

— Știu! oftă moș Gore Caraul, dar dacă n-am avut alt chip...

— Nu se poate, moșule! vorbe iar vechilul. Stăpînul nu vrea să știe. Dacă nu aduci dumneata cît trebuie, trebuie să împlinesc eu! Apoi, pot? Datina-i asta: vrei două pogoane de pămînt în parte?

— Eu le-aș fi vrut în arendă! se rugă bătrînul.
— În arendă, stăpînul nu dă! Numai în parte! Și dacă vrei așa, aduci trei găini, treizeci de ouă și opt sute știuleți de popușoi. Aista-i „darul”. Și pe urmă putem sta de vorbă!

— Știu, domnu' Paingîn. Cum să nu știu? Și peste „dar” mai rămîne să fac două zile cu palmele, una cu carul și cîte cincisprezece zile de clacă pentru fiecare pogon...

— Douăzeci! îl îndreptă vechilul.

Omul stătu o clipă tăcut, cu gîtul întins, cu chipul ciolănos și ochii înfundați sub frunte.

— D-apoi pînă acu' se făceau cincisprezece!

— Pînă acu'! îi întoarse vorba Paingîn. Acu' stăpînul a poruncit să se facă douăzeci!

— Vrasăzică, pentru două pogoane, patruzeci de zile, clacă?

— Patruzeci! Și jumătate din roada culeasă și cărată la magazie!

— Vai de păcatele mele! se jăluie omul cu glas ostentat! De unde ouă la vremea asta de iarnă? Iaca, azi îi Timotei Mucenicul! Douăzeci și unu februarie, vrasăzică! Mai ouă găinile în februarie? Și care găini? N-a fost boală în găini și-au pierit pe capete? Iar știuleții... de-ar mai fi fost! Acasă mîncăm fierțură de ovăz!... Eu socoteam să mă împrumuți mata de la magazie... Altfel era dacă făceam învoielile din toamnă! Atunci aveam...

— Dacă făceam învoielile din toamnă, mă frecai dumneata pe mine, moș Gore! Atunci aveai și-n sac și-n pod! Și-ai fi ținut la preț! Că așa sînteți toți! Nu vreți să înțelegeți că stăpînul-i mai mare și mai tare. Vreți să-l jupuiți! Ei, iaca nu se poate! Iaca, acu' cînd n-ai, ai căzut la ușa lui! Acu', moș Gore, joci cum îți cîntă! Numai că nu-ți cîntă rău! Iaca, vrei pămînt în parte, îți dă! Vrei împrumut de la magazie? Îți dă împrumut! Stăpînul nostru-i cum se cade, moșule, nu-i ca-n alte părți!

Bătrînul rămase nemișcat și mut. Numai un geamăt stăpînit păru a crește și a se stinge în tăcerea neclintită, ca un oftat din adînc. Vechilul dădu drumul fumului de țigară printre mustățile țepoase și urmă:

— Vrasăzică dumneata vrei să-ți dăm două pogoane, să le muncești în parte. Iaca eu te scriu cu două pogoane, spre Bursucani, către pădure, și scriu aici și cu cît rămîi dator din „darul” pe care l-ai adus numai pe jumătate. Mai datorezi, vrasăzică, o găină, zece ouă, și opt sute știuleți... și îți le prețaluiesc pe toate la... la o lună de muncă! Bun cuvînt?

— Sărăcut de maica mea! se jăluie rumînul. D-apoi cele patruzeci de zile clacă, după datină, și cu acestea treizeci, fac șaptezeci, domnu' Paingîn! Și dacă mai adăugăm cele pe care am a le face după învoială... cînd să mai muncesc și pentru casa mea? Asta înseamnă că toată vara să robesc numai pentru stăpîn! Îi prea mult, domnu' Paingîn! Să zicem cincisprezece...

— Eu îs om bun, moș Gore! Iaca te scriu cu cincisprezece, cum zici dumneata! Dar vii cu baba!

— Baba nu poate! Nu te supăra, dar nu poate! Zace încă din postul sfintei Mării! O apucă niște junghiuri pe dinăuntru și se face cîrlig! O vătămătură care nu se mai află! Ce să fac eu cu dînsa pe cîmp?

— Fără babă îi face trei săptămîni, moș Gore! Altfel nu pot, că mă omoară stăpînul!

Vechilul scrisese ceva în condicile lui și bătrînul oftă iar.

— Acu'... cu învoielile, moș Gore! își înalță capul vechilul.

— Cu învoielile... mai mult de două pogoane n-am să pot prididi. Că dacă-s singur și datorez șaptezeci de zile pînă acu'...

— Cu învoielile, îi tăie vorba vechilul, îi alt cîntec! Mai întîi, ai rămas dator din vara trecută o săptămînă de la plivit, două la coasă și căratul la magazii, care face... iaca te socotesc frățește, face alte două săptămîni de muncă. Una peste alta, datorești cinci săptămîni! Este?

Moș Gore nu răspunse. Stătea mereu nemișcat în cojocul lui mișos și se sprijinea cu amîndouă palmele pe capătul ciomagului.

— Este! răspunse tot vechilul, între două fumuri de țigară. Și cu cei care nu împlinesc învoiala, știi cum îi: cel care rămîne dator cu o zi din anul trecut, face trei zile anul ista. Așa-i porunca! Dar pentru dumneata, moș Gore, ca să vezi că-s om de omenie, iaca eu socot numai de două ori... Adică, n-ai făcut cinci săptămîni, ai să face numai zece! Asta... frățește! Acu', ce ziceai să-ți împrumut de la magazii?

— Ziceam... măcar un sac de grăunțe... și unul de barabule...

— Unul de grăunțe și unul de barabule, socoti vechilul și zece săptămîni cu palmele... fac... fac... cu prețul de anul ista, fac toată munca pe patru pogoane, moș Gore: arat, semănat, plivit, cules, cărat! Asta-i! Vrasăzică te scriu cu patru pogoane...

Bătrînul tuși uscat și întrebă cu glasul răgușit dintr-o dată:

— Atîta s-a leftenit munca?

— Atîta! zîmbi vechilul, strîmb. Vara trecută a fost cu pagubă și stăpînul a pierdut o mulțime de parale! De unde să mai scoată și el? Muncești patru pogoane și sîntem chit!

— Adică nu mai am nimica de primit?

— Ce să mai primești? rîse Paingîn. Scapi de datorie... grăunțe, barabule... Să-ți fac „bonul” pentru magazie?

— Și cîte zile am de făcut cu totul?

— Cu totul... o dată patruzeci pentru pămîntul luat în parte... o dată trei săptămîni pentru datoria asupra „darului”... o dată zece săptămîni pentru datoria de muncă pe anul trecut... fac una peste alta... o sută treizeci și una de zile!

— Patru luni și jumătate! socoti bătrînul. Și ce iau?

— Cum ce iei? Îei jumătate din roada pe două hectare luate în parte, scapi de datorie... mănînci pînă la primăvară... asta-i nimic!

Moș Gore tăcu. Bricheta cu care Paingîn își aprinse țigara țăcăni scurt și în liniștea care se făcu iar, oftatul ca un geamăt al bătrînului se auzi iar și se stinse, stăpînit. Moș Gore luă „bonul” pe care mîna vechilului i-l întindea și porni încet spre ușă.

★

Afară viscolea. Cîțiva țărani, adăpostiți sub o streșină, păreau foarte neliniștiți. O săniuță cu oplene rămăsese în drum, la poartă, și vîntul răscolea, șfichiindu-l, coada și coama căluțului care stătea cu capul plecat, în viscol. Un țaran strigă de departe către moș Gore:

— Te-a socotit?

— M-a socotit! clătîna din cap bătrînul, apropiindu-se. Părea năucit, cu ochii goi, cu dinții strînși.

— Și? întrebă oamenii.

— Și... am primit două pogoane, în parte. Iar de muncit am a munci o sută treizeci și una de zile! vorbe el cu glasul stîns.

— Cum? izbucni întrebarea. Cu cît?

— Fără plată! Așa vine!... N-ai ce-ți trebuie pentru „dar”. muncești, ca să-ți deie pămînt în parte, muncești, dacă ai rămas dator din anul trecut, muncești de trei ori cît datorezi, iar pentru un sac de grăunțe.

muncеști tot așa... Pentru muncă boierul nu scoate nici un franc... Douăzeci de zile clacă pentru un pogon de pământ luat în parte! Atita-i acu'!

— Intocmai cum v-am spus eu! izbucni un omuleț negricios cu cușmă mare și biciușcă pe umăr. Și toate vorbele care au umblat zilele ieste, adevărate sînt! Eu vin de la Bucecea. Huieste tîrgul, măi oameni buni! Și fug ciocoi!... Ca aici a fost și la Flămînzii! Și la Rădeni! Și la Stroiești! Că toate satele s-au sculat! Și încoace, către noi, și încolo, către Iași... Nu mai pot oamenii! Nu mai pot și nu mai vreau să rabde! Voi nu vedeți că sîntem robi? Patruzeci zile de clacă, numai pentru un hectar dat „în parte”, nu în arendă! Boieru-i aici?

— A fugit! De patru zile nu se mai vede!

— A-ha! Are să iasă el odată! Cerem pământ cu douăzeci și cinci lei falcea, arendă! Așa cer și cei de la Flămînzii. Nu cu daruri și cu clacă și cu jumătate din roada muncită de noi! Nu iscăliți învoielile! Nu fiți proști! Spuneți și celorlalți de la Bursucani! Și pielea de pe noi are să ne-o ia, dacă om tăcea! Nu vă milogiti! Cereți! Nu vrea? Dați-i la cap! N-aveți ce mîncă? Uite colo hambarele! Is pline, măi, și noi stăm și ne căciulim și ne ghiorăie mațele! Nici la Flămînzii n-au iscălit oamenii! Au dat foc învoielilor și curților și au spart hambarele!... Așa! ... Da' pînă cînd? Eu duc vestea în Sirețel. Voi duceți-o la Bursucani, la voi!

Tot vorbind, omul se suise în săniuță și apucase hăturile în mină.

— Nu vă lăsați! mai strigă el, pornind și vîntul îi rupse vorbele, împrăștiindu-le.

— Altul!... Care mai vine?... se auzi strigînd, din ușă, glasul vechilului și ușa se închise îndată, să nu se răcească odaia.

Oamenii se uită unul la altul, cumpănind.

— În arendă nu dă? întrebă unul pe moș Gore.

— Nu vrea arendașul! Vra muncă, nu bani!

Un timp nu se auzi de cît șuierul vîntului.

— Eu nu iscălesc! se mișcă unul spre poartă.

— Nici eu! făcu altul cu mînie și porni înainte.

După ei porniră și ceilalți.

— Mergem acasă și ne sfătuim cu satul, mai hotărî unul, și o pală de viscol îi învălmăși și-i înghiți în depărtare.

Cînd vechilul, așteptînd zadarnic, deschise din nou ușa, ograda era pustie.

Perdelele albe de zăpadă repezite peste întinderi umpleau văzduhul. Vîntul le purta pe sus, le zîmbea de dimburi și ridica altele, fluturîndu-le pe deasupra pustietăților și mlădiind chiote de spaimă care se înălțau și coborau într-un freamăt fără sfîrșit.

Albă de omăt și cu răsuflarea pierită, ceata țărănilor din Bursucani răzbi abia pînă la tîrla lui Petrea Răzlog și se aciua acolo, în bordei. Oamenii stăteau acuma pe cîte o buturugă în jurul focului și tuseau. Bordeiul era plin de fum. Vîntul străbătea prin crăpături, pătrundea pe

sub streșini, învăluia fumul iute și-l izbea înapoi, în jos. Oamenii lăcrimau și-și ștergeau ochii cu palmele. Afară, între perdelele de stof, oile behăiau ușor. Cîinii tăceau și ei, oploșiți în cotloanele lor.

— Cumplită vreme! vorbi Petrea Răzlog, scociorînd cu unghiile în fundul pungii cu tutun, cu nădejdea să mai găsească oleacă colb. Pe vremea asta trebuia să ai mare nevoie ca să ieși din casă!

— Adevărat! răspunse moș Gore Caraul din umbră. Dar care n-are nevoie, astăzi?... Ia! făcu el întorcînd capul către ușă. Afară se auzea glas de om și scîrțîit de globe scuturate:

— De, boală!

Badea Petrea ieși în ușă. Un om cobora dintr-o săniuță din care se ȳiau, ninse, cîteva cioveie puse una peste alta în jurul unei femeii încotoșmănite și îmbrobodite de nu i se vedeau decît ochii.

— Primește-ne, bade Petrea, pînă s-a mai ogoi vîntul! vorbi cu glas uscat omul, ridicîndu-și cușma de pe frunte.

— Tu ești, bre Casian? semiră gazda. Trage calul în dosul perdelei, la adăpost!

Omul îi ascultă sfatul, pe urmă își scoase cojocul și-l zvîrli pe spina-reca calului, dădu o boccea la o parte, ca să poată coborî femeia și intrară amîndoi în bordei, bătînd din picioare ca să-și scuture cpincile de zăpadă.

— Bună vremea! spuse omul, către toți, necunoscînd pe nimeni în umbra bordeiului.

Cîteva glasuri îi răspunseră nedescușit.

— Tu ești, Casiene? îl recunosc moș Gore.

— Eu!... A-ha! Moș Gore! Eu sînt! Mă duc la soră-mea la Călini...

— Apoi, pe vremea asta?

— Ce să fac dacă pe vremea asta m-a dat ciocoiul afară din casă?

— Cum să te deie afară din casa ta? izbucni un glas din umbră. Are ciocoiul puterea asta?

— Iaca are! Și dacă n-are el, o are jandarmul! se așeză și Casian pe o buturugă, în vreme ce femeia lui își căuta un cotlon mai ferit. Eu, măi oameni buni, sînt embaticar. Dumneavoastră nu știți, că nu sînteți din Sirețel. Adică, am o casă, a mea, dar făcută pe loc străin. Pe locul arendașului. Cînd am făcut-o, locul era al bătrînului meu. Casian oltă o dată tare, cu glas, ca să-și descarce sufletul parcă, și vorbi înainte: Bătrînul meu a făcut o dată o greșală: cînd a fost s-o mărite pe soră-mea, a împrumutat parale de la ciocoi! Nu-i ajungea pentru nuntă și a luat trei poli de parale... Atîta! Trei poli! Și s-a îndatorat să-i plătească în trei luni și să deie ciocoiului, dohîndă, cîte doi lei la pol, pe săptămîină.

— Cît? întrebă fără veste, badea Petrea, peste măsură de mirat.

— Cîte doi lei de pol, pe săptămîină. „Ei, a zis bătrînul, nu-i mare treabă. Doi lei de fiecare pol, face șase lei, dar vezi că eu acu' îmi împlinesc nevoia“. Vezi că nu l-a ajutat mîntea pe tata să numere că șase lei pe săptămîină fac douăzeci și patru pe lună, iar douăzeci și patru pe lună, fac două sute optzeci și opt pe an!... Pentru trei poli, măi oameni buni, atîta bănet camătă! Ei, și pe urmă arîndașul nu i-a mai adus a-minte, bătrînul meu n-a putut plăti, și n-a plătit un an, n-a plătit doi, s-au adăugat dobînzile la dobînzii, și arîndașul l-a strîns cu ușa precum ca să iscălească datoria... A iscălit bătrînul și atîta i-a fost! A pierdut pămîntul pentru cei trei poli! Mai rămăsesem eu, cui străin, acolo! Casa era făcută de mine, era a mea! Și ciocoiul a încercat să scape de mine. „Nu mă duc de aici! i-am spus. Îi casa mea și gata!“ „Ia-ți casa și du-te! răcnea el. N-ai dreptul să calci pe pămîntul meu!“ Și mi-a închis drumul la fîntînă și cărarea către șosea! Era pămîntul lui, fîntîna lui, cărarea lui... Dar nu m-am lăsat. Umblam cîte o jumătate de ceas, ocolind, ca să-mi aduc o cofă cu apă și nu m-am lăsat! Nici cu învoielile n-a avut ce-mi face, că eu dator nu i-am rămas niciodată! Răbdam de foame și de la curte nu mă împrumutam! Mă ajutau oamenii!... Știam că dacă iau de la dînsul un căuș de boabe, m-am ars!... Numai acu' trei zile s-a stricat treaba! M-a chemat să iscălesc învoiala și eu m-am rugat să mă mai păsuiesc, două, trei zile... și-oi vedea... „Aștepti, zice, vești de la Flămînzii!“ „Nu, zic, dar aud că are să se facă o regulă să ni se arendeze pămîntul... să nu mai facem în parte“... „Așa, zice, și cine ȳi-a spus prostia asta?“ „Așa se vorbește, zic. Unii spun că la Flămînzii au primit oamenii pămînt în arendă, cu cîte douăzeci și cinci de lei falcea!“ Atîta am apucat să spun și am crezut că mă omoară, măi oameni buni! A răcnit că la Flămînzii oamenii au primit gloanțe, nu pămînt, că i-a ucis armata pe toți, că lui nu-i trebuia oameni ca mine pe moșie și că mă dă afară din casă, să mă duc la Flămînzii! N-am decît să-mi iau casa cu mine, dar pe pămîntul lui să nu mă mai prindă! M-a izbit cu pumnii în piept și m-a dat afară din cancelarie!...

În încăperea plină de umbră și de fum, suspinele stăpînite ale femeii izbucniră o clipă și tăcură. Femeia își astupase gura cu palma.

— Iaca așa plînge de alaltăieri, măi oameni buni, și nu se mai ogoaic! își urmă vorba Casian, coborîndu-și glasul. Iar ieri dimineață am crezut că-l farmă pe jandarm! Că a venit Aioanei să mă ieie în spangă! „Ordin de la domnul șef! striga. Ori plecați de bunăvoie, ori vă duc la secție!“ Abia l-am scos din mîinile femeii! Ne-am oploșit la vecini și acu' iaca ne ducem la Călini, măcar pe o bucată de vreme, că n-am unde mă aciua! Că de lăsat, nu mă las! Am să-l trag în judecată, am să-l...

Larmă de cîni zădăriți îi întrerupse vorba și un glas mînios izbucni afară:

— Petrea!

— El îi! tresări badea Petrea repezîndu-se pe ușă. Vorbești de lup și...

— Dumnezeu îl aduce! vorbi gros moș Gore.

— Ori dracul! plesni glasul lui Casian, ca un bici.

Așa a început întîmplarea cea sîngeroasă de la tîrla lui Răzlog.

Ionita Bucur, arîndașul din Sirețel, a tropăit cu botforii în prag și s-a strecurat pe ușa strîmțată, în bordei. Era om mare și gros și purta scurtă de blană și cușmă-naltă.

— Nu mai vrea să meargă calul! a vorbit el tare, cu glas de stăpîn. Afurisit viscol!... Văd că mai ai și alți oaspeți, Petrea!

— Oameni speriați de vîntoasă! a vorbit badea Petrea, împingînd către stăpîn un chersin cu gura-n jos, drept scaun. N-au putut răzbi nici ei...

— Adevărat! Îngădui arîndașul, așezîndu-se și frecîndu-și minile roșii de ger. Să nu dai afară un cîine!...

— Dar încă un om! izbucni glasul femeii lui Casian.

— Cu atît mai puțin un om! Îngădui Ioniță Bucur.

— Adevărat! vorbi femeia. Numai un cîine ar putea da afară un om pe asemenea vreme! Un cîine... ori un ciocoi!

În clipa de tăcere care se făcu, în încăperea întunecoasă și plină de fum se zbătău un fior de spaimă. Arîndașul rămase cu țigara între degete, încercînd să străpungă întunecimea, cu privirile.

— Da' care ești tu acolo, de îndrăznești să vorbești așa, aici, în casa mea? întrebă el — și glasul lui, greu de minie și amenințare, arătă o mare nedumerire.

— Safta lui Casian! țipă dintr-o dată femeia. Ne-ai dat afară din casa noastră! Tu care zici că n-ai da afară un cîine! Ne-ai trimis jandar-mul și tu ai fugit, să nu-ți crape capul Casian! Te-ai ascuns!

— Cu „mine“ vorbești tu așa? se miră cu zbuciumată minie Ioniță Bucur. Ești nebună, muier?

— Cu tine! îi rupse vorba femeia. Socoteai că mi-a fi rușine? Rușine mi-a fost o viață întreagă și iaca ce-am ajuns! Pe drumuri, ca o calică, cu cele trei ciovele ale mele în mijlocul viscolului și cîutîndu-mi un adăpost ca o miloagă! Auzi, tu boierașule, ciocoiule, gușatule? Fu sînt aceea care am scos parul din mîna lui Casian care umbla să te ucidă! De trei ori a umblat să te ucidă și de trei ori m-am pus eu pentru viața ta..., ca să mă dai acu' afară din casa mea...

— E pămîntul meu și tu să taci o dată, că!... începu a răcni arîndașul. Dar femeia îi luă vorba din gură, răcnind și mai tare:

— Care pămînt? Cel pe care l-ai furat cu trei poli de la socru-meu? Livadă cu pomi și loc de casă, cu trei poli? Tîlharule! Hoț de codru, ce ești! Te-am scăpat, da'acu' nu mai scapi! Cu mîinile iese am să-ți plătesc!

Ioniță Bucur cătă împrejur. În umbra bordeiului nu văzu decît chipuri întunecate, pe care nu le cunoștea de cît foarte nedeslușit. Îl mira mai cu seamă și îl îngrijora tăcerea și nemișcarea lor. Nu știa cum să-și afirme autoritatea lui de stăpîn, terfelită astfel.

— Femeie, urlă el, dacă mi-aș pune mîntea cu tine, te-aș face fărîme! Dar nu-i nimeni aici s-o liniștească pe smintita asta?

— Ba este! țîșni din umbră, tăios, glasul lui Casian. Eu is! Bărbatul ei! Nu mă cunoști, domnu' Ioniță?

— A-ha! Mă miram eu! Ți-au venit vestile de la Flămînzii?

— Mi-au venit! strigă Casian. Și iaca aici oameni de la Bursucani, care nici ei n-au vrut să iscălească învoielile, cum n-am vrut nici eu! Și lor le-au venit vesti de la Flămînzii, boierașule! Ai auzit cum îi acolo? Lumea vorbește că-iscrum și mațe întinse pegarduri! Nu învoielii! Niciacolo n-au vrut stăpînii să deie pămînt în arendă! Numai în parte! Ca tine! Numai cu plocon! Ca tine! Ouă, găini, știuleți, ca să binevoiești să ne ici și pielea! Auzi, ciocoiășule? Tu nu plătești munca! Nimănu nu i-o plătești! Tu o furi! Ceri zile de clacă! Și ca să binevoiești să ne-o furi, noi îți aducem daruri!... Atîta de proști sîntem!

— Atîta de proști am fost! îl îndreptă femeia. Că am fost copilă mică și am umblat desculță, și sârmană, și flămîndă, cum au umblat toți copiii satului, și n-am știut că vinovatul ești tu! Ș-am fost fată mare la părinți, și aș fi vrut și eu, ca fiecare, o fustă mai ca lumea pe mine și o perche de ciuboțe... Ani de zile mi-am dorit o pereche de ciuboțe și nu le-am avut și n-am știut că din pricina ta nu le am! Eram proastă! Acu' m-am luminat! De zece ani, de cînd m-am măritat, bărbatul meu n-a primit o sută de lei întreagă de la tine, pentru munca lui! Zece ani de muncă! Auzi? Ca robii din vechime, ciocoiășule!... Ai îngenunchiat un sat întreg de oameni care te-au răbdat! Acu' te judecă o muier care nu te iartă!...

Femeia țipa cu lacrimi, cu plîns în glasul gîuit de minie, se zbuciuma sub culmea de care spînzurau căldările cele mari pentru jîntiță și celelalte cioveie ciobănești și amenința cu pumnii ciolănoși strînși și ridicați în văzduh. Și deodată mîinile ei apucară o căldare și o aruncă drept în capul arîndașului: „Na spurcăciune!“

Izbit, năucit, cu căldarea în cap, Ioniță Bucur scoase revolverul și trase orbîș. În același timp moș Gore ridică ciomagul și păli! Lovit peste cot, brațul arîndașului căzu ca mort și arma se rostogoli pe jos. Femeia tăcuse. Stătea rezemată cu un umăr de perete și cu fruntea lipită de fundul unei căldări... Și deodată se prăbuși...

În învălmășeală, Ioniță Bucur porni spre ușă și Casian îi sări în gît.

— Vrei să fugi, ciocoiășule?

Se prăvăliră amîndoi jos și oamenii din Bursucani ridicară ciomegele... Și cînd din ceea ce fusese Ioniță Bucur, arîndașul, n-au mai rămas decît zdrențe de om și de straie, badea Petrea Răzlog vorbi gros:

— Scoateți-l afară, că-mi spurcă țîrla!...

★

La curțile din Sirețel, oamenii au ars învoielile agricole, condicile și conacul și au spart hambarele... Pe urmă au venit mitralierele... A fost atunci moarte multă și unii oameni, legați, s-au dus și nu s-a mai știut de dînșii...

Numai moș Petrea Răzlog a rămas și a îmbătrînit acolo la țîrla lui. Și multă vreme a povestit aceste crîncene întîmplări și a arătat cui trebuia, crucea de lemn înnegrit și mîncat de ploii, înfipțată sub un mal, lîngă țîrlă:

— Iaca acolo a fost înmormîntată Safta lui Casian, dumnezeu s-o ierte! Pe vremea mea, să fi fost mai multe ca dînsa, poate că stăpînii ar fi cutezat mai puțin... și stările s-ar fi îndreptat mai curînd...

CALIFICîNDU-SE LA LOCUL DE MUNCĂ, A AJUNS FRUNTAȘĂ. Sudorița pe care o vedeți lucrînd la repararea unei roți de vagonet este utemista Voica Avram. Ea lucrează în Atelierele C. F. R.

din Buzău unde este fruntașă în muncă.

Pînă anul trecut tînăra muncitoare nu avea nici un fel de specializare; în urma calificării la locul de muncă a ajuns însă sudoriță electrică.

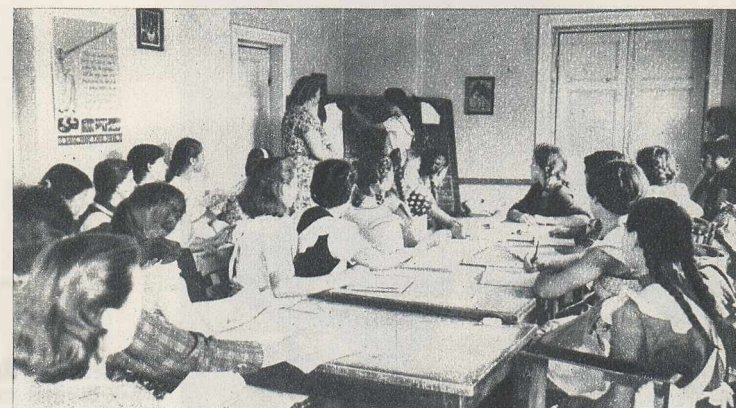
TRATAMENTE CU H3 APLICATE LA LOCUL DE MUNCĂ. Tratamentul cu H3 a fost extins și în centrele muncitorești. În momentul de față 100 de muncitori de la uzinele „1 Mai“ din Plocești sunt tratați la centrul de gerontologie înființat în mod special pe lîngă spitalul acestei uzine.

În scopul de a se verifica rezultatele primei etape de tratament, academicianul prof. dr. C. I. Parhon și tov. prof. dr. Ana Aslan au făcut o vizită la spitalul uzinelor „1 Mai“. S-a constatat o ameliorare simțitoare în munca fizică

a unor muncitori bătrîni cărora li s-a aplicat tratamentul.

În același timp s-a decis extinderea acestui tratament și asupra altor cazuri, în care scop s-a cerut sprijinul inginerului Grigorescu, directorul uzinelor „1 Mai“, și al doctorului Stoian, directorul spitalului, sprijin care va consta în aducerea încă a unui medic, în afara celui existent în prezent.

În fotografie: Academicianul prof. dr. C. I. Parhon și prof. dr. Ana Aslan consultînd o muncitoare căreia i s-a aplicat tratamentul cu H3.

SPRE PROFESIUNI PRACTICE. În orașul Puctoasa, casa de cultură „Mihail Eminescu“ a întreprins o acțiune deosebită. Multe dintre absolventele școlii elementare de 7 ani din localitate sînt îndreptate spre un curs practic de un an în care să învețe meșteșugul croito-

riei de damă și lenjeria. Casa de cultură le-a pus la dispoziție doi maiștri, o sală de curs teoretic și una de curs practic.

În fotografie: prima serie de eleve ale acestor cursuri, participă la lecția teoretică.

Fotografii de I. VERMONT Plocești

Admirând dansul lui Thuy...

PRIETENELE NOASTRE

studentele vietnameze

N-am auzit niciodată aievea fantastica simfonie a vântului care alunecă printre coloanele pagodelor, mîngîindu-le pe furiș clopoțeli.

N-am văzut niciodată aievea orașul Hanoi cu râul adînc care-l străbate, cu malurile năpădite de

o vegetație înspăimîntătoare lăsată să crească sălbatic în bună vecinătate cu rondurile elegante ale parcului, presărate abundent cu flori. Poate că înadins a fost lăsată, în lumina orașului, sălbăticia junglei alături de florile aprinse de focul soarelui tropical, sădite cu

migală de mîini harnice — ca mărturie a izbînzii omului asupra naturii. Sau poate că junglei acesteia i-a fost îngăduit să-și înclească în voie pletele ei de liane, acolo, în inima orașului, — ca un monument viu spre aducerea aminte a anilor cînd trupele de partizani, după lupte, se mistuiau în adîncurile pădurilor reci, pe cărări negre ce șerpuiau printre mlaștinile neiertătoare, temute de dușmani.

N-am fost niciodată în capitala R. D. Vietnam. Hanoi — orașul contrastelor celor mai impresionante — își ridică azi cu mîndrie, alături de clădirea albă în care odinioară moțăiau europenii „civilizatori“, uzinele mari pe frontispiciile cărora au fost săpate, nu demult, dar pentru totdeauna, semnele republicii libere, democratice.

...Despre Republica Democrată Vietnam mi-a vorbit cu o nemărginită dragoste studenta Fodor Emma, de la Facultatea de Filologie. Vă închipuiți poate că prietena mea s-a întors din curînd din Extremul Orient? Am avut și eu inspirația să fac această îndreptățită și nevinovată presupunere... pentru care, după aceea, mărturisesc, mi-a părut rău. Inflăcărarea ei a pălit dintr-o dată. Pesto obrajii trandafirii a fluturat o umbră de regret. Numai pentru o clipă; apoi și-a căpătat din nou însofletea.

— Crezi oare — m-a întrebat ea pe un ton în care se amestecau o muștrare împăcată cu o ironie dulce și inofensivă — crezi că nu se poate călători pînă la capătul pămîntului, decît cu mijloacele obișnuite de transport? Nu, taci, lasă-mă să-ți vorbesc. O să-ți spun cîte ceva din viața prietenelor noastre vietnameze venite să studieze în țară la noi. Anul acesta ele vor completa cursul mediu început la Hanoi, după care se vor înscrie la facultățile din București.

Emma — visătoare — mi-a povestit simplu, cu glasul puțin tremurat...

Dor de patrie

Uneori, seara tîrziu, cînd zgomotele Bucureștiului au amorțit, în camera noastră mai veghează o lampă de noapte. Prietena Dau ne povestește despre țara ei... Despre munții cenușii cu măruntăile bogate în cărbuni... despre câmpurile de orez — oceane cu talazurile ve zi — ... sau despre Tam, copilul care și-a aprins îmbrăcămintea și s-a aruncat într-un depozit de muniție dușman.

Știe atîtea despre pămîntul ei natal, pe care l-a străbătut în lung și-n lat...

*Pămînt iubit
Pămînt bogat,
Pămînt udat cu sînge
— Vietnam!*

„Micuța“ Bich n-a învățat încă destul de bine romînește, dar perseverează...! „Preparatora“ Daniela Șincal o ajută să pronunțe cuvînte „grele“ în care intră mai ales sunetele „chi“ și „ghi“...

Versurile acestea Dau le cîntă într-o limbă armonioasă, limba oceanelor de orez, pe care noi n-o înțelegem. Simțim numai tris ețea ei caldă, ori o imperceptibilă neliniște care afectează melodia limpede și uniformă.

În cameră, după ce se sting ultimele modulații ale cîntecului, tăcerea ce se așterne deplină poartă pe aripile ei dorul de patrie neîndurător. Sint prea îndepărtate locurile dragi, la mii de kilometri, dar gândurile, dorurile zboară.

Într-un tîrziu Dau se ridică din pat, își privește vecina care doarme liniștit, cu un suris fermecat pe buze, și șoptește oftînd:

— Poți tu, Emma, să-ți închipui ce frumoasă este pămîntul meu?

Afurisitul „chi“

În zilele de sărbătoare, cînd colegii vietnamezi vin în vizită la noi, fetele îi întîmpină cu bucurie, îmbrăcate strălucitor în costumele naționale de mătase. Se salută politicoși cu înclinări solemne, pline de grație orientală — apoi, brusc, în locul aerului de ceremonie, înfloresc pe toate fețele o veselie tinerească.

Se discută despre filme, despre cărți și despre clima „aspră“ de la noi. Glasurile lor, ușor tremurate, nesigure, dau cuvintelor românești învătate de curînd o rezonanță gravă, dar melodioasă.

Numai „micuța“ Bich n-a învățat încă destul de bine limba noastră; dar asta n-o împiedică, firește, să vorbească cel mai mult. Cîteodată se aventurează să pronunțe un cuvînt *mai greu* în componența căruia intră sunetul *chi*. Atunci, se uită mai întîi cu îndoială la Daniela Șincal, „preparatoroa“ ei, apoi silabisește cu prudență exagerată ceva de nerecunoscut în romînește.

— Știu, știu — sare ea imediat, pănuind inevitabila intervenție a Danielei. Știu, asta nu scris la nici una dicționar... Asta inventat eu.

Oftează, mimînd un nemărginit regret, apoi, resemnată, se așază pe pat, își pune mîinile în poale, gata să pronunțe de zece ori, de o sută de ori: *chi — ghi, chi — ghi...* Se întîmplă însă — ce e drept, cam rar, dar se întîmplă — ca Daniela s-o scutească de exercițiul acesta nesuferit „numai de ușinea băieților“. Drept mulțumire, Bich o cuprinde de mijloc și o sărută de zece ori, de o sută de ori — pentru fiecare *chi* și *ghi* pe care a fost iertată.

Dansul cu pălăria

O singură dată Thuy a dansat *nua non*:

Thuy este o fată sfioasă în general. Sfiala aceasta a ei își dă uneori impresia că în privirile-i adînci stăruie o umbră de tristețe. Fața cu trăsături fine, încadrată de un păr negru, lung, te impresionează prin seninul ei, prin linia naivă a runții, prin frumusețea copilărească a obrazilor.

Thuy a început dansul cu pălăria împletită din paie argintii de orez, după stăruințe îndelungi. Fetele și băieții îi cîntau. Melodia cu accente elegiace începea mai întîi în surdină, ca un murmur, ca o rugă, apoi, pe neașteptate, se lezlanțuia năprasnic, asemeni unei urtuni. O dată cu melodia dansul se dezlanțuia și el, emoționat,

Un scurt repaus după ore îndelungate de studiu!... Tînărul vietnamez împărtășește colegilor săi impresii de la un meci de fotbal. Și, pentru că a uitat cuvîntul „minge“, se ajută cu mîinile pentru... a se exprima!...

răzvrătit. Mlădierile trupului subțire se frîngeau dureros, sălbatic chiar, apoi se compuneau în unduiri line, ademenitoare, ca o vrajă a beției — ca un lan tălăzuit neîncetat de vînt.

Exagerez oare cînd spun că în dansul acesta am simțit sufletul

mare al poporului vietnamez? Nu, nu exagerez. Nici Gioconda Cercei, studentă tot la filologie, n-a exagerat scriînd în jurnalul său intim: „...înceleștarea cu forțele vrăjmașe ale cerului, blestemele, slăvirea soarelui, bucuria recoltelor sînt sentimente pe care dansul lui

Thuy le sugerează ca un talent de neînchipuit. Am trăit în clipele acelea epopeea acestui minunat popor pe care abia atunci l-am cunoscut cu adevărat. Îți mulțumesc din toată inima, prietena mea Thuy“.

După dans — îmi amintesc — n-au izbucnit convenitele aplauze, de teamă să nu se risipească vraja care se țesuse. Thuy, cu obraji aprinși, cu privirile scînteind, pierduse de pe față sfiala și tristețea.

— Acolo, în țară la Vietnam, *mua non* este dans cel mai iubit, ne-a spus ea.

Avea ochii umezi.

Acolo, în Vietnam, țărani încep serbările recoltelor pe cîmp, la umbra plăpîndă a frunzelor de *coa* cu dansul *mua non*. E dansul muncii.

...Și despre învățatură

De curînd Anh a scris părintelui ei, un bătrîn farmacist dintr-un oraș de provincie, că și-a ales o specialitate grea, „cea mai utilă“, după cum se exprima.

Și dacă o întrebă pe Anh ce facultate va urma își va răspunde fără ezitare:

— În patrie la noi este mult destul nevoie de chimist...

De bună seamă, te vor uimi expresia de severitate din privirile ei și liniștea gravă a frunții. Și te vei gîndi, fără îndoială, cu respect, că fata aceasta, care n-a împlinit încă al șaptesprezecelea an de viață, va pătrunde în tainele chimiei cu rivnă, cu îndrîjire, cu

Uneori prietena Dau ne povestește despre țara ei... despre munții cenușii... despre cîmpurile de orez — oceane cu talazurile verzi — sau despre...

Încăpăținare chiar, și că-i va smulge, cu siguranță, unul câte unul secretele.

Dar — un amănunt interesant! — ea nu se pasionează după chimia pură. O atrage știința despre adîncurile negre ale subsolului.

...Anh e sîrguincioasă și corectă ca o școlăriță. A atîrnat, pe perețe, în dreptul patului ei, tabela lui Mendeleev, iar pe rafturile noptierei a clădit teancuri de cărți de specialitate și caiete pe care le-ai putea citi numai dacă n-ai uitat cu desăvîrșire formulele cu care operează „organica” și „anorganica”.

În fiecare dimineață, foarte devreme, — un obicei statornicit de mult și fără greș îndeplinit — ea se trezește și scrie și iar scrie în caietul ei obișnuitele formule.

La început, cînd încă nu-i cunoșteam bine firea, o întrebam mirată:

— Nu te-ai culcat, Anh?

— Ba da... Și m-am sculat. Acum e... a doua zi.

— Și de ce te-ai sculat cu noaptea-n cap?

De cele mai multe ori îmi explica, rîzînd, că auzise cîntatul de ziuă al cocoșilor. (Auzi, cocoși în inima trușului nos ru București!). Dar eîteodată, cînd în glasul meu simțea prea multă mustare, îmi răspundea convingător:

— Nu m-bolnăvesc, Emma.

Prietenele coreene dorm pe noapte patru ceas... .

Acum sînt obișnuită s-o știu lucrînd după programul ei rigid și prea obositor. Mai ales că de la o vreme și fetele din camera vecină: Phai — cea care a îndrăgît atît de mult literatura — Tuat și Hong s-au convins că un astfel de program e... minunat.

Nu știu cum trebuie să apreciez voința asta îndărătnică; nu știu cum trebuie s-o înțeleg. O admir și în același timp o îndreptățit îngrijorare mă frămîntă. Poate că trebuie totuși să lansăm lozincă: „Pentru minimum 6 ore de somn!!!”

Hotărît. O să chemăm de altfel la „întrecerea” aceasta și pe studenții coreeni. Nici ei nu trebuie

să-și disprețuiască sănătatea. Și vom cîștiga. Mai ales că avem de partea noastră un argument suprem, sfatul unui om iubit, cuprins într-o scrisoare pe care prietenele noastre au primit-o de curînd:

...doresc ca voi, nepoții mei — se spune în scrisoare — care primiți îngrijire de la poporul prieten, să vă iubiți și să fiți uniți atît între voi cît și cu tineretul român, întrecîndu-vă la învătătură și pîzindu-vă sănătatea.

Vă sîrută unchiul vostru,
Ho Si Min”

„Salutări din R.P.R.”

De mult, într-una din primele zile ale lunii mai, am zărit pe măsuta din camera noastră o carte poștală ilus rată, înfățișînd în culori vii marele parc al Bucureștiului inundat de soarele alb al primăverii noastre.

Am încercat un sentiment de mîndrie cînd am citit pe spatele fotografiei, în romînește: „Salutări din R.P.R. Parc cultura și odihna de la București. Așa plăcut aici!...” Deducînd din scrisul mărunt, cu litere rotunde, caligrafiate iscălise Le Thi Phai. Am corectat cu atenție, — cu aceeași cerneală violetă, ca să nu se bage de seamă, — cele cîteva greșeli.

Mă gîndeam: cine știe cîte ceasuri va răsfoli dicționarele familia lui Phai!...

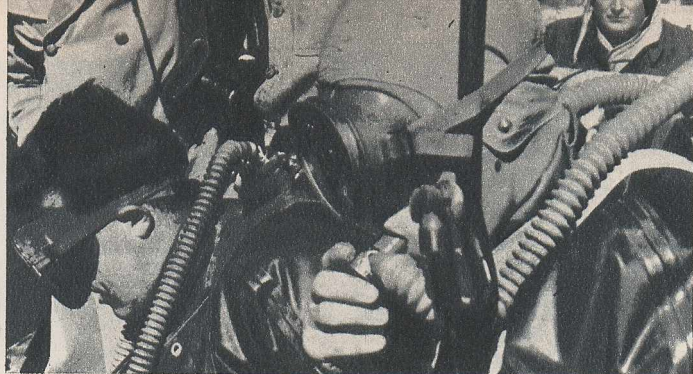
În aceeași zi, după-amiază, poștașul a băgat în geanta lui fotografia aceasta ce va ajunge la Hanoi.

★

Eu n-am auzit niciodată aieva fan'as'ica simfonie a pagodelor. N-am văzut niciodată aieva orașul Hanoi cu riul adînc care-l s'răbate. Nu l-am cunoscut vreodată pe unchiul Ho Si Min...

Și, totuși, cît de apropiat îmi e îndepărtatul Vietnam!

Ion MARINA

CU APARATUL DE FILMAT PE FUNDUL MĂRII NEGRE. Cu cîtva timp în urmă au părăsit Constanța membrii unei expediții de scafandri din Republica Democrată Germană, veniți aici pentru a face explorări submarine și a filma cu film tehnicolor fauna și flora Mării Negre. Această vizită a fost de folos și pentru o serie de tineri din cadrul A.V.S.A.P.-Constanța, care au avut prilejul de a se familiariza cu tehnica scafandrilor.

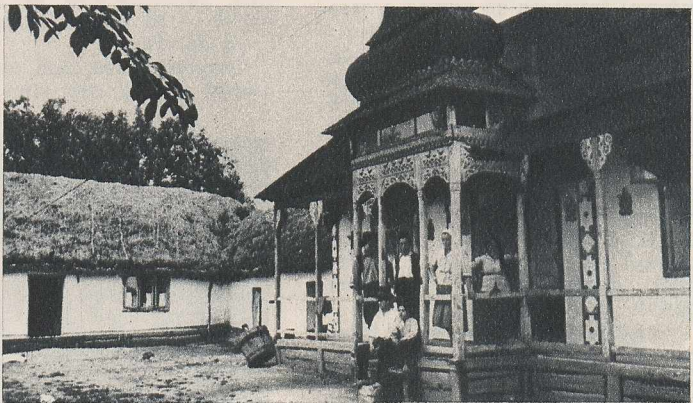
O parte din membrii expediției, folosind aparatele cele mai moderne pentru scufundarea și filmarea sub apă,

au făcut imersiuni în dreptul plajei de la Agigea, la 500 m de țărm, acolo unde se găsește epava vasului spaniol „San Antonio”, naufragiat în anul 1926.

O altă grupă de scafandri s-au deplasat să filmeze fauna în Delta Dunării, avînd mai mult în vedere pelicanii și cormoranii.

În ambele deplasări expediția s-a bucurat de succes, aducînd rezultate concrete cercetătorilor din R.D. Germană.

În fotografie: echipați pentru scufundare, membrii expediției se pregătesc să coboare în mare.

COLECTIVIȘTII ÎȘI CONSTRUIESC CASE. Veniturile obținute în gospodăria colectivă sînt folosite de mulți colectiviști la făurirea unor condiții tot mai bune de trai.

Iată fotografia noii case pe care și-a construit-o colec-

vistul Gh. Băluță din Țibucani raionul Tg. Neamț. Este cea mai mîndră locuință din sat.

În stînga se vede vechea casă de paiantă, cu acoperiș de paie, în care Gh. Băluță și familia sa au trăit ani de zile.

OPERETA ÎN ORAȘUL STALIN. Spre sfîrșitul lunii februarie Orașul Stalin s-a îmbogățit cu un nou edificiu: sala proprie a teatrului de operetă. Mic, dar foarte cochet, teatrul cuprinde 500 de locuri, într-o sală elegant tapisată și cu un

utilaj scenic modern. Stagionea s-a deschis cu opereta „Liliacul” de Johann Strauss și din primele seri se joacă cu casa închisă.

În fotografie: o scenă din actul I al operetei „Liliacul”.

Fotografia de I. FRIDMAN

ÎN EDITURA AGRO-SILVICĂ DE STAT AU APĂRUT:

M. STANCU   Agricultură Republicii Populare Romîne în plină dezvoltare, socialistă.

M. BULBOACĂ   Cultura ciupercilor

COLECTIV   Botanica

A. BLIDARU   Stații de pompare pentru hidroameliorații

M.F. FEODOROV   Microbiologia solului

I. MAIER
M. DUMITRESCU
M. BULBOACĂ   Legumicultură. Vol. I.

D. RUSU   Igiena animalelor domestice

Din vechi, NOU

sau „O FATĂ ÎȘI CAUTĂ CALEA”

Expunerea unei piese din vechiul repertoriu, care cu câteva mici modificări, are toate șansele de a fi încununată de succes

Maria o fată cu aspect neglijat
~~Baby, o prostituată, hoinărește pe stradă~~
particulare
ca și în localuri de noapte. În stradă, pentru
expunere, duce o conversație ~~pesimistă~~ *indiferentă* cu un
polițist ~~afumat, un vânzător de ziare șchiop și~~ *perfect treaz de la difuzarea Presei*
~~finiar în cămășă albăstră a organizației~~ *de la difuzarea Presei*
~~domn în frac.~~ *tinerețului german*
restaurant de stat *Maria*
Intr-un ~~local de noapte elegant, Baby face~~
speculant bătrân
cunoștință unui ~~tinăr milionar, care se îndră-~~
gostește de ea, pînă peste urecni.
Bătrînul speculant *Maria*
~~tinărul milionar o ia pe Baby la el.~~

Trei săptămîni o duce așa într-o petrecere,
apartamentul său de 2 camere
răind în ~~vile lui, cînd deodată apare logodnica~~
a, o tinărară fată cinstită, ~~meșteritea lui~~ *responsabila*
Alimentarei 252
~~Hebebaum & Co., Mărunțicuri en gros et en~~
Explicație obiectivă
~~etail. Scenă de înalt dramatism. Cele două fe-~~
ei stau față în față. Logodnica ~~milionarului~~ *speculantului*
ărăsește casa deoarece își dă seama de ~~profun-~~ *afacerile*

murdare
~~da ticăleșie a logodnicului său. Se grăbește că-~~
hilitie pentru a-l denunța
~~tre agenția matrimonială pentru procurarea unui~~
Maria
~~ne-legendar. Dar nici Baby nu mai suportă. E~~
drept că l-a iubit pe bărbatul acesta dar
t r e b u i e să-l părăsească. Așa-i poruncește
conștiința ei trezită *Bătrînul speculant*
~~inima. Tinărul, avînd de la manager-ilor, își~~
conștiința încărcată, se
~~trimite un glonte în timpă.~~ *preda autorităților*

Maria
~~Baby este iarăși pe stradă și iarăși dis-~~
perfect treaz
cută cu polițistul care tot mai e ~~afumat și cu~~
omul în cămășă albăstră a Org. Tinerețului german
~~domn în frac. Vânzătorul de ziare, între timp~~
de calificare. a Org. Tinerețului german
~~a murit. Domnul în frac însă, pe neașteptate,~~
agitator al Frontului național
se dovedește a fi un ~~trimis al lui Dumnezeu,~~
Maria conștiința
care o convertește pe Baby la ~~credința adevăra-~~
urină a industriei grele
tă și o convinge să intre într-o ~~minăstire. A-~~
în întreprindere *Maria*
colo, la ~~minăstire, purificată, Baby va activa~~
îndeplinind planul
de acum încolo ~~slujind pe Dumnezeu. A găsit ca-~~

Justa
lea adevărată.

Sfîrșit

[Din Evreanul]

DE CE?

TRAS ... PE SFOARĂ

Printre magazinele pe care le vizitez se numără, în special, cofetăriile și cele cu produse zaharoase. De obicei, cumpăr ciocolată. Cu lapte sau cu mocca.

Într-o dimineață, așteptînd tramvaful,

zăresc un magazin alimentar. Cum îmi place ciocolata de care aminteam mai sus, am intrat să cumpăr un pachet. Nu avea! Vânzătoarea mi-a recomandat vișine trase (!?) în ciocolată (așa scria și pe ambalaj). Adică, mai pe înțeles, bomboane de ciocolată cu vișine „în sucul lor propriu”, puțin alcoolizat. Cum principiul meu este de a intra și a cumpăra și nemăfîind alte sorturi de ciocolată, iau o cutie cu astfel de bomboane.

Desfac cutia. Iau o bomboană. Îi ronțăl invellșul de ciocolată și aștept să sa-

vurez licoarea dinăuntru. Nu simt alt gust decît cel al ciocolatei. Întorc încă una, apoi alta... Nimic! Mai iau o bomboană, o examinez pe toate fețele, o desfac și... stupeoare! Înăuntru, goală. Fabrica de produse zaharoase „București” — că este aceasta am aflat-o după investigații ulterioare, căci pe cutie nu scria — avu-se doar intenția să „tragă” vișinele în ciocolată. În schimb, eu, cumpărătorul, fusesem tras... pe sfoară. Pe o „sfoară” care costă 25 de lei...

R. SCURTU

Conștiințiozitate DE SPORTIV

Trecnd acum 8-10 ani prin comuna Flnațe (raionul Sărmaș), regiunea Cluj, puteai observa pe un loc viran, sau într-o curte, un copil nu prea voinic luându-se la trîntă cu copiii de seama lui ori chiar și cu alții mai mari decît el, și de fiecare dată, ieșind biruitor. De pe atunci acest copil devenise cunoscut în comună pentru abilitatea de care dădea dovadă la trîntă. „Bătăușul” de atunci, de care vorbim, nu este altul decît binecunoscutul luptător Pîntea Iuliu, din echipa de lupte a colectivului Voința din Tg. Mureș, de patru ori consecutiv campion republican. La lupte libere juniori (de două ori) și clasice juniori (de două ori).

Drumul parcurs de luptătorul Pîntea Iuliu pînă la titlul de campion al R.P.R. nu este prea lung. Noua concepție despre sport din statul nostru democrat-popular, unde cultura-fizică este practică de masele muncitoare, activitatea perseverență și continuă, conștiințiozitatea cu care își însușește cunoștințele la antrenamente, dragostea sa pentru sport și muncă, l-au ridicat pe tîmărul luptătorului Pîntea Iuliu pe culmile măiestriei sportive.

Pîntea Iuliu s-a născut în

1937 din părinți muncitori. După ce a terminat cursurile școlii elementare a venit la Tg. Mureș, unde a intrat la Școala profesională nr. 1 Metal și Electro-Energie, pe care a terminat-o în 1953 în bune condițiuni, intrînd apoi la cooperativa meșteșugărească „Clocanul” (astăzi „Metalul”) ca fierar de arcuiri-auto.

În timpul școlii tînărul Pîntea își continua după producție trîntă cu colegii săi. În 1953, la sfîrșitul școlii, profesorul său, maestrul Giurgiu Ioan, care era și antrenor de lupte la echipa colectivului Progresul din Tg. Mureș, observînd aptitudinile pentru lupte ale lui Pîntea, l-a luat în echipa sa. Chiar de la primele antrenamente s-au putut observa calitățile deosebite ale lui Pîntea. Primul concurs a constituit și prima sa victorie, cu toate că Pîntea încă nu cunoștea bine tehnica luptelor.

Echipa de lupte a colectivului Progresul s-a desființat și Pîntea a trecut la Voința (antrenor Ghyörgy Ștefan).

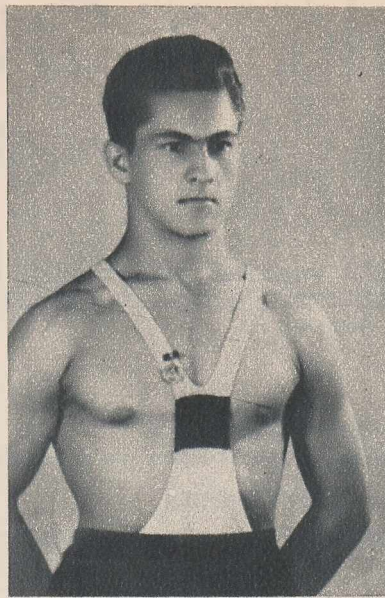
În 1954, în vîrstă de 17 ani, Pîntea a participat la prima finală a campionatului republican individual al juniorilor, la lupte clasice, de la Ploiești, unde a fost învins de Gheorghe Dumitru.

Pîntea nu s-a descurajat, ci a continuat mai departe cu o conștiințiozitate și mai mare însușirea măiestriei sportive, pregătindu-se cu însuflețire și perseverență pentru campionatele viitoare.

În 1955, la finala campionatului republican de lupte libere al juniorilor, care s-a desfășurat la Timișoara, Pîntea iese campion la categoria 66 kg. Tot în acel an, la finala campionatului republican al juniorilor la lupte clasice, de la orașul Stalin, Pîntea cîștigă titlul de campion republican la categoria de 63 kg.

Perseverența sa în pregătirea și perfecționarea tehnică, cit și șlefuirea calităților sale excelente de condiție fizică printr-un antrenament regulat, l-au dus pe Pîntea la alte victorii strălucite.

Astfel, în anul 1956, la finala campionatului R.P.R. de lupte libere al juniorilor ținut la Oradea, Pîntea iese din nou campion republican la categoria 67 kg. Iar la finala campionatului de lupte clasice de la Tg. Mureș pentru juniori desfășurat în iu-

Luptătorul Pîntea Iuliu

lie. Pîntea cucerește pentru a patra oară consecutiv titlul de campion republican la lupte.

Tot în anul 1956, Pîntea Iuliu a participat la prima sa înfrîngere internațională, luptînd în cadrul echipei de lupte libere Dinamo-București, cu echipa Herkules din Viena; cu acest prilej el a cucerit și prima victorie internațională.

La reluarea returului campio-

natului categoriei „A” la lupte clasice pe echipe, din cele 6 meciuri avute pînă în prezent Pîntea a cîștigat 5, dintre care 4 prin tuș și 1 la puncte. La ultima reuniune de lupte de la Tg. Mureș în cadrul categoriei „A” unde au participat echipele C.C.A. București, Energia (Constructorul) Cluj, Energia (Metalul) Hunedoara și echipa locală Voința, Pîntea a fost accidentat în minutul 4 în primul său meci al zilei cu Gheorghe Mircea (C.C.A.), suferind o deplasare a claviculei stîngi. Cu toată durerea avută și cu tot pericolul ce-l constituia această accidentare în continuarea luptei, Pîntea, dînd dovadă de un puternic simț de colectivitate pentru echipa sa și de o adevărată conștiințiozitate desportivă, a continuat lupta, ieșind învingător la puncte. Chiar în ultimul meci al zilei pe care l-a avut cu Ghibu (Energia Hunedoara), în momentul cînd deja era extenuat și durerile au început să fie mai mari, Pîntea a depus un ultim efort, uitînd de dureri, și și-a învins prin tuș adversarul, dînd prin aceasta dovadă de o puternică voință de a învinge în meciul cheie, de care depindea victoria echipei sale.

Pîntea Iuliu nu este numai un bun sportiv, ci și un excelent muncitor la locul sau de muncă. El muncеște ca fierar la atelierul de arcuiri-auto din cadrul unității nr. 2 a cooperativei de producție meșteșugărească „Metalul” din Tg. Mureș, unde și depășește în mod regulat norma și dă produse de cea mai bună calitate. Brigada în care lucrează Pîntea Iuliu a cîștigat recent pentru a cincea oară titlul de brigadă fruntașă pe cooperativă.

El este un adevărat exemplu de sportiv de tip nou.

Păuș IOAN

corespondent -- Tg. Mureș

Tatăl și feciorii săi

Titlul acesta nu mai constituie de mult o curiozitate, necum o noutate, intrucît există, în diferite discipline sportive, cazuri în care tatăl cit și fiii practică același sport, participînd chiar în concursuri în cadrul aceleiași echipe.

De data aceasta, însă, este vorba de o familie sportivă care nu și-a făcut apariția în „formație completă” pe terenul de sport.

Și iată de ce. Tatăl, cunoscutul ciclist internațional Gheorghe Negoescu, pe numele său mai scurt și popular în lumea sportului cu pedale „Dede”, a renunțat la activitatea competițională în 1950 (la 37 ani), iar „moștenitorii” lui încă nu au ajuns la vîrsta potrivită pentru întreceri și performanțe. Aceasta, însă, nu i-a împiedicat de fel să facă cunoștință cu emoțiile startului: au concurat în cursele pentru copii. Tot este ceva. Un început, ori ce s-ar spune.

Astfel fiind, și pînă ce vor putea să participe în cursele rezervate juniorilor, micii cicliști de astăzi și poate marii alergători de mîine (cine poate ști!), Florian Negoescu (7 ani și jumătate, elev în clasa I elementară) și George Negoescu (9 ani, elev în clasa a II-a elementară), continuă să pedaleze de zor. Cu acest prilej, antrenorul de categoria I, Gh. Negoescu, care a pregătît și lotul republican, a devenit și antrenor în familie.

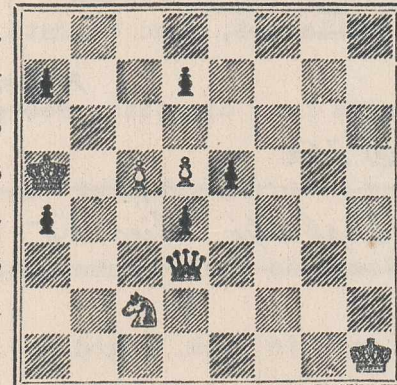
E. I.

ȘAH ȘAH ȘAH

PROBLEMA Nr. 1

M. Wróbel

Prmiul I în al XIV-lea campionat al R. P. Polone, 1956

a b c d e f g h

Mat în 3 mutări

(Alb: Rh1, Dd3, Ce2, Pp, e5, d5. Negru: Rg5, Pp, a4, a7, d4, d7, e5.)

O partidă din campionatul U.R.S.S. APĂRAREA NIMZOVICI

Alb: M. Taimanov Negru: M. Tal

1. c4 Cf6 2. Cc3 e6 3. d4 Nb4 4.e3 c5 5. Nd3 6-0 6. Cf3 d5 7. 0-0 Cc6 8. a3 e : d4 9. a : b4 (De obicei se joacă aci 9. e : d4 d : c4 10. N : c4 Ne7) 9...d : c3 10. b : c3 Dc7 11. De2 Nd7 12. e4 d : e4 13. N : e4 C : e4 14. D : e4 f6! (Pregătește înaintarea e6-e5, care dă negrului un joc egal) 15. Td1 Trd8 16. Ne3 e5 17. Dd5+ Rh8 18. Dd6? (Simplificările ar fi favorabile albului, dar negrul evită schimb. Era mai bine 18. Df7) 18... Dc8! 19.h5? (Albul scapă din vedere următoarea combinație a negrului) 19...Nh3! (Atacînd dama, negrul cîștigă un tempo important pentru atac) 20. Da3 T : d1+ 21. T : d1 Dg4 (Acum negrul amenință mai la g2 și albul nu se poate apăra decît cu pierderi mari de material) 22. Cel D : d1 23. g : h3 Df : e1+24. Rg2 Cd4! 25. c:d4 e:d4 26. Nf4 (N : d4 De4+) De4+ 27. Rg3 h5 28. Dd6 Rh7 29. Dd7 Te8 30. h4 Dg6 și albul a cedat. Tînărul Tal a fost una dintre surprizele ultimului campionat al U.R.S.S., clasîndu-se pe primul loc al acestei competiții, cu 14 puncte, îndeplinînd totodată și norma de mare maestru.

SANSO

SANSO

apărut pe scenele de music-hall, de teatru, în filme și a început să-și joace cîntecele. Yves e actor și mim, el e domnișoara din balansoar și ursul „saltimbancilor” lui Apollinaire, e soldat, lustragiu, dirijor, sofer și îi „face” pe toți aceștia recitînd, cîntînd, bătînd step și mimînd „La marche”, ca Marceau. El umple scena de omnescul omului simplu și în plin patos al creației, rămîne simplu, firesc, de o grație robustă — un „metal”. Dacă ai desușit arizolitate în ochii lui, capotînșă în zîmbetul său, n-ai nimerit-o. Vezi că și-a cîntat și pentru dumneata, și e păcat — îl cunosc zeci de milioane de oameni, mai bine decît pe șeful guvernului francez, pe acest Yves născut în Italia, crescut între marseillezi, înfiat de parizieni. Dar dacă, ascultîndu-l, ți-ai amintit de Bastilia și ai tresărit, dacă ți-ai amintit de muncitorul de la Citroën, de micul lustragiu negru și te-ai simțit mai bun, înseamnă că l-ai cunoscut și tu pe Yves. Dacă ascultîndu-l ți-ai amintit prima ta dragoste, dacă ai rîs de mironosițe, de snobi, dacă sinceritatea, căldura lui te-au fermecat și patosul lui sobru te-a făcut să vibrezi, l-ai cunoscut și tu pe Yves. Și ai deslușit că zîmbetul său de „gamin de Paris” e de fapt surîsul îndrăgostitului de oameni.

Yves și-a trăit cîntecele înainte de a le fi cîntat. El a crescut în cartierele muncitorești ale Marsilliei, printre copiii francezi, italieni, armeni, greci; a fost — la 11 ani — lucrător într-o fabrică de paste alimentare, apoi coafor, metalurgist, dochter și inima lui s-a umplut de dragoste pentru prietenii pîtorești și puternici prin care a trăit. S-a urcat pe o scenă improvizată la 16 ani, ca să cînte pentru dînșii, pentru șuvoiul de oameni uriaș, de neînvîns ce se îndrepta către un orizont pe care inima lui de băiat îl simțea înainte de a-l înțelege. De atunci au trecut optsprezece ani, vreme în care dînsul a

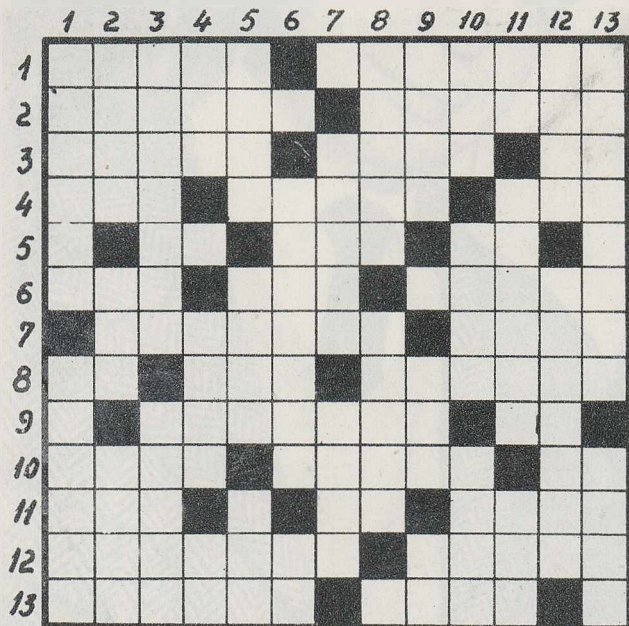
Nu s-ar spune că pe Yves îl supără asaltul admiratoarelor sale din București...

Fotografii de S. ȘTEFĂNESCU

Yves Montand, cîntărețul Parisului

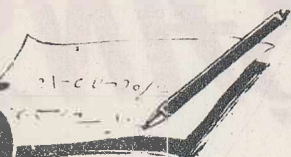
Desen de L. DARIAN

ORIZONTAL: 1) .... căpitan-
ne", titlul unui „peiza” din
volumul „1907” al maestrului
Tudor Arghezi — Pictor român
autorul impresionantului tablou
„1907”. 2) Deznădăjduiți și dis-
perați de sărăcie și miserie,
dezăntătesc răscoala în ziua
de 15 februarie 1907 — Poetul
care a redat în poeziile sale strigă-
tul de revoltă al țărânilor
oprimate, răsculate în 1907 im-
potriva asupritorilor. 3) Minie
cumpănită, descătusată de mul-
țimea oprimită și exploatată —
Politician conservator care în
timpul răscoalei din 1907 a
lanșat lozincă: „Întii represiu-
ne și apoi vom aviza” — Pronume.
4) Interjecție exprimând o refi-
că — „Măria-ta, e un stră-
in...”, „Cam trențaros, — dar
pare-un om de seamă, / Și... A-
devarul pare-a zis că-l cheamă...”
(„1907” A. Vlahuța) — Stău jos.
5) „Ce și-am greșit, boierule,
zic... / De mă tot faci țîlhar
și derbedeu?” (Trecînd ciocanul
— „1907” T. Arghezi) — Cel al
răscoalei țărănești a fost 1907
(pl.) — Literă în alfabetul chirilic.
6) „Trei platnici, va să
zică. Pe-al patrulea, legal / Cu-o
roată de picioare, l-am dus și
fneacă. / Mănuică și-astăzi crapei
din el, pe fund, în... / Și crapei
ii mănîncă boierii: nu-i necaz”
(Pătru al Catrinii — „1907”
T. Arghezi) — Nume feminin —
Cel din urmă. 7) Autorul lucrării
intitulate: „Cincizeci de ani de
atunci... 1907-1957” ce va apare
cu prilejul împlinirii a 50 de
ani de la răscoală — La barierele
acestui oraș, la 4 martie 1907,
circa 40.000 de țărani luptă cu
îndrăjire contra armatei pe care
guvernăntii au trimis-o să reprime
răscoala. 8) Conjunție — Zeul
vînturilor — Așa au fost represiu-
siunile contra țărănilor revoltați.
9) Își întemeiau bunăstarea și
huzurul pe împătarea milioanelor
de țărani — Măsură de su-
prafată. 10) Unul dintre marii
noștri pictori, autor al tablouri-
lor „Popas la munca cîmpului”,
„Înjugatul boilor” și al altor
lucrări de artă plastică cu subie-
cte din viața țărănilor —
„Că fără ierarhie și... o țară, / În
loc să se ridice, amenință să
piară” („Cauza cauzelor — „1907”
T. Arghezi) — Alex. Florescu.
11) Scîndură sau placă de zinc
pe care zețarii își așază literele
de plumb ale textelor pe care le-au
cules — Cal — Ori, ca de atîtea... /
Se pîtesc prin strănătăți” (Doină
pe fluier — „1907” T. Arghezi).
12) „... pămînt!”, titlul poeziei
în care Coșbuc exprimă aspira-
țiile țărânilor răsculate (2 cuv.)
— Avea cucoana și-un... / Ves-
tit în valsuri și cadrii, / De săi-
zece și vreo doi de ani, / Frumos
ca un pîun între curcani” (Cu-
coana-Mare — „1907” T. Arghezi).
13) Oprimat, așa cum era țărantul

romin sub jugul moșieresc —
„Privind în ochii regelui, stră-
înul, / Cu brațele pe piept încru-
cișate, / Răspica vorba: — ...
maiestate, / E-n durată greu. Tu
nu-i auzi suspinul”. („1907”
A. Vlahuța).
VERTICAL: 1) Revista Insti-
tutului de Istorie al Academiei
R.P.R., care și-a consacrat nu-
mărul său din martie, răscoalei
din 1907 — Sat în raionul Vaslui,
care a cunoscut și el focul răscoa-
lei de acum 50 de ani. 2) „Ne-am
plîns la stăpînire-n desert, că cel
mai... / E cel umflat mai bine de
pungi în buzunare”. (Pe răză-
toare „1907” T. Arghezi) —
Plasă de prins pește — Are vederea
scurtă. 3) Poet contemporan care
a zăgrăvit cu o deosebită măiestrie
artistică revolta țărânilor împo-
triva asupririi și asupritorilor —
Organizație ocultă din sudul Italiei
care, conducîndu-se după
legi proprii și lucrînd mină în
mină cu moșierii și chiar cu
autoritățile locale, terorizează țărâ-
nimea și masele muncitoare
în genere. 4) „Doină pe...” (titlul
unui poem din volumul „1907”
de T. Arghezi — Gaz nobil —
Vasile Sloenescu. 5) Eroul prin-
cipal din „Eneida” lui Virgiliu —
În retorica veche, partea care
tratează despre moravuri — Lu-
crează ogorul. 6) „Cronică de...”,
roman al scriitorului Petru Du-
mitriu, a cărui ultimă parte se
petrece în timpul răscoalei din
1907 — Conjunție latină. 7) Albie
artificială pe care se abate
apa unui rîu — Stat antic vecin
cu Chaldea. 8) Muncitor cefierist
care în „Bijuterii de familie”
de P. Dumitriu, dă sfaturi răscu-
laților prin Rizea și Urac (pl.)
— Acidulat. 9) Piesă de H. Ibsen
— Ordinea ceremoniilor unui
cult — Calcio. 10) Comitetul de
stat al planificării (abr.) — Re-
gizor român care va ecraniza
romanul „Răscoala” de Liviu
Rebreanu — Iubesc cu pasiune.
11) Ion Barbu — Antereu — „Se
necăjea că nu pusese bir” / Pe
cruceile din cimitir, / Pe nas, pe
ochi, și gură / Să cumpere și...
la toată-nghitură” („O războare
— „1907” T. Arghezi). 12) În
vaiete se prăbușeste-o... / Clădită
pe minciuni. Dar ce minie!
(„1907” A. Vlahuța) — Autorul
romanului „Ciulinii Bărăga-
nului”, după care se turnează
filmul cu același nume, cu pri-
lejul împlinirii a 50 de ani
de la răscoala țărănească. 13) Înalță
instituție de cultură din
țara noastră, care va ține o
sesiune festivă închinată răs-
coalelor din 1907 — Poate fi
artistic, dar poate fi și documen-
tar, ca cel realizat de studioul
„Al. Sahia” sub titlul: „Pe urme-
le lui 1907”.
Cuvinte rare: ȘIF — ETOS —
ELAM.

Să învățăm STENOGRAFIA

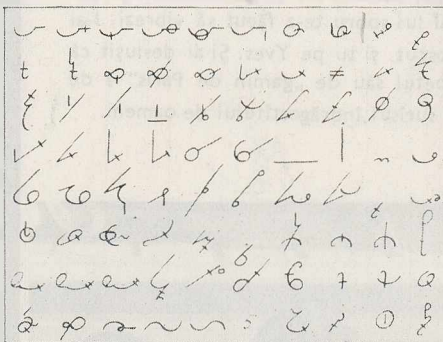
LECȚIA A XVIII-a

de prof. Aurel BOIA

ABREVIERI CONVENȚIONALE (II)

37. Se abreviază prin procedeul arătat în lecția trecută nu numai expresiile obișnuite (ceea ce, mai mult etc.), ci și orice alte asociații de cuvinte, împlătoare chiar, cu condiția însă ca termenii expresiei respective să fie atît de bine asociați încît pronunțarea primului să fie suficientă pentru „ghicirea” celorlalți. Astfel, în propozițiile „Avem nu numai drepturi (dar și datorii)”, „Buturuga mică (răstoarnă carul mare)”, „Corpurile sînt solide, (lichide și gazease)”, cuvintele puse în paranteză nu se scriu, ci se reprezintă, prin tăierea cu secantă a cuvintelor ce le preced. De asemenea, se omit termenii ce se repetă într-o frază, scriînd unul sub altul numai elementele noi. Astfel, în propoziția „Am realizat o mare operă socială, o mare operă economică și o mare operă culturală”, se va scrie integral numai prima parte, restul reprezentîndu-se prin scrierea cuvintelor economică și culturală, așezate, unul sub altul, sub cuvîntul socială.

Dăm, în încheierea cursului, o nouă listă de abrevieri.

Cu toate; cu toate acestea; cu toate că; cu atît mai mult; cu atît mai mult cu cît; cu atît mai puțin; mai ales; în primul rînd; strîns legat; stare de lucruri; pur și simplu; propriu-zis; să-mi permiteți; să-mi dați voie; să-mi îngăduiți; prin urmare; ca urmare; în același timp; fine seama; atunci cînd; atrage atenția; pe de o parte; pe de altă parte; peste tot; pus la dispoziție; adus la cunoștință; ordine de zi; ordine de idei; la un moment dat; în momentul de față; pentru aceasta; din nou; bineînțeles; bunăstare; mai înainte; cel mai înaintat; totodată; ci bine; al(e) lui; ca să; (ca și); după cum; nicîdecum; de la început; nu se poate; de astă dată; zi de zi; din cauză; din contra;

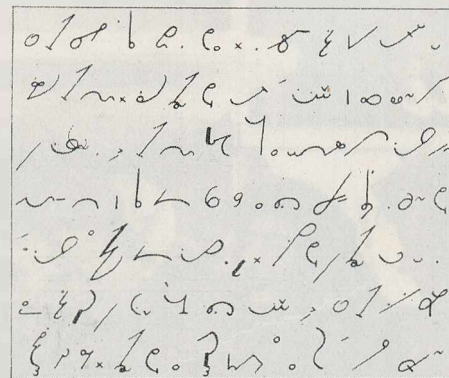
țara noastră; clasa muncitoare; popor muncitor; țărânie muncitoare; celor ce muncesc; alianța dintre clasa muncitoare și țărâniea muncitoare; tinerețel muncitor; U.T.M.; partidul și guvernul; organizație de partid; organizație de bază; membru de partid; Marx și Engels; Marx, Engels și Lenin; marxist-leninist; dictatura proletariatului; internaționalismul proletar; democrație populară; regim de democrație populară; luptă pentru pace; luptă de clasă; Marea Revoluție Socialistă din Octombrie; transformarea socialistă a agriculturii; S.M.T.; G.A.S.; G.A.C.; congres; cincinal; critică și autocritică; forță de producție; mijloc de producție; exploatarea omului de către om.

EXERCIȚIUL 32

(de scris în stenografie)

Munca reprezintă unul din scopurile educației, dar ea poate fi considerată totodată drept unul din mijloacele eficiente de educație morală. În procesul muncii se educă voința și caracterul. Omul trebuie să învingă greutățile și să manifeste inițiativă, îndrăzneală, dirigenție și perseverență în atingerea felului propus. Toate acestea se dezvoltă ca însușiri morale. Omul învață să compare eforturile cheltuite cu rezultatele obținute. Datorită acestui lucru, întreprinde sa activitate capată un caracter bine precizat și îndreptat spre un anumit scop. El învață să se poarte cu grija nu numai cu produsele muncii, ci și cu uneltele cu ajutorul cărora le-a realizat (Cheia va apare în numărul viitor).

EXERCITIUL 31 (chele)

DEZLEGAREA JOCULUI „FILĂ DE POVEȘTE” APĂRUT ÎN NUMĂRUL TRECUT

ORIZONTAL: 1) Camilar — Al-
bina. 2) Arina — Andersen. 3) Lac-
isp — Ene — Ca. 4) Pate — Povești
5) Ni — O — I — Măslini. 6) Bar-
bier — Arse. 7) Piatră — Naas
— Jp. 8) Albă — Duet — Ilea
9) Lea — Fata — D — U — R. 10)
Ma — Ain — Spinare. 11) Inimc
— Scufița. 12) Ramură — Apuseni
13) A — Aramă — Iza — Ap

RECTIFICARE

În unele exemplare ale revistei noastre nr. 4 din 15.II. a.c. s-a strecurat o eroare la portretele deputatilor în Marea Adunare Națională, din pag. 5. Rectificăm această eroare arătînd că explicația la fotografia deputatului ales în circumscripția electorală „Casa Scintei” se va citi corect: Demostene Botez, scriitor.

Filatelie

Prima emisiune a anului 1957

A fost pus în circulație primul timbru postal al anului 1957. Este vorba de emisiunea consacrată comemorării a 50 de ani a răscoalelor țărănești din 1907.

Valoarea nominală este de 55 bani, iar formatul 47x37,8 mm.

Imaginea noului timbru postal reprezintă cunoscutul tablou al pictorului Octav Băncilă „1907”.

REDACȚIA: București, Piața Scintei — Casa poștală 7 Tel. 7.60.10 int. 1788.
 ABONAMENTE: la toate oficiile poștale din țară și la factorii poștali și difuzorii voluntari din
 Întreprinderi și instituții.
 PREȚUL ABONAMENTELOR, 3 luni: 9 lei, 6 luni: 18 lei, 1 an: 36 lei.
 PUBLICITATEA: Telefon 7.60.10 interior 1786.
 Tipărită la Combinatul Poligrafic Casa Scintei „I. V. Stalin”

*Sursă de calciu pentru
organism în epoca
de creștere, rahitism*

FOLOSITI CU ÎNCREDERE
MEDICAMENTUL

DIRECTIA GENERALĂ FARMACEUTICĂ

*În anemie,
convalescență*

FOLOSITI CU ÎNCREDERE
MEDICAMENTUL

DIRECTIA GENERALĂ FARMACEUTICĂ

○ fotografie primită din îndepărtatul Vietnam? Nu! Phan Le Thuy este – cel puțin pentru câțiva ani – bucureșteancă. (pag. 24 – 26)

PREȚUL LEI 1,50

FLACARA

Nr. 5 (102) - 1 martie 1957